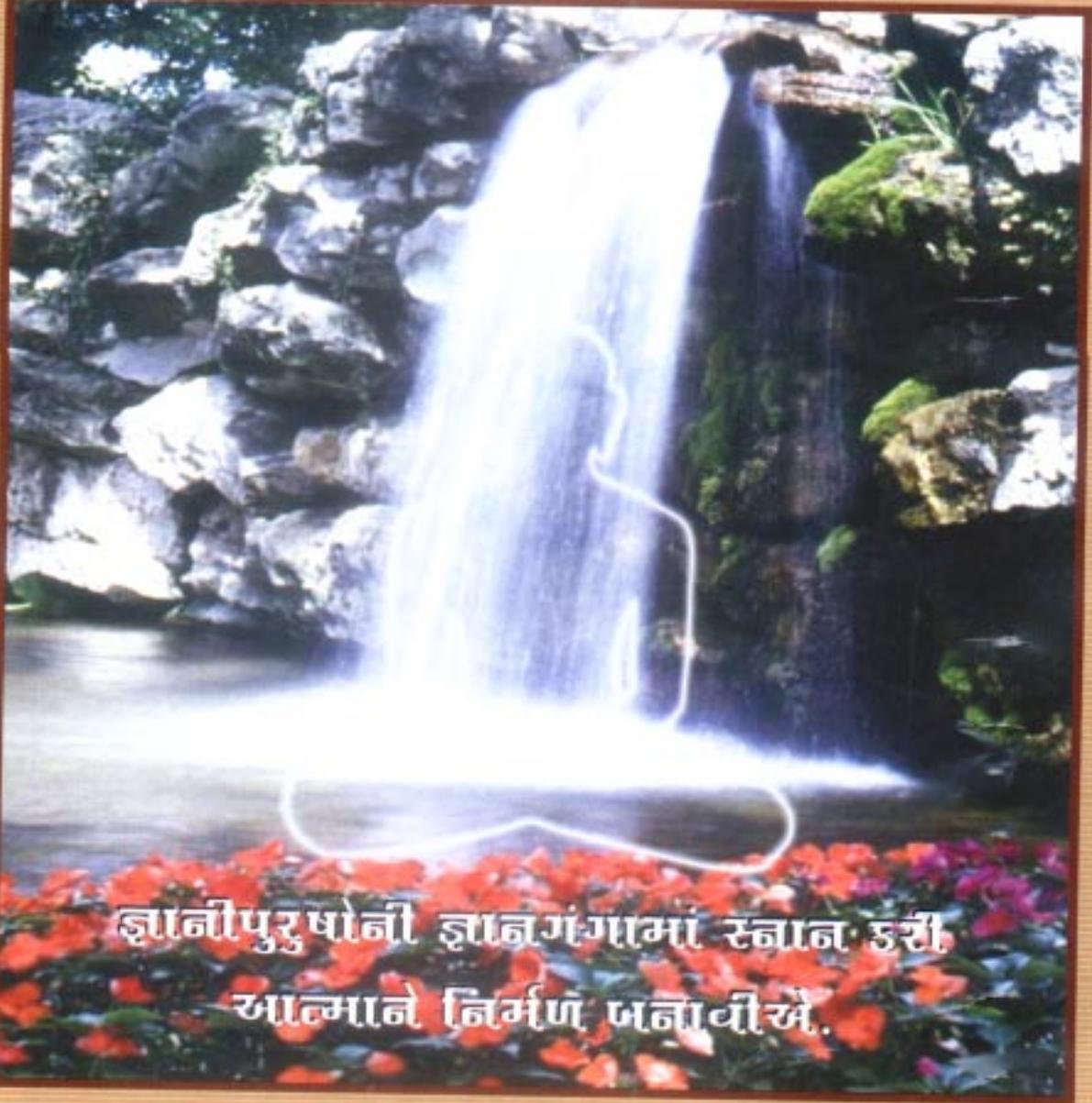

શ્રી રાજ-સોભાગ સદ્ગુરુ પ્રસાદ

અંક : ૫૦
(ત્રિમાસિક)
જૂન-૨૦૧૦

જ્ઞાનીપુરુષોની જ્ઞાનગંગામાં સ્નાન કરી
આત્માને નિર્મળ બનાવીએ.

Published by :

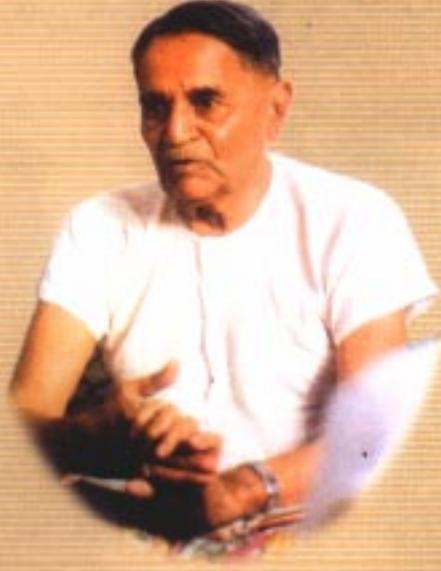
Shree Raj-Sobhag Satsang Mandal

Sobhag Para, SAYLA-363 430 (GUJARAT-INDIA)

Tel. : 02755-280533, TeleFax : 280791

Email : rajsaubhag@yahoo.com

Website : www.rajsaubhag.org

આપણા આત્માના જેટલા અસંખ્યાત પ્રદેશો
પૂર્વભવમાં હતા એટલા જ આ ભવમાં પણ પગના
અંગૂઠાથી માથા સુધીમાં રહેલા છે. એટલે કે કાંઈ વધતું
ઓછું થતું નથી. આત્મા મરતો નથી એ તો હકીકત
છે, પણ કાંઈ એના આત્મપ્રદેશોમાં વધઘટ થતી હશે
ખરી ? ના, એ તો સમ રહે છે. જેટલા છે તેટલા જ
રહે છે. તેને છેદી શકાય નહીં, ભેદી શકાય નહીં
એવા છે. આત્મા અમર છે એવી જો યથાર્થ સમજણ
હોય તો મોતની બીક ન લાગે. અજ્ઞાનીને બીક લાગે.
મોત તો આ શરીરનું છે. શરીર જન્મે છે અને મરે છે.
યથાર્થ સમજ હોય તો આપણું કામ થઈ જાય.

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતજી

પત્રાંક - ૧૬૫

પરમ પૂજ્ય-કેવળબીજ સંપન્ન,
સર્વોત્તમ ઉપકારી શ્રી સૌભાગ્યભાઈ,
મોરબી.

સોભાગભાઈનો મુકામ મોરબીમાં છે એટલે આ પત્ર મોરબી લખેલ છે. આ પત્ર એક વડીલ હોય અને પૂજ્યબુદ્ધિથી આપણે એને પૂજ્ય લખીએ એ એક વ્યાવહારિક વાત છે. પણ આ તો જે પૂજ્યભાવ ઉત્પન્ન થયો એની અંદર સંપૂર્ણપણે આધ્યાત્મિકતા રહેલી છે. અને એવા આધ્યાત્મિક ઉલ્લાસથી, ઉમંગી કહો કે આનંદથી એમણે પરમપૂજ્ય વિશેષણનો ઉપયોગ કર્યો. પછી કેવળબીજ સંપન્ન કીધા. એટલે કે કેવળજ્ઞાન રૂપી વૃક્ષ, જેમાંથી જેનો વિકાસ થવાનો છે તેના બીજરૂપ. એટલે એનું જે બીજ હોય એ બીજનું આરોપણ સોભાગભાઈમાં થવાનું છે તો એ કેવળબીજ. એ એમને એમના પિતાશ્રી લલ્લુભાઈ પાસેથી પ્રાપ્ત થયું. જેને આપણે બીજજ્ઞાન કહીએ, સુધારસ કહીએ. અને એની એમને પ્રાપ્તિ થયેલી છે. જેમ કોઈપણ એક વૃક્ષનું બીજ હોય તો તેની જમીન આપણે બરાબર વ્યવસ્થિત કરી, કેળવી અને એની અંદર ઉગાડવામાં આવે અને એને પોષણ માટે જે કંઈ હવાની, સૂર્યપ્રકાશની અને પાણીની જરૂરત હોય અને એ જો એને બરાબર મળે તો એ બીજમાંથી કાંટો ફૂટે અને એનો વિકાસ થતો જાય અને એ વિકાસ થતાં થતાં એ બીજ જે ઊગવા મંડે અને પછી તો એને ડાળીઓ, પાંદડાં, ફળ આવવા મંડે. એમ એનો વિકાસ થાય, વિકાસ થતો જાય અને એમ કરતાં કરતાં એ વિકસીત બીજમાંથી વૃક્ષ બને અને પછી તો એ ફૂલ અને ફળ આપતું થઈ જાય. તો આ બીજજ્ઞાન એવું છે કે યોગ્ય જીવ કે જેની ભૂમિકા તૈયાર થઈ છે એને જો આપવામાં

આવે અને એનું બરાબર પોષણ કરી બરાબર એની આરાધના, સાધના કરે તો અનુક્રમે એનો આત્મવિકાસ થવાની શરૂઆત થઈ જાય અને એમ કરતાં કરતાં એ જીવ કે જેનું દર્શનમોહનીય કર્મ છે, જે પ્રબળકર્મ છે એને પણ એ છેદવાને શક્તિમાન બને અને શુદ્ધ સમ્યક્-દર્શનની પ્રાપ્તિ પણ કરે. દર્શનમોહનીય છેદી, શુદ્ધ સમ્યક્-દર્શનની પ્રાપ્તિ પછીથી તે જ્ઞાની મહાપુરુષ છે તેનું ચારિત્રમોહનીય કર્મના જે યોદ્ધાઓ છે તેની સાથેનું યુદ્ધ ચાલુ થાય અને એ રીતે એ જીવ પોતાનો આત્મવિકાસ કરતો કરતો આગળ વધે, શ્રેણિ માંડે અને એમ કરતાં કરતાં બારમા ગુણસ્થાનકે આવે, કેમ કે પછી તો ક્ષપક શ્રેણિ જ ચાલે કે જેમાં બારમા ગુણસ્થાનકે આવી અને પછી કેવળજ્ઞાન પ્રગટ કરે પણ એના માટે થઈને આ બીજજ્ઞાન કે જે ખૂબ જ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. તો સોભાગભાઈ પાસે એ બીજજ્ઞાન છે. પણ એમને બીજજ્ઞાનથી આરાધના કરીને સમ્યક્દર્શન પ્રગટ કરવાનું છે. જ્યારે પરમકૃપાળુદેવને આ જે પત્ર એમણે લખ્યો એના થોડા વખત પહેલાં જ એમને સમ્યક્દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ, એટલે વિશેષણની અંદર બીજજ્ઞાન સંપન્ન કીધાં. પછી કહે છે સર્વોત્તમ ઉપકારી. દરેકે દરેક જીવનો એટલે કે એક જીવનો બીજા જીવ માટે થઈને કંઈ ને કંઈ ઉપકાર રહેલો હોય એ વ્યાવહારિક

ઉપકાર છે, કે જીવને તે કંઈ ને કંઈ મદદ કરતો હોય તો એને આપણે ઉપકારી કહીએ. આપણે મા-બાપને પર ઉપકારી કહેતા હોઈએ છીએ. કેમ કે આપણને જન્મ આપી આપણો ઉછેર કર્યો. તો એ અનેક પ્રકારના વ્યાવહારિક ઉપકારો જે આપણે એકબીજાને વ્યક્ત કરતાં હોઈએ છીએ અને આપણાં જીવનપર્યંત એ ઉપકારને આપણે ભૂલતા પણ નથી હોતા. પણ એ ઉપકાર તો એક ભવ પૂરતા સીમિત હોય છે. જ્યારે આ ઉપકાર કે જેનાથી સંપૂર્ણપણે જન્મમરણના ફેરાનો નાશ થાય, એટલે કે સંપૂર્ણપણે બધા જ દુઃખથી જીવ મુક્ત થાય, એવો જે માર્ગ પ્રાપ્ત થાય એના માટેનો જે ઉપકાર છે એવો ઉપકાર એ સર્વોત્તમ ઉપકાર છે. એ પ.કૃ. દેવ સોભાગભાઈને વ્યક્ત કરી રહ્યા છે. અને એટલે એમને સર્વોત્તમ ઉપકારી કહ્યા. આપના પ્રતાપે અત્ર આનંદવૃત્તિ છે. સોભાગભાઈના પ્રતાપે પ.કૃ.દેવ કહે છે અમને આનંદવૃત્તિ છે, આ પણ આનંદ કંઈ કોઈ બાહ્ય આનંદની વાત નથી, સાંસારિક આનંદની વાત નથી પણ આ તો જે પોતાના આત્મસ્વરૂપની અંદર રહેલું જે સુખ અને આનંદની વાત છે, એ વાત વ્યક્ત કરે છે. પ્રભુ પ્રતાપે ઉપાધિજન્ય વૃત્તિ છે. પ્રભુ પ્રતાપે એટલે કે કર્મના ઉદયથી. તો આપણને વિચાર થાય કે પ્રભુ આપણને ઉપાધિ થોડી આપે ? પણ એ તો કર્મના ઉદયથી કૃપાળુદેવને ઉપાધિ વળગેલી છે. જેમાં એને પોતાનો આખો સંસાર છે, અને એ સંસારની અંદર, સંસારની વચ્ચે એમને રહેવું પડે છે. સાથે બધાં સંસારી કાર્યો પણ કરવાં પડે છે. વેપાર ધંધો કરવો પડે છે. આમ આ બધી ઉપાધિ વચ્ચે એ ઘેરાયેલા છે. માટે પ્રભુ પ્રતાપે એટલે કર્મના ઉદયથી ઉપાધિ છે. પછી એક વચન છે કે ભગવાન પરિપૂર્ણ સર્વગુણસંપન્ન કહેવાય છે. તથાપિ એમાંય અપલક્ષણ કંઈ ઓછાં નથી ! વિચિત્ર કરવું એ જ એની લીલા ! ત્યાં અધિક શું કહેવું ! વળી વિચાર

આવે કે આ શું કૃપાળુદેવ કહે છે ? કે ભગવાનને એકબાજુ સર્વગુણસંપન્ન કીધા, એટલે કે જેટલા ગુણો હોય તે બધા ભગવાનની અંદર છે અને એની સામે એને અપલક્ષણ પણ કીધાં. એ પણ પાછાં ઓછાં નહીં પણ એમ કે ઘણાં બધાં છે. તો શું કહે છે કે વિચિત્ર કરવું એ જ એની લીલા. એટલે આ એક એવી વાત છે કે ઉચ્ચ જ્ઞાનદશા પ્રાપ્ત થઈ જાય, પણ એ જ્ઞાનદશા પ્રાપ્ત થયા પછી એને પોતાના ચિત્તને કહો અથવા પોતાની જાતને કહો કે પોતાના આત્મસ્વરૂપની અંદર જ રહેવાની એની ભાવના હોય અથવા એનું ચિત્ત બીજે ક્યાંય ન લાગે અને પોતાના આત્મસ્વરૂપની સન્મુખ જ થઈ અને પછી સ્વરૂપભાવમાં જ આવી જાય. હવે જ્ઞાનીપુરુષ તો એમ જ ઈચ્છતા હોય કે પોતે પોતાના આત્મ-સ્વભાવની અંદર મગ્ન રહે પણ એને આ લીલા છે ને એ એવી છે કે એને મગ્ન ન રહેવા દે. કેમ ? તો કહે કર્મનો ઉદય છે. રહેવું છે આત્મ-સ્વરૂપમાં મગ્ન, પણ એને ચિત્રવિચિત્ર વેશ ભજવવા પડે છે. અને એ રીતે આપણને પણ એમ લાગે કે આ કર્મના ઉદયથી જ્ઞાનીપુરુષને પણ કેવી કેવી પ્રવૃત્તિ કરવી પડે છે. પણ એ જ્ઞાનીપુરુષ બધી પ્રવૃત્તિ કરતા હોય પણ એમાં એની ઈચ્છા ન હોય, કામના ન હોય. જેમ નાટકની અંદર જે એકટર હોય તે ચિત્રવિચિત્ર વેશ ભજવતો હોય, એમ પછી આ આત્મા તો સ્વભાવમાં હોવા છતાં એને ચિત્રવિચિત્ર સંસારી લીલા કરવી પડતી હોય આવી પરિસ્થિતિ બની જાય એટલે જેને કહીએ આ ટિખ્ખળરૂપ વાક્ય કૃપાળુદેવે આમાં મૂક્યું છે. સર્વ સમર્થ પુરુષો આપને પ્રાપ્ત થયેલાં જ્ઞાનને જ ગાઈ ગયા છે. એ જ્ઞાનની દિન-પ્રતિદિન આ આત્માને પણ વિશેષતા થતી જાય છે. હવે આ વાત સોભાગભાઈને કહે છે કે બધા જ સમર્થ પુરુષો, જ્ઞાનીપુરુષો, મહાપુરુષો બધા જ આપને પ્રાપ્ત થયેલા જ્ઞાનને એટલે કે સોભાગભાઈને જે જ્ઞાન

એમના પિતાશ્રી પાસેથી મળેલ એ જ્ઞાનને જ ગાઈ ગયા છે. આમ જો આપણે જોઈએ તો બધા મહાપુરુષો એમના પદોમાં, એમના સ્તવનોમાં અથવા તો જે કંઈ પણ એમણે રચના કરી કે કૃતિ કરેલી હોય એની અંદર આ જ્ઞાનને કોઈ ને કોઈ રીતે વણી લીધું હોય તો કૃપાળુદેવે પહેલાં સોભાગભાઈને એમને મળેલા જ્ઞાન માટે કહ્યું અને હવે પોતાના માટે કહે છે કે, એ જ્ઞાનની દિનપ્રતિદિન આ આત્માને પણ વિશેષતા થતી જાય છે. એટલે કે એ જ્ઞાનથી પોતે પણ ખૂબ ઝડપથી પ્રગતિ કરી રહ્યા છે. હવે જે આ સમ્યક્દર્શનવાળી દશા છે તે દશાની અંદર પછી પોતાને કેવી દૃઢતા થઈ જાય છે, પછી એની ખુમારી કેવી હોય છે એ વ્યક્ત કરે છે. હું ધારું છું કે કેવળજ્ઞાન સુધીની મહેનત કરી અલેખે તો નહીં જાય. મોક્ષની આપણને કાંઈ જરૂર નથી. નિઃશંકપણાની, નિર્ભયપણાની, નિર્મુઝનપણાની અને નિઃસ્પૃહપણાની જરૂર હતી તે ઘણે અંશે પ્રાપ્ત થઈ જણાય છે; અને પૂર્ણ અંશે પ્રાપ્ત કરાવવાની કરુણાસાગર ગુપ્ત રહેલાની કૃપા થશે એમ આશા રહે છે. હવે પ.કૃ.દેવને ખાતરી થઈ ગઈ કે હવે જે પુરુષાર્થ કરીશું એ પુરુષાર્થથી ચોક્કસ કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થશે જ. આ ખાતરી પછી શું કહે છે ? કે મોક્ષની આપણને કાંઈ જરૂર નથી. આ લગભગ બધા જ મહાપુરુષો માટેની એકસરખી વાત છે કે મહાપુરુષોને જ્યાં સુધી પોતાને અજ્ઞાન હતું ત્યાં સુધી એણે જગતના બધા પદાર્થોની સ્પૃહા અને તૃષ્ણા છોડી દેવા એ સતત પ્રયત્નશીલ રહ્યા, પણ એક વસ્તુ, એ પ્રાપ્ત કરવાના લક્ષે જ એ બધું એનું આરાધન, અને એ વસ્તુ કઈ ? તો કહે મોક્ષ. બસ, એ એનો લક્ષ કે મારે આ પ્રાપ્ત કરવું જ છે. પણ જ્યારે પોતાને પોતાના આત્મસ્વરૂપની ઓળખાણ થઈ જાય અને એ ઓળખાણ થયા પછી આત્મસ્વભાવનો જે અનુભવ, એ અનુભવ કેવો ?

તો કહે મોક્ષની અંદર જે સિદ્ધ પરમાત્મા, જે આત્માનો અનુભવ કરતા હોય એ અનુભવ અને આ અનુભવ એકસરખા જ હોય. એટલે જે મોક્ષસુખ કે જે મોક્ષે જઈને માણવાનું છે તે સદેહે જ્ઞાનીપુરુષ માણી રહ્યા છે. એટલે પછી જેને કહીએ કે મોક્ષની પણ જે ઈચ્છા હોય ને તે ઈચ્છા પણ ચાલી જાય. એટલે કૃ.દેવ આમાં વ્યક્ત કરે છે કે, મોક્ષની આપણને કાંઈ જરૂર નથી. હવે આ દશાએ જે જે ગુણોનો વિકાસ થવો જોઈએ એવા જ ગુણો પ.કૃ.દેવે આની અંદર વ્યક્ત કર્યા છે. એ ચાર ગુણોમાં પહેલો ગુણ છે. નિઃશંકપણાની, ખરેખર આ નિઃશંકપણું પ્રાપ્ત થવું ઘણું મુશ્કેલ છે. આમ તો જેને કહીએને કે અજ્ઞાન ભૂમિકા અને એની અંદર પણ જેને ગાહું મિથ્યાત્વ છે એને તો આ આત્મા છે કે નહીં ? એમાં પણ શંકા, કુશંકા હોય અને એ નાસ્તિકતાથી જ પોતાનું જીવન વ્યતીત કરતો હોય. પણ જે જીવ કે જેનાં દર્શનમોહનીય કર્મ પાતળાં પડ્યાં છે એને આ આત્માની વાતમાં કાંઈ થોડી શ્રદ્ધા જાગે. તીર્થંકર ભગવંતનાં વચનો, જ્ઞાનીપુરુષનાં વચનો, એનાથી એને આત્મા તો છે જ તે ખાતરી થાય. શંકા નીકળી જાય. એ શંકા નીકળ્યા પછી પણ જ્યારે એને પોતાના આત્માની પ્રાપ્તિ કરવી છે, ત્યારે એ જે આરાધન કરતો હોય ને ત્યારે અનેક પ્રકારના વિકલ્પો એના ચિત્તની અંદર હોય, જેમ કે આત્મા આવો હશે ? આત્મા પ્રાપ્ત થતો હશે ? આત્મા પ્રાપ્ત થાય તો કેવો અનુભવ થતો હશે ? ખૂબ પ્રકાશ થતો હશે, કે અજવાળાં, અજવાળાં થઈ જતાં હશે કે ઘણું બધું જ્ઞાન એકસાથે પ્રાપ્ત થઈ જતું હશે. આવા અનેક જાતના વિકલ્પો એને સતત રહ્યા જ કરતા હોય અને એમાં શંકા, કુશંકા રહેતી હોય પણ એક વખત આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ થાય પછી એ પ્રાપ્ત કરતાં પહેલાં જે નાની-મોટી શંકા મનમાં રહેલી હોય ને એ બધી નીકળી જાય અને જીવ નિઃશંક બની

જાય. બીજો ગુણ છે નિર્ભયપણાનો. અજ્ઞાની જીવ તો અનેક પ્રકારના ભયથી ફફડતો હોય, ગભરાતો હોય અનેક ભયો એને સતાવ્યા કરતા હોય, પણ જેમ જેમ એને આ વસ્તુની ખાતરી થતી જાય કે આત્મા છે, અને આત્મા કેવો છે ? અજર, અમર, અવિનાશી. એટલું જ નહીં પણ આત્માને જરા અવસ્થા પણ નથી. અને એના જેટલા પ્રદેશો છે એમાંનો એક પણ પ્રદેશ કોઈ રીતે ઓછો ન થઈ શકે, તેને છેદી ન શકાય, ભેદી ન શકાય, બાળી ન શકાય, આવો આત્મા એ આપણું સ્વરૂપ છે. તો આપણા સ્વરૂપને કોઈ, ક્યારે પણ, કાંઈ પણ નુકસાન કરી શકતું નથી. એ ત્રણે કાળને માટે જેવો છે તેવો ને તેવો જ રહે છે. તો પછી એ જીવને જે નાનામોટા પ્રકારના ભય છે ને તે રહે ? તે જાણે છે કે મારા સ્વરૂપને કંઈ નુકસાન થઈ શકતું નથી તો મને ભય શાનો ? ઉચાટ શાનો ? ઉદ્વેગ શાનો ? આમ છ પદના પત્રમાં પહેલું પદ આત્મા છે તે દૃઢ થયું પછી બીજું પદ આત્મા નિત્ય છે તે વિશેષ દૃઢ થયું. તો એ જીવના ભય ચોક્કસ ઘટતા જ જવા જોઈએ. અને એમાં પણ જ્યારે એ અજર, અમર, અવિનાશી એવા આત્માની પ્રતીતિ થઈ ગઈ, ઓળખાણ થઈ ગઈ અને પછી પોતે આત્મસ્વરૂપમાં રહેવા માંડ્યો એટલે એ નિર્ભય બની ગયો. ત્રીજું નિર્મુઝનપણું. પછી એ જીવને કોઈ મૂંઝવણ ન રહે. બધી મૂંઝવણો શમી જાય. એકદમ પોતાના આત્મસ્વરૂપની અંદર ઠરી જાય. ગમે તેવી બાહ્યથી ઉપાધિ હોય તો પણ એને મૂંઝવણ ન થાય. એવી એની દશા અથવા પરિસ્થિતિ બની જાય. ચોથું પદ નિઃસ્પૃહપણું પછી તો આ જગતની કોઈપણ વસ્તુની એને સ્પૃહા રહે ? કે મારે આ વસ્તુ પ્રાપ્ત કરી લેવી છે, આટલું ધન પ્રાપ્ત કરી લેવું છે અથવા તો આવી વસ્તુ મારે મેળવી લેવી છે. આવી બાહ્ય સાંસારિક સ્પૃહા, એ બધી એની જાય. આમ આ ચારેય ગુણો નિઃશંકપણું,

નિર્ભયપણું, નિર્મુઝનપણું અને નિઃસ્પૃહપણાની જરૂર હતી, તે ઘણે અંશે પ્રાપ્ત થઈ જણાય છે. પછી એને ખાતરી થઈ જાય છે કે આ ચારેય ગુણો પૂર્ણ રીતે પ્રગટ થશે જ. છતાં વળી એથીયે અલૌકિક દશાની ઈચ્છા રહે છે, ત્યાં વિશેષ શું કહેવું ? તો આનાથી પણ બીજી અલૌકિક દશાની તેમને ઈચ્છા રહે છે. અને એટલે સોભાગભાઈને કહે છે કે હવે મારે વધારે તમને શું કહેવું ? તો આ રીતે પ.કૃ.દેવે પોતાને સમ્યક્દર્શનની પ્રાપ્તિ થઈ એ વાત આ પત્રની અંદર રજૂ કરી. અનહદ ધ્વનિમાં મણા નથી. પણ ગાડીઘોડાની ઉપાધિ શ્રવણનું સુખ થોડું આપે છે. નિવૃત્તિ વિના અહીં બીજું બધુંય લાગે છે. તો હવે આ અનહદ ધ્વનિ, તો આધ્યાત્મિક માર્ગના પંથી, જે અંતર્મુખ થાય, સ્થિર થાય એટલે એને આ અનહદ ધ્વનિના નાદ છે તે સંભળાય. તો એ જ અનહદ ધ્વનિ છે તે અનેક પ્રકારે હોય. કોઈને છે તે ઘંટારવ સંભળાય અથવા તો જે ઘંટ વાગ્યો હોય પછી જે ધનનન, ધનનન એ રીતે પણ સતત એને એ રણકાર સંભળાયા કરતો હોય. તો કોઈને વાજિંત્રનો અવાજ સંભળાય કે બીજી જાતનો અવાજ સંભળાય. જેવું જીવનું ચિત્ત સ્થિર થાય એમાં અનેક પ્રકારના જે અનુભવો થતા હોય એમાંનો આ એક અનહદ ધ્વનિનો પ્રકાર છે. તો પ.કૃ.દેવને તો આત્મદર્શન થયું છે અને એ તો પોતાના આત્મામાં જ સ્થિર થઈ ગયા છે. તો એવે વખતે એ કહે છે કે અનહદ ધ્વનિમાં મણા નથી. તો આવી રીતે એ પોતે પોતાના સમાધિભાવમાં બેઠા હોય અને એવે વખતે ગાડીઘોડાની ઉપાધિ. એક અપેક્ષાએ આપણે એમ કહીએ કે કૃ.દેવનો મુકામ મુંબઈ ગામમાં છે અને તે મુકામ ઝવેરી બજારના વિસ્તારમાં હતો. અને તેવે વખતે મેડી ઉપરના મુકામમાં વહેલી સવારે પોતે પોતાના આત્મસ્વરૂપમાં મસ્ત થઈને બેઠા હોય. મુંબઈમાં તે વખતે વિકટોરિયા ચાલતી. જેમાં

ગાડીને ઘોડા જોડેલા હોય અને ઘોડાને લોઢાની નાળ હોય. તો તે ઘોડાગાડી નીકળે ને ત્યારે એનો તબડક, તબડક અવાજ થાય. એ એમને વિઘ્નરૂપ થાય. એટલું જ નહીં પણ જે જીવો પોતાની બાહ્ય સમૃદ્ધિ વધારવામાં ગાડીઘોડાની ઉપાધિ રાખતા હોય અને એ જીવ એ ઉપાધિમાં જ પડ્યો હોય તો પણ આ અનહદ ધ્વનિ એ જીવ સાંભળી ન શકે. મુંબઈની હજી વાત કરે છે કે, નિવૃત્તિ વિના અહીં બીજું બધુંય લાગે છે. માત્ર અહીં નિવૃત્તિ જ નથી. લોકો પ્રવૃત્તિ, પ્રવૃત્તિ અને પ્રવૃત્તિ જ કરતાં હોય. આખા મુંબઈમાં લાખો માણસો છે પણ કોઈ તમને શાંતિથી બેઠેલો જણાય નહીં. બધા દોડાદોડી જ કરતા હોય અને બધાનું જીવન પણ કેવું ? ખાવું, પીવું, ચાલવું બધું જ ઝડપથી એને ક્યાંય શાંતિ જ નહીં, તો બાપુજી તો એમ કહેતા કે આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિ તો કેવી છે ? પાયાથી તો એ નિવૃત્તિપ્રધાન છે જ્યારે પશ્ચિમની સંસ્કૃતિ તે તો પ્રવૃત્તિપ્રધાન. એ લોકોને તો પ્રવૃત્તિ જ જોઈએ એટલે એઓએ ખૂબ પ્રવૃત્તિ જ વધારી દીધી. ભારતીય લોકોનું જીવન તો પહેલાં કેવું હતું ? એમાં માણસો પોતાને જે કામ આખા દિવસ દરમ્યાન હોય તે પૂરાં કરી અને નિવૃત્તિના સમયમાં એ ધર્મધ્યાન જ કરતો હોય. તેમાં પણ ચોમાસાના ચાર મહિના વધુ નિવૃત્તિ મેળવી વિશેષ ધર્મધ્યાન જ કરતો હોય. એટલે એના જીવનમાં નિવૃત્તિને મુખ્યતા જ્યારે પશ્ચિમમાં પ્રવૃત્તિને મુખ્યતા. પણ હવે એ અસર આપણા ભારત દેશમાં એટલી તીવ્રપણે ચાલી રહી છે કે હવે નિવૃત્તિ લોકોને ગમતી નથી. એમાં પણ આ મોહમયી મુંબઈ નગરી ? જગતને, જગતની લીલાને બેઠા બેઠા મફતમાં જોઈએ છીએ. હવે આ જે વાત છે કે પછી જ્ઞાનીપુરુષ જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા બની જાય. પછી જે કાંઈ પણ થતું હોય ને એના ખાલી જોનાર જ બની જાય.

સામાન્ય જીવ છે ને તે પછી કંઈ બને ને તેમાં રાગદ્વેષથી ભળી જાય પણ જ્ઞાનીપુરુષ તો પછી આ જગતમાં જે કંઈ થતું હોય ને તેના પછી દ્રષ્ટા જ બની જાય. એટલે પછી એને આ જગત લીલારૂપ લાગે, તે કેવી રીતે લાગે? બાપુજી એમ કહેતા કે આ જગતના જીવો છે એ બધા મોહભાવથી ગ્રાસિત હોય એટલે એમણે મોહરૂપી મદિરા પીધો હોય અને એનો નશો હોય. એ નશાની અંદર કોઈ નાયતો હોય, તો કોઈ કૂદતો હોય, તો કોઈ રડતો હોય, કોઈ હસતો હોય. એમ અનેક પ્રકારની લીલા જગતના જીવો કરતા હોય. કેવી રીતે ? તો કહે દારૂના પીઠામાં અનેક દારૂડિયા ભેગા થઈ દારૂ પીને મદમસ્ત થઈને જે લીલા કરતા હોય એવી રીતે આ મોહનીયનો મદિરા છે તે પીને જગતના લોકો લીલા કરતા હોય અને જ્ઞાનીપુરુષ ખાલી એને જોયા કરતા હોય. આ લીલા કહે છે કે મફતમાં જોઈએ છીએ. આપણ જો ફિલ્મ કે નાટક જોવા જવું હોય તો ટિકિટ લેવી પડે અને એના પૈસા દેવા પડે. પણ જ્ઞાનીપુરુષને તો પછી આખુંયે જગત લીલારૂપ થઈ જાય, નાટકરૂપ થઈ જાય અને એ લીલા મફતમાં જ્ઞાનીપુરુષ જોતા હોય. આમ આ એકેક વચનમાં જબરદસ્ત પરમાર્થ રહેલો છે. જ્ઞાનીપુરુષની જે દશા છે એનો આમાંથી અણસાર મળે છે. છેલ્લે કહે છે આપની કૃપા ઈચ્છું છું. સોભાગભાઈને કૃ. દેવ કહે છે કે આપની કૃપા ઈચ્છું છું.

- વિ. આજ્ઞાંકિત રાયચંદના પ્રણામ

આ પત્રમાં પ.કૃ.દેવે પોતાને શુદ્ધ સમ્યક્દર્શન પ્રગટ થયું તે વ્યક્ત કર્યું અને તે ઉપરાંત પણ કૃ.દેવે આ વાત “ધન્ય રે દિવસ આ અહો” એ પદમાં ૧૯૪૭માં શુદ્ધ સમક્તિ પ્રકાશ્યાની વાત વણી લીધી છે. આમ આ સાલમાં એઓને શુદ્ધ સમ્યક્દર્શન પ્રગટ થયું.

❖ ❖ ❖

સુવિચારણા કંડિકાઓ

- સાત્ત્વિક આહાર સાત્ત્વિક જપ કે ચિંતન અને કાર્યોમાં સાક્ષીભાવની સજગતા(જાગૃતિ) વાળા સાધકો સરળતાથી પોતાના ધ્યેયને પ્રાપ્ત કરી લે છે.
- સત્ત્વગુણમાં જાગેલા મહાપુરુષનો સંકેત પણ પૂરતો હોય છે. તેઓ તો દષ્ટિમાત્રથી જ આપી દે છે. એમની પાસે માગવું પડતું નથી માટે એકની એક વાત વારંવાર પૂછીને એમનો સમય ખરાબ કરવો એટલે જાણે પોતાનું ભાગ્ય જ ખરાબ કરવા બરાબર છે.
- બુદ્ધિ સૂક્ષ્મ હોય છે તો એમાં અનુપમ યોગ્યતા આવી જાય છે. બુદ્ધિ જો સ્થૂળ હશે તો પરમાત્મામાં લાગી શકશે નહીં.
- મૌન એ જ રહી શકે છે કે જેનું લક્ષ્ય પરમાત્મ-સ્વરૂપ મેળવવાનું છે. મૌન રહીને પરમાત્મ-સ્વરૂપમાં ડૂબી જવું, લીન થઈ જવું એ એક મોટી સાધના છે, બહુ મોટી અને સાચી કમાણી છે.
- બધાં કામ કરવાથી નથી થતાં. કેટલાંક કામ એવાં પણ હોય છે કે જે ન કરવાથી થાય છે. ધ્યાન એક એવું જ કાર્ય છે. સત્સંગ પૂરેપૂરો એને જ ફળે છે કે જે ધ્યાન કરે છે. ધ્યાનમાં વિવેક જાગૃત રહે છે.
- વસ્તુઓ તથા સુવિધાઓની અછતને લીધે આપણે દુઃખી નથી, પરંતુ જ્ઞાન તથા સમજની અછતને લીધે આપણે દુઃખી છીએ. અપેક્ષાઓ જેટલી વધતી જશે એટલા આપણે દુઃખી થતા રહીશું. અપેક્ષાઓ જેટલી ઓછી થતી જશે એટલા જ આપણે સુખી થતા જઈશું.
- આત્મા જ પૂર્ણ આનંદસ્વરૂપ, પૂર્ણ સુખસ્વરૂપ છે અને આત્મા સિવાય જે કંઈ મળશે તે છૂટી જવાનું છે. એકવાર આત્મજ્ઞાન થઈ જાય તો એ ક્યારેય જતું નથી. આત્મસુખ જ શાશ્વત છે.
- મોટામાં મોટો ભગવાન તો તારા શરીરને સત્તા આપનાર તારો આત્મા છે અને એ જ તું છે. પોતાને પંચમહાભૂતનું નશ્વર શરીર ન માન. શાંત ચિત્તે પોતાની અંદર ડૂબકી માર અને પોતાના આત્મદેવને ઓળખીને મુક્તાત્મા બની જા.
- સત્ત્વગુણી મનુષ્યને પણ ત્યાં સુધી સાચું શાશ્વત સુખ નથી મળતું કે જ્યાં સુધી એ ગુણાતીત બનતો નથી.
- આત્મજ્ઞાનને ઉંમર સાથે કોઈ જ સંબંધ નથી. જો મનુષ્યનો વિવેક-વૈરાગ્ય જાગી ઊઠે અને એ તપસ્યાપૂર્વક પુરુષાર્થ કરવા લાગી જાય તો નાની ઉંમરમાં પણ આત્મજ્ઞાનની પરમ ઉપલબ્ધિ કરી શકે છે.
- માટીના ઘડાનો પણ ભરોસો હોય છે કે છ મહિના સુધી રહેશે, પરંતુ બ્રહ્મે પ્રાપ્ત કરેલા ઘડાનો (શરીરનો) કોઈ ભરોસો નથી. માટે બની શકે એટલો જલ્દી સમયનો સદુપયોગ કરી લેવાનો અભ્યાસ રાખ.
- સહજ મુક્તિની યુક્તિ એ છે કે જે પરિસ્થિતિ આપણી સામે આવીને ઊભી હોય એને પ્રભુ પ્રસાદ (કર્મનો ઉદય) સમજીને સ્વીકારી લેવાની છે.
- પોતાના દુર્ગુણોને, અવગુણોને, દોષોને યાદ કરીને વર્તમાનનો અનાદર ન કરો.
- જપ-ધ્યાનથી મન પવિત્ર બને છે, બુદ્ધિ-પ્રજ્ઞામાં ફેરવાય છે. વિચાર પવિત્ર થાય છે.

પવિત્ર વિચારોથી કર્મ પણ-કાર્ય પણ પવિત્ર જ થાય છે. તેનું ફળ પણ પવિત્ર જ મળે છે એટલે કે બધા પવિત્રોમાં પવિત્ર એવા પરબ્રહ્મ-પરમાત્માનો સાક્ષાત્કાર થાય છે.

- સાધક ધ્યાન-ભજન-કીર્તન તો કરે, સાથે સાથે સ્વભાવ પણ બદલવા માટે સતત જાગૃતિ રાખવાની છે. સ્વભાવમાં માધુર્ય નહીં આવે તો મુક્તિથી દૂર જ રહીશું. ધ્યાન અને ભજનમાં પણ ઉત્કૃષ્ટતા નહીં આવે.
- આજે મનુષ્ય પોતે સુખની નિદ્રા લેવા માગે છે, પરંતુ બીજાનું શોષણ કરીને તલવાર, પિસ્તોલ, બંદૂક કે બોમ્બનો સહારો લઈને સુખી થવા માગે છે. પરંતુ હિંસક સદાય ડરપોક હોય છે.
- ખૂર શરમની વાત છે કે મનુષ્ય જન્મ મેળવીને પણ દુઃખી, ચિંતિત અને ભયભીત તો તે રહે કે જેઓ નગુરા હોય. આપણી પાસે તો સદ્ગુરુ છે અને સદ્ગુરુએ અનુભવેલો આત્મા પણ છે.
- અપેક્ષાઓ, ઈચ્છાઓ, આકાંક્ષાઓ જ મનને મલિન કરે છે. અપેક્ષારહિત, વાસનારહિત જીવનમાં જ ગંગાજળની જેમ મન નિર્મળ થાય છે. નિર્મળ મનવાળો જ ભગવાન આત્માને મેળવે છે.
- વિષયોનું વિકારી સુખ દાદરની ખૂજલી જેવું છે. એને ખંજવાળવાથી મજા આવે છે. પરંતુ પછી એ વિકારી સુખ સત્યાનાશ કરી દે છે.
- ચિત્તની વિશ્રાંતિ—(૧) આત્મ-પ્રસાદની જનની છે. (૨) પ્રભુ-રસને પ્રગટ કરનાર છે. (૩) તેથી સામર્થ્ય પ્રગટ થાય છે. (૪) સામર્થ્યનો સદુપયોગ કરવાથી નિર્ભયતા આવે છે.

ધ્યાનનું વર્ણન : જ્ઞાનાર્ણવ-સર્ગ ૪

- (૧) ધ્યાનને જાણવાવાળા ક્ષીણમોહ મુનિશ્વરોએ સવિસ્તાર ધ્યાનના લક્ષણ પૂર્વ પ્રકીર્ણ સહિત બાર અંગોમાં ચાર પ્રકારનું માન્યું છે.
- (૨) બાર અંગોનાં સૂત્રો વડે જે ધ્યાનનું લક્ષણ (ચાર પ્રકારે) વિસ્તાર સહિત કહેવામાં આવ્યું છે, તેનો સોમો ભાગ પણ આજે કોઈ કહેવા માટે સમર્થ નથી, છતાં પણ તેની પ્રસિદ્ધિ માટે ગ્રંથમાં દિગ્દર્શનરૂપ માત્ર વર્ણન કરવામાં આવે છે.
- (૩) આ ધ્યાનનું લક્ષણ ગુણ-દોષ અને અન્વય-વ્યતિરેકથી જે પ્રકારે વિસ્તારરૂપ છે, તે પ્રકારે હેય-ઉપાદેય ભાવોથી ભેદ સહિત કહેવામાં આવે છે. અન્વયરૂપે ગુણોનું ધ્યાન હોય છે અને વ્યતિરેકથી દોષોને કાઢવા માટે ધ્યાન કરવામાં આવે છે. દોષોનું ધ્યાન અપ્રશસ્ત છે અને ગુણોનું ધ્યાન પ્રશસ્ત છે. અપ્રશસ્ત ધ્યાન હેય છે તેના ભેદ છે-આર્ત અને રૌદ્ર ધ્યાન. પ્રશસ્ત ધ્યાન ઉપાદેય છે. તેના ભેદ છે-ધર્મ અને શુક્લ ધ્યાન. તેને વિશેષ વર્ણનથી વિસ્તારથી તેનું સ્વરૂપ કહેવામાં આવશે.
- (૪) પૂર્વાચાર્યોએ ધ્યાન કરવાવાળા ધ્યાતા, ધ્યાન અને ધ્યાનના દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર સહિત સમસ્ત અંગ ધ્યેય તથા ધ્યેયના ગુણદોષ લક્ષણ સહિત, ધ્યાનનાં નામ, ધ્યાનનો સમય અને ધ્યાનનું ફળ આ બધું જ જે સૂત્રરૂપ મહાસાગરમાંથી પ્રગટ થઈને જ્ઞાનીઓ દ્વારા પૂર્વે પ્રણીત કરેલ છે, તે જ બધું આ ગ્રંથમાં ક્રમથી કહેવાશે. નિપુણ પુરુષોએ વ્યવસ્થિત-પણે આનું પરિશીલન કરવું જોઈએ.
- (૫) ધ્યાતા, ધ્યાન, ધ્યેય અને ફળ આ ચાર સૂત્રરૂપ સંક્ષેપથી ભેદસહિત કહીએ છીએ.
- (૬) ધ્યાતાનું સ્વરૂપ : શાસ્ત્રમાં એવા ધ્યાતાની

પ્રશંસા કરવામાં આવે છે કે જે : (૧) મુમુક્ષુ હોય અર્થાત્ મોક્ષની ઈચ્છાવાળો હોય (૨) સંસારભાવથી વિરક્ત હોય (૩) ક્ષોભરહિત શાંત ચિત્ત હોય (૪) જેનું મન વશ થયેલું હોય (૫) આસન સ્થિરતા હોય (૬) જિતેન્દ્રિય હોય (૭) સંવૃત્ત એટલે સંવરથી યુક્ત હોય (૮) ધીર-ધીરજવાળો હોય. આ આઠ ગુણ સહિત ધ્યાતાને ધ્યાનની સિદ્ધિ થઈ શકે છે, હજી આગળ કહે છે.

(૭) જેણે પ્રમાદથી મૂઢ થઈને મોક્ષમાર્ગને છોડી દીધો છે તે ઉદયમાં આવી રહેલા કર્મરૂપી બળતણથી ઉત્પન્ન દુઃખરૂપ અગ્નિથી જગતમાં પીડાતો ચારે બાજુથી બળી રહ્યો છે.

(૮) મહામોહરૂપી અગ્નિથી બળી રહેલા સંસારમાંથી કેવળ યોગી-સાધક-મુનિ પ્રમાદને છોડીને નીકળી જાય છે.

(૯) અનેક કષ્ટોથી ભરેલા નિંદવા યોગ્ય ગૃહવાસમાં મોટા-મોટા બુદ્ધિવાળા પણ પ્રમાદને પરાજિત કરવામાં સમર્થ બની શકતા નથી. આ કારણથી ધ્યાનની સંપૂર્ણ સિદ્ધિ થઈ શકતી નથી.

(૧૦) ગૃહસ્થવાસી જીવ ગૃહસ્થપણમાં રહીને પોતાના ચપળ મનને વશ કરવામાં અસમર્થતા અનુભવતા હોય છે. તેથી જ ચિત્તની શાંતિ માટે સત્પુરુષો ઘરને છોડી દે છે અને તે એકાંતમાં રહીને ધ્યાનસ્થ થવાનો પુરુષાર્થ કરે છે.

(૧૧) સેકડોં પ્રકારના કજિયાથી દુઃખવાળુ ચિત્ત અને ધન વિ.ની દુરાશારૂપી પિશાચથી પીડિત મનુષ્યોને હરક્ષણે સ્ત્રીઓના નેત્રરૂપી ચોરનો ભય હોય છે એવા આ ગૃહસ્થાશ્રમમાં પોતાના આત્મહિતની સિદ્ધિ (સંપૂર્ણ) થતી નથી.

(૧૨) નિરંતર પીડારૂપ આર્તધ્યાનની અગ્નિના

દાહથી દુર્ગમ, વસવા માટે અયોગ્ય તથા કામક્રોધાદિની કુવાસનારૂપ અંધકારથી જેની દષ્ટિ નાશ પામી છે, એવા ઘરોમાં ચિંતારૂપી અનેક પ્રકારના તાવરૂપ વિકારવાળા મનુષ્યો પોતાના આત્માનું હિત ક્યારેય સિદ્ધ કરી શકતા નથી.

(૧૩) ગૃહસ્થાવસ્થાની આપત્તિરૂપ મહાકાદવમાં જેની બુદ્ધિ ફસેલી છે, તથા જે રાગરૂપી તાપના યંત્રથી પ્રચુરતાથી પીડા પામી રહ્યા છે અને જે પરિગ્રહરૂપી સાપના વિષની જવાબાથી મૂર્ચ્છિત થયેલા છે, તે ગૃહસ્થો વિવેકરૂપી ગલીમાં ચાલતાં ચાલતાં સ્ખલિત થઈ જાય છે.

(૧૪) જેમ રેશમનો કીડો પોતાના મુખમાંથી તાર કાઢીને પોતાનામાં જ તેને આચ્છાદિત કરી લે છે. તે પ્રકારે હિતાહિતમાં વિચારશૂન્ય થઈને ગૃહસ્થ જીવો પણ અનેક પ્રકારના આરંભોથી પાપ ઉપાર્જન કરીને પોતાને તીવ્રતાથી પાપરૂપી જાળમાં ફસાવી દે છે.

(૧૫) રાગાદિ શત્રુઓની સેના સંયમરૂપી શસ્ત્ર વિના સેકડોં જન્મ લઈને પણ જીતી શકાતી નથી.

(૧૬) જેમ તીવ્રગતિવાળો પવન મોટા મોટા પર્વતોને ઉડાવી દે છે તેમ વિષયો મોટા મોટા રાજાઓને ચલાયમાન કરી દે છે. વિષયો વડે જે સ્વભાવથી ચંચળ છે એનું મન કેમ ચલાયમાન ન થાય ? ચિત્ત ચંચળ થાય જ.

(૧૭) આકાશનાં ફૂલો અને ગધેડાને શીંગડાં હોતાં નથી. કદાચ કોઈ દેશ અથવા કાળમાં તેના હોવાની પ્રતીતિ થઈ શકે છે. પરંતુ ગૃહસ્થાશ્રમમાં ધ્યાનની સિદ્ધિ હોવી તે કોઈ દેશ અથવા કાળમાં સંભવરૂપ નથી.

નોંધ :- આ ગ્રંથમાં મોક્ષના સાધનરૂપ ધ્યાનનો અધિકાર

છે. એટલા માટે તેની અપેક્ષાથી મુનિઓને જ ધ્યાનની પ્રધાનતા કહી છે. સમ્યગ્દષ્ટિ ગૃહસ્થોને ધર્મધ્યાન સામાન્યપણે હોય છે. તે અહીંયાં ગૌણ છે. સ્યાદ્વાદ મતમાં મુખ્યતા-ગૌણતાના કથનોમાં વિરોધ નથી હોતો.

(૧૮) દષ્ટિની વિકળતાથી વસ્તુ સમૂહને પોતાની ઈચ્છાનુસાર ગ્રહણ કરવાવાળા મિથ્યાદષ્ટિને ધ્યાનની સિદ્ધિ સ્વપ્નમાં પણ નથી થતી.

(૧૯) મિથ્યાદષ્ટિ ગૃહસ્થાવસ્થા છોડીને મુનિ બની જાય તો પણ ધ્યાનની સિદ્ધિ નથી થતી. કારણ કે તે પૂર્વાપર વિરુદ્ધ પદાર્થોના સ્વરૂપમાં સત્યતા (સમીચીનતા) માનવાવાળા છે.

(૨૦) બધા પાંખડી મતવાળા સર્વથા એકાંતતાથી દૂષિત છે અને વસ્તુનું સ્વરૂપ અનેકાન્તાત્મક છે તેથી તેના યથાર્થ સ્વરૂપને જાણવામાં અસમર્થ છે. સ્યાદ્વાદ જાણ્યા વિના વિરોધ આદિ દૂષણોનો પરિહાર તેનાથી થઈ શકતો નથી.

(૨૧) કોઈ કોઈ તો વસ્તુની નિત્યતાને જ માને છે, કોઈ કોઈ તેની અનિત્યતા જ સિદ્ધ કરે છે. પરંતુ જગત તો નિત્યાનિત્ય બન્ને સ્વરૂપવાળું છે. આવું મિથ્યાત્વના ઉદયથી દેખાતું નથી.

(૨૨) મિથ્યાદષ્ટિવાળા અન્ય મતને અવલંબીને રહેલા યથાર્થ સ્વરૂપના જ્ઞાનના અભાવથી ધ્યેય શું ? અને ભાવના શું ? આ કારણથી તેમનું ધ્યાન કરવું કેવળ પ્રયાસમાત્ર જ છે. અર્થાત્ નિષ્ફળ ખેદ કરવા જેવું છે.

(૨૩) જ્ઞાનવાદિઓનો મત એવો છે કે એકમાત્ર જ્ઞાનથી જ ઈષ્ટની સિદ્ધિ હોય છે. તેનાથી અન્ય જે કંઈ છે તે બધા શાસ્ત્રનો વિસ્તાર માત્ર છે. આ કારણ મુક્તિનું બીજભૂત વિજ્ઞાન જ છે.

(૨૪) અને કેટલાય વાદીઓ અન્ય બાકીના વાદીઓના

અન્ય નય પક્ષોનું નિરાકરણ કરીને કેવળ-દર્શનથી મુક્તિ થવાનું કહ્યું છે.

(૨૫) અથવા અન્ય કેટલાય વાદિઓએ ચારિત્ર- (ક્રિયા)ને મુક્તિનું અંગ માન્યું છે અને જ્ઞાન દર્શનને મુક્તિ માર્ગના કાર્યમાં વ્યર્થ માનીને તેનું ખંડન કર્યું છે.

(૨૬) અને કેટલાય વાદીઓ પોતાના સિદ્ધાંતને ગર્વથી સંસારની સંતતિના નાશની પરિપાટીમાં વિજ્ઞાન દર્શન (શ્રદ્ધાન્) અને ચારિત્ર આ ત્રણમાંથી બે-બેને ઈષ્ટ કહે છે. અર્થાત્ કોઈ તો દર્શન અને જ્ઞાનને જ માને છે. કોઈ દર્શન ચારિત્રને જ માને છે. આ પ્રકારે વાદીઓ ત્રણ પ્રકારના છે.

(૨૭) આ વાદીઓમાં ત્રણ વાદીઓએ એક એકને સ્વીકાર્યું નહિ અને ત્રણ વાદીઓએ બે-બેનો નાશ કર્યો. આનાથી જીવું એકને તો આ ત્રણેય રુચતા નથી. આ પ્રકારે મિથ્યામતિઓના સાત ભેદ થયા.

વિવેચન : કોઈએ જ્ઞાન અને દર્શનને જ મોક્ષ માન્યો, ચારિત્રને સ્વીકાર્યું નહીં, કોઈએ જ્ઞાન અને ચારિત્રને મોક્ષ માન્યો, દર્શનને સ્વીકાર્યું નહીં, કોઈએ દર્શન અને ચારિત્રને જ મોક્ષ માન્યો, જ્ઞાનને સ્વીકાર્યું નહિ. કોઈએ એક દર્શનને જ સ્વીકારી મોક્ષમાર્ગ માન્યો. કોઈએ જ્ઞાનને જ મોક્ષ માર્ગ માન્યો, કોઈએ ચારિત્રને જ મોક્ષમાર્ગ માન્યો. બાકીનાને સ્વીકાર્યા નહીં. તેમજ એકેયને ન માને તે નાસ્તિક એમ મિથ્યાત્વીના સાતભેદ છે. (૪-૨૭)

જ્ઞાનહીને ક્રિયા પુંસિ પરં નારભતે ફલમ્ ।
તરોશ્છાયેવ કિં લભ્યા ફલશ્રીર્નષ્ટદ્રષ્ટિભિઃ ॥૧॥
જ્ઞાનં પંગૌ ક્રિયા યાન્ધે નિઃશ્રદ્ધે નાર્થકૃદ્દૃષ્ટૈમ્ ।
તતો જ્ઞાનં ક્રિયા શ્રદ્ધા ત્રયં તત્પદકારણમ્ ॥૨॥
હતં જ્ઞાનં ક્રિયાશૂન્યં હતા યાજ્ઞાનિતઃ ક્રિયા ।
ધાવન્નપ્યન્ધકો નષ્ટઃ પશ્યન્નપિ ચ પંગુકઃ ॥૩॥

જ્ઞાનહીન પુરુષની ક્રિયા ફલદાયક નથી થતી. જેની દૃષ્ટિ નાશ પામી ગઈ છે, તે અંધ પુરુષ ચાલતો ચાલતો કોઈ પ્રકારે પણ વૃક્ષની છાયાને મેળવી શકે છે, પરંતુ તે જ પ્રકારે તેના ફળને મેળવી શકતો નથી.

(૧) પાંગળો તો વૃક્ષના ફળને જોઈ લે છે, તેને તેના પ્રયોજનની સિદ્ધિ થતી નથી અને અંધ ફળને જાણી લે તો પણ તોડવારૂપ ક્રિયા કરી શકતો નથી. તેવી જ રીતે શ્રદ્ધારહિત જ્ઞાન અને ક્રિયા બન્નેપણ પ્રયોજનભૂત થતી નથી. એટલે જ કહ્યું છે કે જ્ઞાન, ક્રિયા અને શ્રદ્ધા, ત્રણે એકત્ર થઈને જ ઈચ્છિત અર્થને સાધે છે. (૨) ક્રિયારહિત એકલું જ્ઞાન નાશ પામે છે અને અજ્ઞાનીની ક્રિયા નાશ પામે છે. જુઓ દોડતો દોડતો આંધળો નાશ પામી ગયો અને જોતાં જોતાં પાંગળો પણ નાશ પામી ગયો.

વિવેચન : વનમાં આગ લાગે તો આંધળાઓએ અહીંયાં તહીંયાં દોડવાની ક્રિયા કરી, છતાં દૃષ્ટિ નહીં હોવાથી આગમાં પડીને બળી ગયો અને પાંગળો-લંગડો આગ ક્યાં છે, અને તેનાથી બચવાનો રસ્તો ક્યાં છે, બધું જાણતો હતો, જોતો હતો પરંતુ દોડી શકતો નહતો, તે કારણથી અગ્નિમાં સળગીને મરી ગયો. આ કારણે જ્ઞાન, ક્રિયા અને શ્રદ્ધા—એ ત્રણે વડે જ સિદ્ધ થાય છે તેમ કહ્યું છે. (૩)

(૨૮) સર્વથા અનેકાંતવાદીઓને પક્ષનો વિચાર કરીને તે તે અહીંયાં કર્તા, કર્મ, ક્રિયા આદિ કારકોનો ક્રમ-પરિપાટી દૃષ્ટિગોચર થતો નથી.

(૨૯) જે પુરુષની બુદ્ધિ અનેકાંતમાં ભ્રમરહિત અતિશય સ્ફુરાયમાન છે, તે મહાત્માને ઉત્તમ ધ્યાનની સિદ્ધિ નિશ્ચયથી થઈ શકે છે. સર્વથા એકાંત સ્વરૂપ વસ્તુ જ સિદ્ધ ન થાય ત્યારે ધ્યાનની સિદ્ધિ કેવી રીતે થાય ?

(૩૦) સિદ્ધાંતમાં કેવળ મિથ્યાદૃષ્ટિઓના ધ્યાનનો નિષેધ નથી કર્યો પરંતુ જે જિનેન્દ્ર ભગવાનની આજ્ઞાથી પ્રતિકૂળ વર્તે છે તથા જેનું ચિત્ત

ચપળ છે અને જૈન સાધુ કહેવરાવે છે તેના ધ્યાનનો પણ નિષેધ કર્યો છે કારણ કે તેને ધ્યાનની સિદ્ધિ થતી નથી.

(૩૧) આ લોકમાં જેની મુનિ-અવસ્થામાં પણ ધ્યાન કરવાની એક ક્ષણ માત્રની યોગ્યતા નથી, તેની ઓળખાણ સૂત્ર સિદ્ધ-શાસ્ત્રોક્ત કહેવાય છે.

(૩૨) જે યતિ કર્મમાં-ક્રિયામાં છે તે વચનમાં નથી, વચનમાં બીજું કંઈક હોય છે તથા જે વચનમાં હોય છે તે ચિત્તમાં હોતું નથી. આવા માયાચારી યતિ શું ધ્યાનની સિદ્ધિ કરી શકશે ?

(૩૩) જે મુનિ થઈને પણ પરિગ્રહ રાખે છે અને જે પરિગ્રહમાં પોતાનું મહત્ત્વ માને છે, તથા અન્ય જેની પાસે પરિગ્રહ નથી તેની લઘુતા સમજે છે, તે પોતાની જ બુદ્ધિથી ઠગાયેલા છે, કારણ કે મુનિનું મહત્ત્વ તો નિર્ગ્રંથતામાં જ છે.

(૩૪) જે નિઃસાર સ્વભાવી મદ ઉદ્ધત્ મુનિઓએ યથાર્થ સંયમની ધુરા ધારણ કરીને છોડી દીધી અને જેની ધીરજ (ધૈર્ય) છૂટી ગઈ તેનું મન શું ધ્યાન કરવામાં સમર્થ થઈ શકે છે ? કદાપિ થઈ શકતો નથી, કારણ કે હીન પ્રકૃતિ, મદ ઉદ્ધત ધૈર્ય રહિતના ધ્યાનની યોગ્યતા નથી.

(૩૫) જે મુનિ કીર્તિ, પ્રતિષ્ઠા અને અભિમાનમાં આસક્ત છે, દુઃખી છે તથા લોકચાત્રાથી પ્રસન્ન થાય છે, તેણે પોતાના જ્ઞાનરૂપી નેત્રનો નાશ કરી નાખ્યો છે. આવા મુનિઓમાં ધ્યાન કરવાની યોગ્યતા હોઈ શકતી નથી.

(૩૬) જે મુનિઓએ પોતાના અંતઃકરણની શુદ્ધતાને માટે ઉત્કટ મિથ્યાત્વરૂપી બધા જ વિષનું વમન નથી કર્યું તે તત્ત્વોને પ્રમાણરૂપથી જાણી શકતા નથી કારણ કે મિથ્યાત્વરૂપી વિષ એવું

પ્રબળ છે કે તેનો અંશ માત્ર પણ હૃદયમાં રહે, તો પણ તત્ત્વાર્થનું જ્ઞાન, શ્રદ્ધા પ્રમાણરૂપ નથી હોતી. આવી અવસ્થામાં ધ્યાનની યોગ્યતા ક્યાં ?

- (૩૭) કોઈ સાધુ એવું કહીને પોતાના તથા બીજાના ધ્યાનનો નિષેધ કરે છે કે : 'આ કાળ દુષ્પમ-પંચમકાળ છે. આ કાળમાં ધ્યાનની યોગ્યતા કોઈમાં પણ હોતી નથી.' આમ કહેવાવાળાને ધ્યાન કેવી રીતે હોઈ શકે ? ન હોઈ શકે.
- (૩૮) જેની બુદ્ધિ અન્ય મતના શાસ્ત્રો વડે છેતરાયેલી છે તથા જે કામ અને અર્થ (ધન)માં લુબ્ધ થઈને વસ્તુના યથાર્થ સ્વરૂપમાં સંદેહ સહિત છે, તે ધ્યાન કરવાનું પાત્ર કેવી રીતે છે ? કારણ કે જ્યાં તત્ત્વોમાં-વસ્તુ સ્વરૂપમાં-સંદેહ હોય છે ત્યાં સુધી મન નિશ્ચળ-સ્થિર થઈ શકતું નથી અને જ્યારે મન નિશ્ચળ નથી તો ધ્યાન કેવી રીતે હોય ?
- (૩૯) એક તો મન સ્વભાવથી જ ચંચળ છે, તે ઉપરાંત જેનું મન નાસ્તિક દ્વારા છેતરાયેલું છે તે મુનિ ધ્યાનની પરીક્ષામાં કેવી રીતે સમર્થ થઈ શકે છે ? અર્થાત્ નથી થઈ શકતો.
- (૪૦) જેના મનમાં રાગથી રંજાયમાન કાંદર્પી (કામચેષ્ટા) આદિ પાંચ ભાવોનો નિવાસ છે, તેને વસ્તુ નિશ્ચય-તત્ત્વાર્થ જ્ઞાન કેવી રીતે થાય ?
- (૪૧) કાન્દર્પી (કામચેષ્ટા) કૈલ્વિષી (ક્લેશ કારિણી) આભિયોગીની (યુદ્ધ ભાવના), આસુરી (સર્વ ભક્ષણવાળી) અને સંમોહિની (કુટુંબમોહ). આ પ્રકારે પાંચ ભાવનાઓ પાપરૂપ છે. તેથી તે પાંચેય ત્યાગવા યોગ્ય છે.
- (૪૨) જે મુનિનું ચારિત્ર 'બિલાડીની' કહેલી વાર્તા સમાન લજજાજનક છે તેને સમીચીન

ધ્યાનની સિદ્ધિ સ્વપ્નમાં પણ થઈ શકતી નથી. અર્થાત્ પ્રથમ મુનિ દીક્ષા લઈને પ્રતીજ્ઞાઓ ગ્રહણ કરે અને પછી ભ્રષ્ટ થઈ જાય તેને ધ્યાનની સિદ્ધિ ન થઈ શકે તેનો નિષેધ છે.

- (૪૩) જેમણે ઈન્દ્રિયોની વિષય ભોગવવાની પ્રવૃત્તિને રોકી નથી. ઉગ્ર પરિષદોને જીત્યા નથી અને મનની ચંચળતાને છોડી નથી તે મુનિ આત્માના નિશ્ચયથી ચ્યુત થઈ જાય છે.
- (૪૪) જેણે વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત કરેલ નથી, તથા મિથ્યાત્વમાં પડેલા છે તેને મોક્ષ અને મોક્ષમાર્ગમાં અનુરાગ નથી તે પરમપદ અર્થાત્ આત્માના સ્વરૂપની પ્રાપ્તિરૂપ મોક્ષને જાણતા નથી.
- (૪૫) જેનું મન કરુણાથી ભરેલું નથી, તથા ભેદ વિજ્ઞાનથી વાસિત થયેલું નથી, વિષય ભોગોથી વિરક્ત થયેલું નથી, તે ધ્યાન કરવામાં સમર્થ થતો નથી.
- (૪૬-૪૭) જે લોકોને રંજિત કરવાના પાપરૂપ કાર્યોથી ગુરુતાને પ્રાપ્ત થયા છે પણ પોતાનું ચિત્ત આત્મામાં રંજિત થયું નથી તથા ઈન્દ્રિયોના વિષયોમાં તીવ્રપણે લીન છે, જેના મનના શલ્યને દૂર કર્યું નથી તથા અધ્યાત્મનો નિશ્ચય કર્યો નથી અને પોતાના ભાવોમાંથી દુર્લેશ્યા દૂર કરી નથી, એવો પુરુષ ધ્યાન સાધન માટે યોગ્ય નથી કારણ કે તેનામાં ધ્યાન કરવાની યોગ્યતા જ નથી.
- (૪૮-૪૯-૫૦) જે હાસ્ય, કુતૂહલ, કુટિલતા તથા હિંસાદિ પાપ પ્રવૃત્તિથી શાસ્ત્રોનો ઉપદેશ કરવાવાળો છે તથા મિથ્યાત્વરૂપી તાવના રોગથી જેનો આત્મા રોગી છે, વિકારરૂપ છે અને મોહરૂપ નિદ્રાને કારણે જેની ચેતના નાશ પામેલી છે. જે તપ કરવામાં ઉદ્યમી નથી, વિષયો પ્રત્યે જેને તીવ્ર લાલસા રહેલી છે, જે

પરિગ્રહ અને શંકાસહિત છે, વસ્તુનો નિર્ણય જેનામાં નથી થયેલો, તથા જે ભયભીત થયેલો છે. હું એમ માનું છું કે આવો પુરુષ પોતાના ઉદયથી ઠગાયેલો છે. તો આવા પુરુષોથી ધ્યાન કેવી રીતે થઈ શકે ? આવા પુરુષોએ પોતાના હિતને તણખલા સમાન સમજી લીધું છે. તથા મુક્તિરૂપી સ્ત્રીનો મેળાપ કરવામાં નિઃસ્પૃહ થઈ ગયેલા છે. આ કારણથી તેઓ સમીચીન ધ્યાનનું અન્વેષણ કરવા માટે ક્ષણમાત્ર પણ સમર્થ નથી થઈ શકતો.

(૫૧) જે અધમ મનુષ્ય સાતાવેદનીયજનિત સુખ અને અણિમા-મહિમાદિ તથા ધનાદિક ઋદ્ધિ તથા સ્વાદિષ્ટ ભોજન વિગેરેમાં લપટાયેલો છે, મોહથી પાપાયાર કર્મ કરે છે, તેને પોતાના જીવનનો નાશ કર્યો છે અને પોતાને સંસાર સમુદ્રમાં ડુબાડી દીધો છે. તે પાપાયાર કર્મ ક્યાં ક્યાં છે તે કહે છે.

(૫૨-૫૩-૫૪-૫૫) વશીકરણ, આકર્ષણ, વિદ્વેષણ, મારણ, ઉચ્ચરણ તથા જલ અગ્નિ વિષનું સ્તંભન, રસકર્મ, રસાયન (૫૨) નગરમાં ક્ષોભ ઉત્પન્ન કરવો, ઈન્દ્રજાલની સાધના કરવી, સેનાને થંભાવી દેવી, જીતવાના હારવાની વાતો કહેવી, વિદ્યા નાશ કરવાનું વિધાન કરવું (સાધના કરવી), વેધના, જ્યોતિષનું જ્ઞાન, વૈદક વિદ્યા સાધન (૫૩) યક્ષિણી મંત્ર, પાતાલસિદ્ધિના વિદ્યાનો અભ્યાસ કરવો, કાલ વંચના (મૃત્યુ જીતી લેવાના મંત્રની સાધના) પાદુકા સાધના (આકાશમાં ઉડવાની, પાણીમાં વિહાર કરવાની સાધના) કરવી. અદૃશ્ય થઈ જવાની તથા દાટેલા ધન જોવાની, અંજનની સાધના, શાસ્ત્રાદિકની સાધના, ભૂત સાધન, સર્પ સાધન (૫૪) ઈત્યાદિ વિક્રિયારૂપ કાર્યોમાં

અનુરક્ત થઈને દુષ્ટ ચેડાં કરવાવાળા છે, તેને આત્મજ્ઞાનથી પણ હાથ ધોવા પડે છે અને પોતાના માટે આ લોક અને પરલોકનું કાર્ય પણ નષ્ટ થાય છે. આવા પુરુષોને ધ્યાનની સિદ્ધિ થવી કઠિન-મુશ્કેલ છે.

(૫૬-૫૭) કેટલાય નિર્દય, નિર્લજ્જ સાધુપણામાં પણ તીવ્ર નિંદા કરવા જેવાં કાર્ય કરે છે. તેઓ સમીચીન હિતરૂપ માર્ગનો વિરોધ કરીને નરકમાં પ્રવેશ કરી જાય છે. જેમ કોઈ પોતાની માતાને વેશ્યા બનાવીને તેનાથી ધનોપાર્જન કરે છે, તેમ જ જે મુનિ થઈને તે મુનિદીક્ષાને જીવનનો ઉપાય બનાવે છે અને તેના દ્વારા ધનોપાર્જન કરે છે, તે તીવ્રપણે નિર્દય તથા નિર્લજ્જ છે.

(૫૮) જે ગૃહસ્થાવસ્થામાં છે, તેનો તો એવી અવિદ્યાનો આશ્રય કરવો કદાચિત્ યુક્ત કહી શકાય, પરંતુ મુક્તિના અંગ સ્વરૂપ મુનિના વેષને ધારણ કરીને લોકોને ઠગવા તે કદાપિ પ્રશંસનીય નથી.

(૫૯) મનુષ્યત્વ પામીને તેમાં પાછા જગત પૂજ્ય મુનિદીક્ષાને ગ્રહણ કરીને વિદ્વાનોએ પોતાના હિતના વિચાર અર્થે અશુભ કાર્ય અવશ્ય છોડવું જોઈએ.

(૬૦) આચાર્ય મહારાજ કહે છે કે : જુઓ ! ભ્રમરૂપ ચિત્તવાળા પુરુષોની ચેષ્ટા સાધુપણામાં પણ પાખંડ પ્રપંચ કરીને જન્મને નિષ્ફળ કરી દે છે.

(૬૧) આ જગતમાં પ્રચુર વચનોથી અમર્યાદિ પ્રતાપની રાશિરૂપ પરમાત્માની વાર્તાનો વિસ્તાર કરવાવાળા કરોડો વિદ્વાન કેમ નથી થતા ? અવશ્ય થાય છે. પરંતુ આ ભ્રમસ્વરૂપ અમૃતના સમુદ્રમાં મગ્ન થઈને સંસારથી ઉત્પન્ન થયેલા સંતાપને નષ્ટ કરવાવાળા

જગતમાં ત્રણ અથવા ચાર જ થાય છે અથવા નથી પણ થતા.

પરમાત્માની વાણીને વિસ્તારરૂપી કહેવાવાળા જગતમાં અનેક વિદ્વાન હોય છે, પરંતુ પરમાત્મસ્વરૂપમાં લીન થવાવાળા વિરલ જ હોય છે. અહીં ત્રણ ચાર કહેવાનો ભાવ વિરલ વચન જાણવું જોઈએ.

(દર) જે પંડિત નથી, પરંતુ પોતાને પંડિત માને છે, અને શમ, દમ સ્વાધ્યાયથી રહિત, ચિંતન રહિત તથા રાગ-દ્વેષ મોહાદિ પિશાયોથી વંચિત છે, તથા જે મુનિપણાના ગુણ નષ્ટ કરીને પોતાનું મોહું કાળું કરવાવાળા વિષયોમાં આકર્ષિત, મદોમાં પ્રસન્ન, શંકા શલ્ય ભય આદિક વડે પકડાયેલા છે એવા રંકપુરુષ ન તો ધ્યાન કરવામાં સમર્થ છે, ન તો ભેદજ્ઞાન કરવામાં સમર્થ છે અને તપ કરવામાં પણ અસમર્થ છે.

સત્શ્રુત પ્રશંસા (જ્ઞાનાર્ણવ-સ.-૧)

જે સત્પુરુષોની ઉત્તમવાણી છે, તે જીવોને પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાન, વિવેક, હિત, પ્રશમતા અને સમ્યક્ પ્રકારથી તત્ત્વોના ઉપદેશ માટે જ પ્રવર્તે છે.

પ્રકૃષ્ટ જ્ઞાન = પદાર્થનું વિશેષપણે જ્ઞાન થવું તે.
 વિવેક = આત્મા અને પરપદાર્થોનો ભેદ યથાર્થપણે જાણવાની શક્તિ
 હિતાય = આત્મસુખ મેળવવા માટે
 પ્રશમ = કષાય ભાવોનું મંદ થવું તે
 તત્ત્વ = યથાર્થપણે તત્ત્વના અર્થરૂપ ઉપદેશ ઉપદેશાય માટે

આ પાંચ પ્રયોજનની સિદ્ધિ માટે જ સત્પુરુષોની— આપ્ત પુરુષોની વાણી વહે છે એટલે જે વાણીથી આ પાંચ પ્રયોજનની સિદ્ધિ થાય તે સત્પુરુષોની વાણી

છે એમ કહી શકાય. (૧-૮)

તે શ્રુત છે, તે જ વિજ્ઞાન છે, તે જ ધ્યાન છે, તે જ ઉત્કૃષ્ટ તપ છે. જેને પ્રાપ્ત કરીને આ આત્મા પોતાના સ્વરૂપમાં લય પામે છે. આત્માનો પરમાર્થ એટલે પોતાના સ્વરૂપમાં લીન થવું તે છે. જે શાસ્ત્ર વાંચવાથી, સાંભળવાથી, તેનું ભેદજ્ઞાન કરવાથી, ધ્યાન કરવાથી ઉત્કૃષ્ટ તપ કરવાથી તથા સ્વરૂપમાં લીન થવાનું કારણ બને છે તે સફળ છે. (૧-૯)

સંસારના સ્વરૂપને જાણીને, જ્ઞાનસહિત પ્રાણી એવો કોણ છે, જે પોતાના હિતરૂપ પ્રયોજનમાં મોહને ગ્રહણ કરે છે ? અર્થાત્ કોઈ નથી. સંસાર દુઃખરૂપ છે તથા દુરિત એટલે પાપથી ભરેલો છે, ઠગ સમાન છે કે થોડાક સુખની લાલચ બતાવીને આત્માની સર્વ લક્ષ્મીનું હરણ કરી જાય છે અને નીચેની ગતિઓમાં વાસ કરાવી દે છે. આ પ્રમાણે સંસારનું સ્વરૂપ જાણીને જ્ઞાની પુરુષે પોતાનું હિત ભૂલી જવું તે ઉચિત નથી. (૧-૧૦)

શુભચંદ્રાચાર્ય કહે છે કે : "આ જ્ઞાનાર્ણવઃ નામના ગ્રંથને કહીશો" કે જેમાં અવિદ્યાના પ્રસારથી ઉત્પન્ન થયેલા આગ્રહોને તથા પિશાયરૂપી ભાવોને નિગ્રહ કરવામાં પ્રવીણ તથા સત્પુરુષોને માટે આનંદના મંદિરરૂપ હશે. સમુદ્ર તરવામાં મુશ્કેલ હોવા છતાં સમર્થ પુરુષો તેને હાથો વડે તરી શકે છે. પરંતુ આ 'જ્ઞાનાર્ણવઃ' યોગીઓ—સાધકોને રંજાયમાન કરવા માટે અથાગ—પાર ન પામી શકાય તેવો છે. તે અમારા જેવાથી પાર પામી શકાય તેવો નથી. જ્યાં વિશાળ બુદ્ધિવાળા સમસ્ત માર્ગને પાર કરી જવા- વાળા પણ દિશા ભૂલી જાય છે, ત્યાં અન્ય જીવો કેવા પ્રકારે પાર પામી શકે. (૧-૧૧ થી ૧૩)

જ્યાં સમંતભદ્રાદિક આચાર્યોરૂપી સૂર્યોની નિર્મળ ઉત્તમ વચનરૂપ કિરણો ફેલાઈ રહી હોય ત્યાં જ્ઞાનમાં લઘુરૂપ આગિયા જેવા મનુષ્ય શું હાસ્યરૂપ નથી બનતાં ? અવશ્ય હાસ્યરૂપ બને છે. એટલે કે

સૂર્યની સામે આગિયાનો પ્રકાશ શું હિસાબમાં હોય ? અહીંયાં આચાર્ય પોતાની લઘુતા દર્શાવે છે. જેનાં વચન જીવોના મન-વચન-કાયાથી ઉત્પન્ન થવા વાળા મળનો નાશ કરે છે, એવા દેવનંદી-પૂજ્યપાદ સ્વામી નામના મુનીને હું નમસ્કાર કરું છું. જિનસેન આચાર્ય મહારાજનાં વચન છે, તે જયવંત વર્તે છે, કારણ કે યોગીયો તેઓના વચનને પ્રાપ્ત થઈને આત્માના નિશ્ચયમાં સ્ખલિત નથી થતા અર્થાત્ યથાર્થ નિશ્ચય કરી લે છે તથા તેમનાં વચન ન્યાય, વ્યાકરણ અને સિદ્ધાંત વિદ્યાઓના જાણનાર પુરુષો વડે વંદનીય છે. ભટ્ટાકલંક આચાર્ય સ્યાદ્વાદ રૂપી આકાશમાં પ્રકાશ કરે છે. (૧-૧૪ થી ૧૭)

આ ગ્રંથની રચનાથી સંસારમાં જન્મ ધારણ કરીને દુર્નિવાર કલેશોથી પીડા પામેલ હું મારા આત્માને યોગીશ્વરોથી સેવાયેલ જ્ઞાન ધ્યાનરૂપી માર્ગમાં જોડું છું. (૧-૧૮)

આ ગ્રંથ મેં કરેલ છે, પણ તે કેવળ મારા જ્ઞાનની વૃદ્ધિને માટે છે. કવિતાના અભિમાનથી તથા જગતમાં કીર્તિ ફેલાય તે હેતુથી કરેલ નથી. (૧-૧૯)

સત્પુરુષો એમ વિચારે છે કે, આ પ્રાણી પોતાના નિજસ્વરૂપ તત્ત્વને સન્મુખ કરીને મોક્ષના અર્થને જાણે, મોહ નિંદ્રા છોડીને સમ્યગ્ જ્ઞાનને જાણે તથા ભ્રમ-અનાદિ અવિદ્યાને છોડીને ઉપશમભાવરૂપ સામ્રાજ્યને ગ્રહણ કરે છે. (૨૦)

મનુષ્યની વિષયો પ્રત્યે મહાતૃષ્ણા રહેલી છે. જે સંસારભાવથી ઉત્પન્ન થયેલી છે, તે કોઈ ઉપાયથી નાશ નથી પામતી (૨૧). તે તૃષ્ણાની શાંતિ માટે જ્ઞાનીપુરુષોએ તેનો ઉપાય બતાવ્યો છે અને તે જગતના જીવોના ઉપકાર અર્થે નિષ્કારણ કરુણા ભાવથી બતાવેલ છે. પરંતુ આ જીવ તે પ્રતિકારરૂપ ભાવોની અવજ્ઞા કરે છે (૨૨). તો પણ ઉદ્વેગ રહિત એવા જ્ઞાનીપુરુષો દ્વારા પ્રાણીના હિત અર્થે બંધ મોક્ષના સ્વરૂપનું વર્ણન કર્યું છે. જેથી આ પ્રાણી

વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત હોય (૨૩). આ કારણથી કોઈ પવિત્ર યથાર્થ ઉપદેશ વિચારીને આ પ્રાણીને આપવો જોઈએ, જેથી આ પ્રાણી ઉત્કૃષ્ટ શુદ્ધતાને ગ્રહણ કરીને, દુર્બુદ્ધિને છોડી દે (૨૪)-(૧-૨૧ થી ૨૪)

આ આત્મા મહામોહથી-મિથ્યાત્વ તેમજ કષાયથી-કલંકિત અને મલિન થયેલો છે. તેથી જેનાથી તે શુદ્ધ થાય, તે જ પોતાનું હિત છે, તે જ પોતાનું ઘર છે અને તે જ પરમ જ્યોતિ સ્વરૂપ પ્રકાશ છે. (૧-૩૬)

આ જગતને ભયાનક કાળરૂપી સર્પથી ગ્રસાયેલો જોઈને મિથ્યા જ્ઞાન અને મિથ્યા આચરણના સમૂહને છોડીને પોતાના સ્વરૂપમાં ધ્યાનમાં લીન થાય છે, તેને ધન્ય અને મહાભાગ્યવાન કહીએ છીએ. (૧-૩૭)

જે બુદ્ધિમાન છે, તેઓ આ જગતને ઈન્દ્રિયરૂપી રાક્ષસોથી વ્યાપ્ત તથા કામરૂપી સિંહથી પકડાયેલ અને દુઃખરૂપી સમુદ્રમાં ડૂબેલો સમજીને છોડી દે છે. (૧-૩૮)

સંસારી જીવોને નિવારી ન શકાય તેવા દાહરૂપી મહાકષ્ટથી પીડાયેલો જોઈને આ જીવ સમૂહને જોઈને જ્ઞાનીજનો શાંત ભાવને જ પ્રાપ્ત કરી લે છે. (૧-૩૯)

સંસાર ભ્રમણથી વિભ્રાંત થયેલા અને મોહરૂપી નિંદ્રાથી જેની ચેતના નાશ પામી ગઈ છે, એવા આ જગતમાં મુનિઓ નિરંતર જાગૃત રહે છે. (૧-૪૦)

જે સત્પુરુષો છે-તેઓ ૨૪ કહેતાં જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય કર્મ અને તમ કહેતાં મિથ્યાજ્ઞાનથી અથવા રજોગુણ, તમોગુણથી કંપિત થયેલા તથા કષાયરૂપી વિષયથી મૂર્છા પામેલા આ સત્ત્વ સંતાન (કહેતાં જગતને જોઈ)ને-શાંતભાવને ધારણ કરી લે છે. (૧-૪૧)

વારંવાર ઉત્પન્ન થયેલી દુઃખાગ્નિથી નાશ પામી

રહેલા જગતના જીવોને જોઈને સંતપુરુષ જ્ઞાનરૂપી અગ્નિને જ્ઞાન વડે શાંત કરી દે છે. (૧-૪૩)

અનાદિકાળથી લાગેલી કર્મરૂપી કાળાશને બહુ જ કષ્ટથી છોડી શકાય તેમ છે, તેથી આ કાળાશને જેનાથી શીઘ્ર નાશ કરી શકાય તે, ઉપાય બુદ્ધિમાનોએ કરવો જોઈએ. અન્ય ઉપાય કરવા વ્યર્થ છે. (૧-૪૪)

પ્રાણીનું હિત મોક્ષ છે, તે કેવો છે ? નિષ્કલંક, નિરાબાધ, આનંદ સહિત છે, જ્યાં કોઈ જાતનું દુઃખ નથી, કારણ કે તે સ્વભાવરૂપ સ્થિતિ છે. તેથી તેનો નાશ થઈ શકતો નથી અને સંસારનો વિપક્ષી-પ્રતિપક્ષી છે. યોગીઓ મોક્ષનું સ્વરૂપ આ પ્રમાણે કહે છે. (૧-૪૫)

જે ધીર છે અને વિચારણાવાળો છે તથા અતીન્દ્રિય સુખને ઈચ્છે છે, તેણે પ્રમાદ છોડીને આ મોક્ષભાવનો જ ઉત્કૃષ્ટ આદર કરવો જોઈએ. (૧-૪૭)

હે ભવ્ય જીવ ! આ મનુષ્ય ભવ મળવો બહુ દુર્લભ છે અને તેને વારંવાર મેળવવો કઠણ છે, આ કારણે બુદ્ધિમાને હૃદયને વિચારશૂન્ય બનાવીને કાળ-સમયને વ્યર્થ ન જવા દેવો જોઈએ. (૧-૪૮)

આ સંસાર અનિત્ય છે, કામનાઓથી ભરેલો છે, વીજળી સમાન ચંચળ છે-આ પ્રકારે યથાર્થપણે-સમ્યક્પણે વિચારવાવાળો જો પોતાના સ્વાર્થમાં જ સુકૃતિ કરવાવાળો, પુણ્યવાન જ્ઞાનીપુરુષ છે તે મોહને કેમ પ્રાપ્ત થાય ? ન જ થાય. (૧-૪૯)

એટલે જ આ સંસારને દુઃખરૂપ નિઃસાર જાણીને બુદ્ધિમાનોએ પોતાના હિતરૂપ મોક્ષનું સાધન સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રને ધારણ કરવારૂપ ધ્યાનનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

જીવને ધ્યાન સન્મુખ કરવા માટે, સંસારના ભોગાદિથી વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન કરાવવા માટે વૈરાગ્ય પ્રેરક બાર ભાવનાનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે. તે બાર ભાવનાનાં નામ છે : (૧) અનિત્ય (૨)

અશરણ ભાવના (૩) સંસાર (૪) એકત્વ ભાવના (૫) અન્યત્વ (૬) અશુચિ ભાવના (૭) આસ્રવ (૮) સંવર ભાવના (૯) નિર્જરા (૧૦) લોક ભાવના (૧૧) બોધિ દુર્લભ (૧૨) ધર્મદુર્લભ ભાવના.

આ બાર ભાવનાઓમાં નિરંતર રમણતા કરતા જ્ઞાનીઓ આલોકમાં રોગાદિકથી બાધારહિત, અતીન્દ્રિય, અવિનાશી સુખને મેળવે છે અર્થાત્ કેવળજ્ઞાનરૂપ આનંદને પ્રાપ્ત કરે છે. (૨-૧)

આ બાર ભાવનાઓનો નિરંતર અભ્યાસ કરવાથી હૃદયમાંથી કષાયરૂપ અગ્નિ બુઝાઈ જાય છે તથા પરદ્રવ્યો પ્રત્યેનો રાગક્ષય થઈ જાય છે. અને અજ્ઞાનરૂપી અંધકારનો નાશ થઈને જ્ઞાનરૂપ દીપકનો પ્રકાશ પ્રગટે છે. (૨-૨)

આચાર્ય કહે છે કે : હે મિત્ર ! આ બાર ભાવનાઓ નિશ્ચયથી મુક્તિરૂપી લક્ષ્મીની સખી છે. આ મુક્તિરૂપી લક્ષ્મીને મેળવવાની ઈચ્છાવાળાને માટે પંડિતોએ તેની સાથે મિત્રતા કરવાનું કહ્યું છે. આ ભાવનાઓથી જ આનંદસહિત એવા આત્મસુખને પામી શકાય છે. (૨-૩)

જે આ ભાવનાઓનું ભાવન કરે છે તે શુભ વૈરાગ્યને મેળવે છે અને તેના વડે પોતાના સ્વરૂપનું ધ્યાન કરે તો તે શિવસુખને ત્વરાથી પ્રાપ્ત કરી લે છે.

‘આત્મ જિજ્ઞાસા’

જે મનુષ્યને આત્મજ્ઞાનની ઈચ્છા થાય છે તેના મનમાં આવા પ્રશ્નો સહજપણે સ્ફુરાયમાન થાય છે કે : (૧) હું કોણ છું ? (૨) આ શરીર સાથે મારો શું સંબંધ છે ? (૩) આત્મા શું છે ? (૪) મારો આત્મા સાથે શું સંબંધ છે ? (૫) આ સંસાર શું છે ? (૬) આ સંસારના જીવો સુખી દુઃખી શાથી છે ? (૭) દુઃખની નિવૃત્તિ કેમ થાય ? (૮) આ પરિભ્રમણથી કેવી રીતે છૂટી શકાય ?

આ બધાનો એક જ ઉત્તર છે. આત્મજ્ઞાન કરવાથી આ બધાનો જવાબ મળી જાય અને મોક્ષમાં જવાય.

જે મનુષ્યના મનમાં આવો વિચાર ઉદ્ભવે છે અને જેનું મન એક ક્ષણવાર માટે આત્માના વિચારને વિષે સ્થિરતાને પામે છે, તેણે બેઠાં બેઠાં જ સર્વ તીર્થોની યાત્રા કરી લીધી એમ કહી શકાય.

જ્યારે માણસ બાહ્ય ક્રિયાઓથી થાકે છે ત્યારે વૈરાગ્ય પ્રગટ થાય છે અને સંસારનાં સકામ કર્મોથી વિરક્તિ થાય છે, ત્યારે આત્માને જાણવાની જિજ્ઞાસા થાય છે. જ્યારે બાહ્યભાવોમાંથી આસક્તિ તૂટી જાય ત્યારે આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવાની ઈચ્છા થાય છે. જ્યારે સંસાર ઉપર વૈરાગ્ય આવે ત્યારે જ આત્મજ્ઞાની થઈ શકાય. સંસાર ઝેરરૂપ જણાય ત્યારે જ વૈરાગ્ય અમૃત સમાન જણાય. માણસને જ્ઞાન થાય ત્યારે તે પાપપ્રવૃત્તિ કરતો અટકશે.

જ્યારે અનર્થની નિવૃત્તિ અને પરમાનંદની પ્રાપ્તિ થાય ત્યારે જ મોક્ષ થાય.

અજ્ઞાન ભાવ વડે ઉત્પન્ન થયેલ આ જગતરૂપી પ્રપંચ જાળ જન્મ મરણરૂપી દુઃખનો હેતુ છે, તેટલા માટે તેને અનર્થ કહેવાય છે.

ઈન્દ્રિયજન્ય સુખો દુઃખ સાથે જ મળે છે. આ સુખદુઃખના કર્તા, ભોક્તા આપણો આત્મા જ છે અને તે તેને મળેલા અંતઃકરણ દ્વારા જ કેવી રીતે મેળવે છે તે જોઈએ.

અંતઃકરણ, મન, બુદ્ધિ, ચિત્ત, અહંકાર એ પાંચ છે.

પ્રથમ અંતઃકરણમાં (એટલે સુખ, દુઃખ, જ્ઞાન વગેરેના સાધનરૂપ ઈન્દ્રિય). જે કંઈ કામ કરવાનું હોય તેનું સ્ફુરણ થાય. ત્યારબાદ મન જે સ્ફુરણ થઈ તે કામ કરવું કે ન કરવું એવો સંકલ્પ કરનાર. ત્યારબાદ બુદ્ધિ જે કામનો સંકલ્પ થયો તેનો નિશ્ચય કરનાર. ત્યારબાદ બુદ્ધિ દ્વારા જે નિશ્ચય થયો તે કામ

કંઈ રીતે સારું થશે કે ખરાબ થશે તેનો નિર્ણય થશે. તે ચિત્ત કરે છે. ત્યારબાદ અહંકાર એટલે તે કામ હું કરીશ તેનું અભિમાન કરનાર. આમ જોઈએ તો અંતઃકરણ એક જ છે. પણ તેની જુદી જુદી વૃત્તિઓને લીધે તેનાં જુદાં જુદાં નામ પાડવામાં આવ્યાં છે.

આ પાંચમાં કાર્ય કરનારનો અહંકાર છે પણ તે અંતઃકરણનો જ ભાગ છે.

કર્તા, ભોક્તાપણું :- જીવ જેવાં કર્મો કરે છે તેવાં તેનાં ફળ પણ એ ભોગવે છે. અંતઃકરણની અહંકારવૃત્તિ વડે ‘હુંકર્તા-ભોક્તા છું.’ એવા ભાન સહિત જીવ કર્મ કરે છે. અને તેવા હુંપણાના ભાનમાં, પોતાને આત્મજ્ઞાન પ્રગટ ન થાય ત્યાં સુધી પોતાના લાભ બીજાના લાભથી જુદા છે એમ સમજે છે. અને જગતના ઝઘડામાં પડે છે.

જીવનમાં જેવા અનુભવ તેવું જ્ઞાન હોય છે. અને તે જ્ઞાન થકી અંતઃકરણમાં તેવા સંસ્કાર દેહ થાય છે. તે સંસ્કાર પ્રમાણે દરેક નવા જન્મમાં નવા રૂપે દેખાવ દે છે. જીવનું સૂક્ષ્મ અને કાર્મણ શરીર મુક્તિ ન મળે ત્યાં સુધી સાથે જ રહે છે. આ કાર્મણ શરીરમાં જ કર્મોની વાસના રહે છે. અને તે વાસના આનંદમય કોષ એવા આત્માને વળગી રહે છે. તે સંસ્કાર કહેવાય છે અને તે જ્યારે ઉદય રૂપ થાય છે ત્યારે તેને મળેલ સ્થૂળ શરીરને તે પ્રમાણે વર્તવાની શક્તિ પૂરી પાડે છે. અને આમ વારંવાર જન્મ-મરણની પ્રાપ્તિ થાય છે. - બ્રહ્મનિષ્ઠ રસિકભાઈ

આખો લોક ત્રણે કાળને વિષે દુઃખે કરીને પીડાતો માનવામાં આવ્યો છે; અને તેમાં પણ આ વર્તે છે તે તો મહા દુષ્કાળ છે; અને સર્વ પ્રકારે વિશ્રાંતિનું કારણ એવો જે ‘કર્તવ્યરૂપ શ્રી સત્સંગ’ તે તો સર્વ કાળને વિષે પ્રાપ્ત થવો દુર્લભ છે. તે આ કાળમાં પ્રાપ્ત થવો ઘણો ઘણો દુર્લભ હોય એમાં કંઈ આશ્ચર્યકારક નથી. (પત્રાંક-૩૪૭)

પરમ પૂજ્ય ભાઈશ્રીની નૈરોબીની ધર્મયાત્રા

૧ મે ૨૦૧૦ની રાત્રે પ.પૂ.ભાઈશ્રીની નૈરોબી-કેન્યાની ધર્મયાત્રાની શરૂઆત થઈ. આ ધર્મયાત્રામાં ભાઈશ્રીની સાથે બ્ર. રસિકભાઈ, લલીતાબેન, વિક્રમભાઈ તથા મુંબઈના યુવા મુમુક્ષુ પ્રતીકભાઈ જોડાયા હતા. હજારો ફૂટની ઊંચાઈઓ પર વાદળોને પાર કરતું અમારું એરોપ્લેન ગતિશીલ થયું ત્યારે ખૂબ હળવાશ તથા મોકળાશનો અનુભવ થયો. બારીમાંથી નીચે જોઈએ ત્યારે આખું જગત દૃષ્ટ હતું પણ અમે ભાઈશ્રીની બાજુમાં નિશ્ચિત થઈ બેઠા હતા. સંસારની તમામ ઉપાધિઓ તથા વળગણાઓને પાછળ ભૂલી પ્રચુર અધ્યાત્મભાવમાં સ્થિર થવા પ્રયત્નશીલ હતા.

નૈરોબી વિમાન મથકે પ્લેનમાંથી બહાર નીકળ્યા ને પહેલા શ્વાસમાં જ ઠંડા વાતાવરણનો અનુભવ થયો. ૫૦૦૦ ફૂટની ઊંચાઈ ઉપર વસેલું આ શહેર હિલ સ્ટેશન જેવું છે. જ્યાં નજર નાંખો ત્યાં લીલું છમ, વૃક્ષો અને પર્યાવરણની સુંદરતા મધ્યે વસેલા ત્યાંના સ્થાનિક લોકો ખૂબ જ મુક્ત મનના નિખાલસ સ્વભાવવાળા છે.

ત્રણ વર્ષ બાદ પધારતાં ભાઈશ્રીની ઉત્સુકતાપૂર્વક રાહ જોવાતી હતી. પ્રથમ વિમાન મથકે અને ત્યારબાદ નેમચંદભાઈ અને પ્રભાબેનના ઘરે ભાઈશ્રીનું ભાવભીનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું.

નેમચંદભાઈના ઘરે નાસ્તો કર્યા બાદ પટની બ્રધરહૂડના હોલમાં ભાઈશ્રી માટે સ્વાગત સમારોહ યોજાયેલો હતો. હૃદયના ઉલ્લાસ સાથે ભાઈશ્રીને તિલક તથા હાર પહેરાવી મુમુક્ષુઓએ આવકાર્યા હતા. ભાઈશ્રી પ્રત્યેનો દિવ્ય પ્રેમ હૃદયમાં રહેલી જીવનશ્રદ્ધા, મીઠા મધુર સ્વરમાં ગવાતાં ગુરુભક્તિનાં પદો તથા પ્રસંગને અનુરૂપ રેણુકાબેનનું સુંદર સંચાલન આ બધું મળીને એક પવિત્ર માહોલ બંધાયો હતો.

પ્રથમ સ્વાધ્યાયમાં ભાઈશ્રીએ અચળ શ્રદ્ધા તેમ જ લક્ષ્યપૂર્વકનો પ્રમાદ રહિતપણે થતો પુરુષાર્થ આ બે મુદ્દાઓ ઉપર ભાર આપ્યો હતો. ભાઈશ્રીએ વેધક વચનો દ્વારા મુમુક્ષુઓને પ્રોત્સાહિત કરતાં કહ્યું : “અંતરના આનંદ સાથે આપણે પુરુષાર્થ કરવાનો છે. શરીર ભલે વૃદ્ધ થયું હોય પણ મનની મક્કમતામાં ક્યાંય ફેર ન પડવો જોઈએ. આપણે સાંસારિક ભાવોને ત્યજી દઈ મનને સાધનામાં સ્થિર કરવાનું છે. તમે બધી ફિકર છોડી દઈ ઈશ્વરને બધું સમર્પિત કરી દો અને અભયતા સાથે હિંમતપૂર્વક આત્મવિશ્વાસ સાથે પુરુષાર્થ ઉપાડજો તો ચોક્કસ કલ્યાણ થશે જ.” ભાઈશ્રીનાં વચનો થકી નવું બળ સંચરિત થયું.

તે જ દિવસે ભોજન બાદ ભાઈશ્રી સાથે ૨૦ જેટલા નૈરોબીના મુમુક્ષુઓ મધર ટેરેસાએ સ્થાપિત મિશનરી ઓફ ચેરિટીઝની સંસ્થામાં ગયા હતા. આ સંસ્થા દ્વારા મંદબુદ્ધિ તથા વિકલાંગ મહિલાઓ અને દીકરીઓની સાર-સંભાળ લેવામાં આવે છે. સમજવાની, વિચાર કરી શકવાની શક્તિ પણ જેઓ ધરાવતા નથી અને મનુષ્ય શરીર ધરાવતા છતાં પશુથી પણ વધુ લાચાર અને

પીડિત છે તે બધાંને જોઈ હૃદય દુઃખથી દ્રવી ઉઠ્યું. વિચિત્ર કર્મોદયને ભોગવતી તે મહિલાઓને ભાઈશ્રીનાં દર્શન થયાં અને તેમના શુભ હસ્તે વ્હીલચેર, કપડાં તથા જીવનજરૂરિયાતની વસ્તુઓ પ્રાપ્ત થઈ હતી. ત્યાંથી નીકળતાં પહેલાં મુમુક્ષુઓએ મનમાં સંકલ્પ કર્યો કે આપણાં શુભ કર્મોદય થકી જીવનની બધી જ સગવડો પ્રાપ્ત થઈ છે, શરીર પણ સાજું અને સારું છે તો આ ભવમાં હવે પ્રમાદ કર્યા વગર ઉત્તમ પુરુષાર્થ કરી આ મનુષ્યભવને સફળ કરવો.

રાત્રે ઓસવાલ સેન્ટરના ઓડિટોરિયમમાં જનહિતની પ્રવૃત્તિઓની જાણકારી ત્યાંના સ્થાનિક મુમુક્ષુઓ તેમ જ આમંત્રિતોને આપવામાં આવી. નિલ્પા તથા નૈતિકા એ બંનેએ “સબસે ઊંચી પ્રેમ સગાઈ”ના પદ પર સુંદર ભાવનૃત્ય પ્રસ્તુત કર્યું હતું. પ્રસંગને અનુરૂપ વિક્રમભાઈએ ભજન ગાયું હતું. ૨૭ મિનિટની ફિલ્મ દ્વારા જનહિતની પ્રવૃત્તિ દેખાડવામાં આવી. રેણુકાબેને આ કાર્યક્રમનું પણ સુંદર સંચાલન કર્યું હતું.

૨જી મેના રવિવારે સવારે ઓસવાલ સેન્ટર ઉપર જ બધા મુમુક્ષુઓ ભેગા થયા અને ત્યાંથી બસમાં બેસી થિકાના દેરાસરે સવારે ૧૦-૧૫ વાગે પહોંચ્યા. જૈનસંઘની બહેનોએ ભાઈશ્રીનું ભવ્ય સ્વાગત કર્યું. દેરાસરજીમાં દર્શન તેમ જ સમૂહ ચૈત્યવંદન બાદ સહુએ ચા-નાસ્તો કર્યો. સવાર તેમજ બપોરના સ્વાધ્યાય દરમ્યાન ભાઈશ્રીએ અનિત્ય તથા અશરણ ભાવનાને વિસ્તારપૂર્વક સમજાવી હતી. તેઓએ કહ્યું કે દરેક ભાવનાને આપણા જીવન સાથે જોડવાની છે. આ ભાવનાઓ જગત અને જીવનનું સત્ય દર્શન કરાવે છે. આ ભાવનાઓને સાથે રાખીશું તો બધી જ પરિસ્થિતિઓ મધ્યે આપણે સમતુલ્ય પરિણામ કેળવી શકીશું. આપણા નિર્ણયો પણ સાચા લેવાશે અને જીવન સમૃદ્ધ થશે. સાંજે ભોજન બાદ બધા પાછા નૈરોબી પહોંચી ગયા.

૩જી મે થી ૭મી મે સોમવારથી શુક્રવાર સુધી પાંચ દિવસ આરાધના શિબિર દરમ્યાન ભાઈશ્રીએ મૈત્રી, પ્રમોદ, માધ્યસ્થ અને ક્રુણા આ ચાર ભાવનાઓને ધર્મબીજ પુસ્તકના આધારથી સમજાવ્યા હતા. બ્રહ્મનિષ્ઠ રસિકભાઈએ વૈરાગ્ય શતક પર સ્વાધ્યાય આપ્યો હતો.

શનિવાર ૮મી મેના રોજ મુમુક્ષુઓ સાથે નકુરુ તથા કેરીયો જવાનું થયું. નકુરુમાં જલારામ મંદિરમાં પ્રેમચંદભાઈએ ભાઈશ્રીનું સ્વાગત કર્યું હતું. નૈરોબીથી કેરીયોનો રસ્તાની બંને બાજુએ ખૂબ સુંદર સૃષ્ટિ રચના છે. તેને માણતાં-માણતાં કેરીયો પહોંચ્યા. કેરીયોમાં અમારો ઉતારો ગુરુનાનક નિષ્કામ સેવક જઠાના ગુરુદ્વારમાં હતો. ભાઈશ્રી તથા એમની સાથેના ૪૮ મુમુક્ષુઓનું ગુરુદ્વારાના સેવકોએ હૃદયથી સ્વાગત કર્યું. ગુરુદ્વારાની બધી જ વ્યવસ્થા ખૂબ આધુનિક હતી અને સાથોસાથ ગુરુદ્વારાની દિવ્યતા પણ જળવાયેલી હતી. બાબા પુરણસિંગજીએ આ સ્થળે સાધના કરેલ હતી અને તેમની આ તપોભૂમિ હોવાથી ત્યાં જ ગુરુદ્વારાનું નવનિર્માણ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યાંના કીર્તનકારોની સાથે વિક્રમભાઈએ પણ ગુરુનાનકનાં પંજાબી પદો ગાયાં હતાં. ત્યાંના સ્થાનિક જૈનોએ સતતપણે આપણી કાળજી લીધેલી હતી. પહોંચ્યા તે જ દિવસે રાત્રે કેરીયોના રાધાકિષ્ણ મંદિરમાં ત્યાં સ્થાયી થયેલા બધા જ ભારતવાસીઓને જમવાનું આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું.

જમ્યા બાદ ત્યાંના હોલમાં મંદિરના સાજંદાઓ સાથે વિક્રમભાઈએ ભક્તિ કરાવી હતી. ત્યાર બાદ ભાઈશ્રીએ એવો ઉત્તમ બોધ આપ્યો હતો કે બધા જ સંપ્રદાયોના અનુયાયીઓએ તેનો મુક્ત રીતે સ્વીકાર કર્યો હતો. બીજે દિવસે ગુરુદ્વારાના હોલમાં વિક્રમભાઈની ભક્તિ તથા ભાઈશ્રીના સ્વાધ્યાયનું આયોજન થયું હતું. સવારનો નાસ્તો કર્યા બાદ લિપ્ટન ટી ગાર્ડન કે જ્યાં ચાના બગીચાઓ છે અને બાજુમાં વહેતું ઝરણું છે ત્યાં ભાઈશ્રીએ સ્વાધ્યાય કરાવ્યો હતો. આમ બે દિવસ દરમ્યાન સંપ્રદાયની વિવિધતા છતાં આત્મધર્મ તો એક જ છે એવો અનુભવ થયો. છેલ્લા દિવસે રાત્રે સ્વાધ્યાય બાદ પ્રભાતેના શુભ હસ્તે ગુરુનાનકજી તથા ગુરુગોવિંદસીંગજીનાં ચિત્રોની ભેટ આપણી સંસ્થા દ્વારા ગુરુદ્વારાને આપવામાં આવી હતી. વળતી વખતે નકુરુમાં ફરીથી જલારામ મંદિરમાં અને ત્યાર બાદ મુમુક્ષુ ચાંદનીબેનના ઘરે જવાનું થયું. ચાંદનીબેનના ઘરે ભાઈશ્રીએ ઉત્તમ બોધ આપ્યો હતો અને ચા-નાસ્તો કર્યા બાદ રાત્રે નૈરોબી પહોંચી ગયા.

મંગળવાર તેમ જ બુધવારે તા. ૧૧મી તથા ૧૨મી મેના રોજ સવાર તથા સાંજે શિબિર દરમ્યાન જે સ્વાધ્યાય અધુરા રહ્યા હતા તે ભાઈશ્રીએ લીધા હતા. અને સાથોસાથ બંને દિવસ દરમ્યાન મુમુક્ષુઓના ઘરે ભાઈશ્રીએ પગલાં કર્યાં હતાં.

૧૩મી મે ગુરુવારે સાંજના ભાઈશ્રીનો વિદાય સમારોહ યોજવામાં આવ્યો હતો. મુમુક્ષુઓને ભાઈશ્રી સાથેના ૧૪ દિવસ ૧૪ મિનિટ જેવા લાગ્યા હતા. અને બધા વધુ રોકાવા માટેની વિનંતી કરી રહ્યા હતા. હેમીબેન તથા મનુભાઈ ધનાણી બહારગામથી પરત નૈરોબી આવ્યા ત્યાર પછી સતત ભાઈશ્રીની સાથે રહ્યા હતા. જ્યારે તેમના ઘરે જવાનું થયું ત્યારે પોતાની સુપુત્રી ચિ. રૂપલબેન તુષારભાઈ શાહની સ્મૃતિમાં નૂતન સ્વાધ્યાય હોલ માટે સારી એવી મોટી રકમની જાહેરાત કરી હતી.

યંગ જૈનસૂના કાર્યક્રમમાં ભાઈશ્રીને આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. ભાઈશ્રીએ સરળ ભાષામાં યુવાન પેઢીને બિરદાવતાં કહ્યું કે તમે અંધશ્રદ્ધાથી ધર્મનું આરાધન નથી કરતા પણ બધી જ વસ્તુઓને સમજીને ગ્રહણ કરો છો તેથી તમો બધા ખૂબ આગળ વધી શકો તેમ છો. આપણા પૂર્વના ઋણાનુંબંધથી આજે મળ્યા છીએ અને આજની આ મુલાકાત આપણા ધાર્મિક જીવનમાં મહત્વનો ભાગ ભજવશે. પૂર્વઆચાર્યોએ જે બોધ આપ્યો છે, જે ધર્મગ્રંથો રચાયા છે તેનો આધાર લઈ આપણું જીવન આપણે પવિત્ર કરવાનું છે. સદ્ગુરુની અનિવાર્યતાની વાત કહ્યા બાદ ઉપદેશ બોધ તેમ જ સિદ્ધાંતબોધનું મહત્વ સમજાવ્યું હતું. તેમણે યુવા પેઢીને સાવચેત કરી હતી કે જીવનનાં પ્રલોભનોની વચ્ચે આપણે ઊભા છીએ, ઈંદ્રિયોના વિષયોને આકર્ષનાર તત્ત્વોથી ઘેરાયેલા છીએ અને તે બધાથી બચવા માટે ધર્મની સુદૃઢભાવના જરૂરી છે. તેમણે કથા દ્વારા સાચી ભક્તિ કોને કહેવાય અને ગુરુની નિશ્રામાં જ તે ભક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે તેવી વાત કરી હતી. ત્યાં હાજર રહેલા બધાએ ખૂબ ધન્યતા અનુભવી હતી અને ભાઈશ્રી ફરી પધારે ત્યારે અચૂક તેઓને માર્ગદર્શન આપવા આવે તેવી વિનંતી કરી હતી.

ધર્મયાત્રા દરમ્યાન આદરણીય નેમચંદભાઈ, પ્રભાબેન તથા તેઓના સમસ્ત પરિવારે ખૂબ ચીવટપૂર્વક ભાઈશ્રીનું તથા ભારતથી આવેલા બ્રહ્મનિષ્ઠોનું ધ્યાન રાખ્યું હતું. ત્યાંની સ્થાનિક કમિટીએ ખૂબ ઉલ્લાસપૂર્વક આયોજન કર્યું હતું અને તેથી ભાઈશ્રીનો અનન્ય લાભ સર્વે લઈ શક્યા હતા. મુંબઈથી આવેલા યુવાન મુમુક્ષુ પ્રતીકે સહુની સાથે હૃદયનો પારમાર્થિક સંબંધ સ્થાપ્યો હતો. શ્રી નેમચંદભાઈના જમાઈ આશિકભાઈ પણ લંડનથી ભાઈશ્રીની સેવા માટે ત્યાં હાજર હતા. સર્વે મુમુક્ષુઓએ હાજર રહી પોતાનું આધ્યાત્મિક ઘડતર કરી આ ધર્મયાત્રાને સફળ બનાવી હતી. □

ઉપયોગ એ જ સાધના છે. વિશેષ સાધના તો માત્ર સત્પુરુષના ચરણકમળ છે.

(પત્રાંક-૩૭)

ભગવાન મહાવીરે બોધેલું દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવથી સર્વ સ્વરૂપ યથાતથ્ય છે તેમ માનવું. તેમની શિક્ષાની કોઈપણ પ્રકારે વિરાધના થઈ હોય તો તે માટે પશ્ચાત્તાપ કરવાનો છે અને ફરીને ન થાય તેનું ધ્યાન રાખવાનું છે. સત્પુરુષોના અદ્ભુત યોગ સ્ફુરિત ચારિત્રમાં ઉપયોગને પ્રેરવાનું રાખવાનું છે. વળી જ્યાં ત્યાંથી રાગદ્વેષ રહિત થવું એ જ મારો આત્મ-ધર્મ છે, તેમાં જ ઉપયોગને રાખવો એ જ સાધના છે. વિશેષપણે આત્મસાક્ષાત્કાર કરવા માટે સત્પુરુષના આશ્રયમાં રહી તેની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવું એ જ આત્મલક્ષી સાધના છે.

જે આત્મા મુક્ત થયા છે તે આત્મા કંઈ સ્વચ્છંદ વર્તનાથી મુક્ત થયા નથી, પણ આમ પુરુષે બોધેલા માર્ગના પ્રબળ અવલંબનથી મુક્ત થયા છે. (પત્રાંક-૪૦)

વિશાળ બુદ્ધિ, મધ્યસ્થતા, સરળતા અને જિતેન્દ્રિયપણું-આ ગુણો જેનામાં હોય તે તત્ત્વ પામવાને ઉત્તમ પાત્ર છે. આપણે આવી પાત્રતા કેળવવાની છે. આ પાત્રતા આવવાથી આપણામાં રહેલ સ્વચ્છંદ નાશ પામે છે અને એમ થવાથી વીતરાગ દ્વારા, આમ પુરુષ દ્વારા કહેવામાં આવેલ બોધને અનુસરવાની શક્તિ આપણામાં આવે છે અને તેના દ્વારા યથાર્થપણે સાધના કરવાથી જીવાત્મા એટલે કે આપણે મુક્તિના પંથે ચાલવા માંડીએ છીએ અને છેવટે સંપૂર્ણ વીતરાગતા પ્રગટ કરીને મુક્ત થઈ શકીએ છીએ. તો એ પ્રમાણે કરવા લાગી જઈએ.

નિરંતર સત્પુરુષની કૃપા દૃષ્ટિને ઈચ્છો; અને શોક રહિત રહો એ મારી પરમ ભલામણ છે.

(પત્રાંક-૪૧)

જો આપણે મુક્ત થવું હોય તો નિરંતર સત્પુરુષની કૃપા દૃષ્ટિ આપણા ઉપર વરસતી રહેવી જોઈએ એટલે કે આપણે આત્મસાધનાનો પુરુષાર્થ કરતા રહીએ અને જ્યાં આપણે અટકી પડીએ કે અવરોધ આવે ત્યારે આપણને તેમનું અમૂલ્ય માર્ગદર્શન મળતું રહે કે રહેવું જોઈએ. કોઈપણ પ્રકારે શોકગ્રસ્ત થવાનું છોડી દેવાનું રાખો એ જ ભલામણ પ.કૃ.દેવ અહીં કરે છે.

- બ્રહ્મનિષ્ઠ રસિકભાઈ

પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેનને અર્પણ કરેલ શ્રદ્ધાંજલિ

અનન્ય શરણના આપનાર એવા શ્રી સદ્ગુરુ
દેવને અત્યંત ભક્તિથી નમસ્કાર,

આપ સર્વને આત્મભાવે વંદન,

બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેનનો દેહવિલય થયો અને પછીથી સર્વે કુટુંબીજનો, ઓળખીતા, પાળખીતા તથા સર્વે મુમુક્ષુઓ આપણે સૌ અહીં ભેગા થયા છીએ. આપણે થોડી ભક્તિ કરી અને હવે સ્વાધ્યાય કરીશું. એમનું જીવન તો કેટલું બધું પ્રેરણાદાયી હતું એ મોટા ભાગના લોકો જાણે છે. પરંતુ આપણે થોડા મહાપુરુષોનાં વચનો અને થોડા પ્રસંગો પહેલાં જોઈએ અને પછીથી એના અનુસંધાનની અંદર જે કંઈ સૂઝે એની વિચારણા કરીશું. શ્રી રમણ મહર્ષિની એક વાત છે. રમણ મહર્ષિ નાના હતા ત્યારે એમને એક વખત મૃત્યુનો અનુભવ થયો હતો. શરીર એક તરફ પડેલું અને આત્મા ચારે તરફ આંટા મારે. હવે આ તો બાળપણનો એનો અનુભવ છે કે એણે શરીર પડેલું જોયું અને એનો આત્મા ફરતો હતો. તો એમને સમજાઈ ગયું કે આત્માને પોતાને આ નામ અને રૂપાત્મક જગત સાથે કાંઈ લેવા દેવા નથી. બસ એ પ્રકાશ થઈ ગયો અને એને મૃત્યુનું રહસ્ય સમજાઈ ગયું. આ સાથે જીવનના રહસ્યના પડદા ઊઘડી ગયા. આની સાથે સાથે જે પણ મનુષ્ય શરીર એને મળ્યું હતું, અને જે શારીરિક જીવન મળ્યું હતું એ જીવનનાં રહસ્યો-જેની સાથે સાથે જીવન પણ ગણીએ તો અનાદિકાળથી ચાલ્યું આવતું જે જીવન છે તે રહસ્યના પડદા ઊઘડી ગયા. આ એમના આત્મસાક્ષાત્કારની ધન્ય પળ હતી. આ પળ પછી એમના જીવનમાં અમૂલ્ય પરિવર્તન આવી ગયું. એક ઝબકારામાં એમણે મૃત્યુના માંગલ્યનો પરિચય થઈ ગયો. મૃત્યુનું માંગલ્ય એટલે મંગલમય મૃત્યુ.

માયાવી અજ્ઞાનનો જે પાતળો પડદો એના મનમાં હતો એ મૃત્યુના અનુભવકિરણથી ઓગળી ગયો. સૂરજનાં કિરણો આવે ત્યારે ધુમ્મસને ઓગળવું જ પડે. મૃત્યુના રહસ્યનું ઉદ્ઘાટન એની આસપાસનાં તમામ રહસ્યોને એમ જ ઓગાળી નાખે છે અને એને યથાતથ્ય વસ્તુસ્થિતિનું ભાન થઈ જાય છે. જીવનની જેમ મરવાની પણ એક કળા છે. પણ મરણને અભદ્ર માનનારાઓ એને કળા તરીકે સ્વીકાર ન કરે તો પછી એને કેળવવાનો વિચાર જ શાના કરે ? એટલે ખરેખર, મૃત્યુને મંગલમય ન માને, અશુભ માને કે જેનાથી જીવ મહીથી ફફડતો હોય. આવા જે અભદ્ર મનુષ્ય છે તે મૃત્યુને તો કળા તરીકે કઈ રીતે સ્વીકારે ? ભાગવતમાં લખ્યું છે કે મૃત્યુએ કેશ પકડ્યા છે એમ માનીને જીવો. બીજી રીતે કહીએ તો યમરાજા છે ને તે આપણા માથા ઉપર ઘૂમી જ રહ્યા છે. એ ક્યારે આપણો કોળિયો કરી જાય તે કહી ન શકાય. માટે દરેકે દરેક જીવે પોતાનું જીવન એવી રીતે જીવવાનું છે કે આ યમરાજા મારી ઉપર ત્રાટકે ને એ પહેલાં મારે મૃત્યુને મંગળમય બનાવી દેવું છે, અથવા તો જીવનના જેટલાં રહસ્યો છે એ રહસ્યોની સમજણ કેળવી લેવી છે. એ રીતે જ્યારે યમરાજાની પધરામણી થાય તો હું એને મંગળમય બનાવી શકું. ડરપોક નથી બનવાનું પરંતુ જાગૃત રહેવું જરૂરી છે. મૃત્યુ એને અમૃતઘટ માનીએ. અનંત જીવનનું પ્રવેશદ્વાર ગણીએ અથવા તો વિકાસનું મહાન સોપાન માનીએ. જીવનમાં આવનારી મૃત્યુની આ મહાન ઘટના વિશે સાચી દિશામાં વિચાર કરીશું તો એ મોટામાં મોટો જ્ઞાનવાન થયો ગણાશે. જે સારી રીતે મરવાની તૈયારી રાખે એ જ સારી રીતે જીવી શકે છે. આ કળામાં પારંગત બનવું એ જ મનુષ્યનું કર્તવ્ય છે. મરણને જીતનાર વિશ્વવિજેતા કરતાં ઘણો ઊંચો અને મહાન છે. જેણે આખા વિશ્વ પર લડાઈ કરીને જીત મેળવી એના કરતાં મૃત્યુ

પર જેણે જીત મેળવી છે ને એ ઓલા કરતાં તો ઘણો ઊંચો અને મહાન છે. આટલાં વચનો આપણે જોયાં અને આ વચનો તો અદ્ભુત છે. હવે થોડાં પ.કૃ.દેવનાં વચનો આપણે જોઈએ. આમ બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન છે એમને આપણે નજરમાં રાખીને સ્વાધ્યાય કરીએ છીએ. આમ અલગ અલગ રીતે બધી વાત રજૂ કરીશું. અને એ રજૂ કરવાની અંદર પ.કૃ.દેવનાં જે બોધવચનો છે તે આપણે સમજવાનો પ્રયત્ન કરીશું. તો શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર વચનામૃતજીનો પત્રાંક ૫૬૮ જે છે તે મુંબઈથી ફાગણ માસમાં ૧૯૫૧ની સાલમાં એમણે લખ્યો. આત્મસ્વરૂપનો નિર્ણય થવામાં અનાદિથી જીવની ભૂલ થતી આવી છે, જેથી હમણાં થાય તેમાં આશ્ચર્ય લાગતું નથી. સર્વ ક્લેશથી અને સર્વ દુઃખથી મુક્ત થવાનો આત્મજ્ઞાન સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય નથી. તો આપણે જેટલા જણા અહીંયાં બેઠેલા છે, તો કદાચ પૂર્વભવના એમના પુણ્ય અને એ પુણ્યના હિસાબે બાહ્યસામગ્રીઓ કદાચ ખૂબ સારી એને પ્રાપ્ત થયેલી હશે. સમુદ્ધિ હશે, ધન હશે પણ એના મનમાં અશાંતિ કેટલી ? એ સવાલની સામે બીજો સવાલ કે શાંતિ કેટલી ? તો દરેકે દરેક જીવ એ પછી ગમે તેટલો સમૃદ્ધ હોય, રાજા હોય, ચક્રવર્તી હોય, દેવ હોય કે દેવનો રાજા ઈન્દ્ર હોય પણ કોઈને મનની શાંતિ નથી. બધા જ જીવો આંતરિક રીતે તો બળી જ રહ્યા છે. એનો અંતરદાહ છે એ બળ્યા જ કરતો હોય છે. આ તો એક અપેક્ષાએ વાત થઈ પણ દુઃખો તો અનંત પ્રકારના છે. અને આપણે તો અનંતકાળથી ચારેય ગતિમાં રખડીએ છીએ અને એમાં પણ નરકગતિનો જો વિચાર કરીએ તો તો એ અસહ્ય દુઃખ છે જે દુઃખનું વર્ણન પણ આપણે તો સાંભળી ન શકીએ. એવું એ દુઃખ, અને એ દુઃખ આપણે ભોગવતા જ આવ્યા છીએ અને એ દુઃખથી જો આપણે મુક્ત થવું

હોય તો એનો એક જ ઉપાય, અને એ આત્મજ્ઞાન. તો આપણું ધન, દોલત, મિલકત કે ગમે તેવાં ઊંચામાં ઊંચાં ઔષધો કે સારવાર કે આપણને કોઈપણ આપણા ઓળખીતાની હૂંફ કે એમનો સાથ-સહકાર મળશે તો આપણે બધાં જ દુઃખથી મુક્ત બની જઈશું એવી માન્યતા ધરાવતો હોય છે જીવ. પણ હકીકતની અંદર કર્મના ઉદયમાં દુઃખ આવ્યું તો જીવે ભોગવવું જ પડે છે અને છૂટકો નથી. ભગવંતનાં વચનો પર દૃઢ વિશ્વાસ આવે કે જીવ અનાદિકાળથી જન્મ-મરણ કરે છે અને તેમાં જ્ઞાનીપુરુષ તો કહે છે કે એ માત્ર દુઃખ જ ભોગવે છે. તો એ દુઃખથી મુક્ત થવાનો એક જ ઉપાય આત્મજ્ઞાન અથવા તો પોતાનું અજ્ઞાન દૂર કરવું. સદ્વિચાર વિના આત્મજ્ઞાન થાય નહીં, અને અસત્સંગ-પ્રસંગથી જીવનું વિચારબળ પ્રવર્તતું નથી એમાં કિંચિત્માત્ર સંશય નથી. તો પછી એને અનુક્રમે આત્મજ્ઞાન જો પ્રાપ્ત કરવું હોય તો અસત્ પ્રસંગથી પોતાની જાતને વેગળી બનાવી અને સત્સંગનો આશ્રય કરવો જોઈએ. હવે આ જે વચનો છે તે દરેકે દરેક જીવને પ્રેરણારૂપ વચનો છે. હવે આગળ કહે છે : આત્મ-પરિણામની સ્વસ્થતાને શ્રી તીર્થકર ‘સમાધિ’ કહે છે. આત્મપરિણામની અસ્વસ્થતાને શ્રી તીર્થકર ‘અસમાધિ’ કહે છે. આમ ઉચ્ચ દશાએ સમાધિભાવની વિચારણા એક વાત છે અને વધારે વાત કહે છે. આત્મપરિણામની સહજ સ્વરૂપે પરિણતિ થવી તેને શ્રી તીર્થકર ‘ધર્મ’ કહે છે. આત્મપરિણામની કંઈ પણ ચંચળ પરિણતિ થવી તેને શ્રી તીર્થકર ‘કર્મ’ કહે છે. શ્રી જિન તીર્થકરે જેવો બંધ અને મોક્ષનો નિર્ણય કહ્યો છે, તેવો નિર્ણય વેદાંતાદિ દર્શનમાં દૃષ્ટિગોચર થતો નથી; અને જેવું શ્રી જિનને વિષે યથાર્થવક્તાપણું જોવામાં આવે છે, તેવું યથાર્થ વક્તાપણું બીજામાં જોવામાં આવતું નથી. હવે સમાધિ, અસમાધિ,

ધર્મ-અધર્મ-આ સૂક્ષ્મ રીતે વ્યાખ્યા છે કે જે જીવને સાચા ધર્મમાં પોતાની જાતને સ્થિર કરી અને સમાધિભાવમાં રહેવું છે એને આ સમજવા માટેની વાત છે, પછી કહે છે. આત્માના અંતર્યાપાર (શુભાશુભ પરિણામધારા) પ્રમાણે બંધમોક્ષની વ્યવસ્થા છે, શારીરિક ચેષ્ટા પ્રમાણે તે નથી. પૂર્વે ઉત્પન્ન કરેલાં વેદનીય કર્મના ઉદય પ્રમાણે રોગાદિ ઉત્પન્ન થાય છે, અને તે પ્રમાણે નિર્બળ, મંદ, મ્લાન, ઉષ્ણ, શીત આદિ શરીરચેષ્ટા થાય છે. વિશેષ રોગના ઉદયથી અથવા શારીરિક મંદબળથી જ્ઞાનીનું શરીર કંપાય, નિર્બળ થાય, મ્લાન થાય, મંદ થાય, રૌદ્ર લાગે, તેને ભ્રમાદિનો ઉદય પણ વર્તે; તથાપિ જે પ્રમાણે જીવને વિષે બોધ અને વૈરાગ્યની વાસના થઈ હોય છે તે પ્રમાણે તે રોગને જીવ તે તે પ્રસંગમાં ઘણું કરી વેદે છે. હવે આ જે વચન છે અને મારે સ્વાધ્યાયમાં જે જે વાત કરવી છે તે વ્યવસ્થિત રીતે ક્રમિક વાત કદાચ રજૂ ન થાય. પણ આપણે રમણ મહર્ષિ કે જેમને મૃત્યુનો અનુભવ થયો એ પ્રસંગ જોયો. અને પછી આત્મપરિણામની સ્વસ્થતાની વાત આવી. તો જે જીવે સાચો મોક્ષમાર્ગ હસ્તગત કરી એના જીવનની અંદર સતત પુરુષાર્થ જ કરેલો છે અને એ પુરુષાર્થ કરતાં કરતાં જે અજ્ઞાન છે એને, અજ્ઞાનના સંસ્કાર નાબૂદ કરતો જાય અને જ્ઞાનના સંસ્કાર દૃઢ અને મજબૂત બનાવતો જાય. આમ કરતાં જ્યારે પોતાના આત્મસ્વરૂપની પ્રતીતિ થાય ત્યારે એને જ્ઞાનદેશાની પ્રાપ્તિ થઈ ગણાય. અને આવો જીવ એ પછી આત્માના પરિણામને સ્વસ્થ રાખવાનો પ્રયત્ન અને પુરુષાર્થ કરતો હોય છે. અજ્ઞાની જીવ છે તે તો આત્માને ઓળખતો જ નથી તો આત્માના પરિણામનો તો ક્યાંથી વિચાર કરી શકે ? એ તો મનના પરિણામ સાથે રમત કરતો હોય કે એનું મન સ્વસ્થ છે કે અસ્વસ્થ છે ? અને જો એ રીતે

જોઈએ તો એનું મન અસ્વસ્થ હોય તો પણ વ્યક્ત થતું હોય છે અને સ્વસ્થ હોય તો પણ વ્યક્ત થતું હોય છે. જ્યારે આત્માનું પરિણામ જે છે તે બધાને દૃષ્ટિગોચર થઈ શકે એવું નથી. કેમ કે એ જ્ઞાની મહાત્મા કે જેના આત્માનાં પરિણામ જે વર્તતાં હોય એ ઓળખવાની, સમજવાની ક્ષમતા બધા જ જીવોમાં હોતી નથી. અને જે જીવ બાહ્ય રીતે કર્મના ઉદયથી શરીરની પરિસ્થિતિ ગમે તેવી હોય, એટલી બધી વિપરીત અને એની અંદર અસહ્ય પીડા, દુઃખ હોય, કે જે સામાન્ય જીવ તો ન સહન કરી શકે અને કદાચ એનું શરીર ધ્રૂજતું હોય. સાવ જેની શક્તિ ઓછી થઈ ગઈ હોય, ઘટી ગઈ હોય પણ એ મહાત્મા પુરુષના અંદરના આત્માનાં પરિણામ છે તે તો સ્વસ્થ જ રહેતાં હોય અને એ સ્વસ્થતા પણ કેવી ? કે એની અંદર ન રાગ વર્તતો હોય કે ન દ્વેષ વર્તતો હોય અને એ પરિણામને સમાધિ કહેવામાં આવે છે જ્યારે એ પરિણામ જો અસ્વસ્થ હોય તો એને અસમાધિ કીધી. અને આત્મપરિણામની સહજસ્વરૂપે પરિણતી થવી એને શ્રી તીર્થકર ધર્મ કહે છે. આ ધર્મનું સાચું સ્વરૂપ છે. આપણે જપ, તપ, ક્રિયા, તપશ્ચર્યા, સામાયિક, પ્રતિક્રમણ આ બધું કરીએ એટલે આપણે ધર્મ કરીએ એમ કહીએ પણ અનુક્રમે એ બાહ્યધર્મમાંથી આપણી જાતનું ઘડતર કરતાં કરતાં આ આત્મધર્મની અંદર આવવાનું છે. અને જ્યારે જીવ આત્મધર્મમાં આવે ને ત્યારે તે સાચા ધર્મમાં આવ્યો. અને એ સાચા ધર્મમાં આવેલો જીવ છે ને તે મુક્ત થવાનો. એટલે કે આત્મપરિણામની સહજ પરિણતિને શ્રી તીર્થકર ધર્મ કહે છે, અને આત્મપરિણામની ચપળ પરિણતિને શ્રી તીર્થકર કર્મ કહે છે. અને જે ચપળતાથી એને રાગદ્વેષ થતા હોય અને એને કર્મનું બંધન થતું હોય તો હવે આપણને એટલે કે અજ્ઞાની જીવોને જે કર્મનાં બંધન થયા કરે છે એ આત્માના

અંતર્યાપાર પ્રમાણે થાય છે. એટલે કે આત્મા પોતે રાગભાવ કરે કે દ્વેષભાવ કરે તો કર્મ તો બંધાય જ. ન રાગ કરે કે ન દ્વેષ કરે અને સ્વભાવ ભાવમાં રહે તો એને કોઈપણ પ્રકારના કર્મનું બંધન ન થાય. પછી એની શરીર ચેષ્ટા ગમે તેવી હોય પણ અંતર્યાપાર પ્રમાણે જ કર્મબંધન થતું હોય. તો આ જે વાત છે એની આપણે વિચારણા કરીએ તો બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન કે જે સતત જાગૃતિ કેળવી પોતાના આત્માના પરિણામને સ્વસ્થ રાખી રહ્યાં હતાં. જ્યાં સુધી એનાં પરિણામ સ્વસ્થ હોય ત્યાં સુધી એ સમાધિભાવમાં જ હોય. આપણને બધાને એમ હોય કે એક આસને બેસી, આંખ બંધ કરીને બેઠા હોય અને પોતે અંતર્મુખ થઈને લીન બની જાય એને સમાધિ કહેવાય. હા, એક અપેક્ષાએ શરૂઆતની ભૂમિકામાં આપણે એને સમાધિ કહી શકીએ. પણ પછી તો અનુક્રમે એ ખાતાં, પીતાં, હાલતાં, ચાલતાં, ઊઠતાં, બેસતાં, ગમે તે પરિસ્થિતિમાં પણ જો એના આત્માનાં પરિણામ સ્વસ્થ છે તો પછી એ મહાપુરુષ સમાધિભાવમાં છે. અને પ.કૃ.દેવને આવી સમાધિ વર્તતી હતી. બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન પણ આવી સમાધિભાવમાં રહેવાની સતત જાગૃતિ કેળવી રહ્યાં હતાં. અને એ પોતે પોતાના આત્મસ્વરૂપમાં જાગૃત રહી, સાચા ધર્મની અંદર સ્થિર રહેવાનો પ્રયત્ન અને પુરુષાર્થ કરી રહ્યાં હતાં. કદાચ આ વર્તમાન- કાળની અંદર આ ભૂમિકાનો જીવ જો ગોતવા નીકળીએ ને તો એ ગોતવો મુશ્કેલ છે. એ પ્રાપ્ત થવો જ મુશ્કેલ છે. કેમ કે જીવો ખૂબ ખૂબ ધર્મ કરતાં ભલે દેખાય, આખું જીવન આમ વૈરાગ્યવાન પણ દેખાતાં હોય પણ જો આંતરિક રીતે એનું ઘડતર ન થયું હોય તો એ જે કંઈ પણ ધર્મ કરે છે એના પરિણામે એને શુભ કર્મ બંધાય છે, ઉચ્ચગતિની પ્રાપ્તિ થાય છે પણ એ જ્યાં સુધી સાચા આત્મધર્મમાં નથી આવતો

ત્યાં સુધી એને શુભ કે અશુભ કર્મનું બંધન થવાનું જ. જ્યારે બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન કે જેમને પ.પૂ. બાપુજીની કૃપાથી અંતર્મુખતાનો રસ્તો મળેલો હતો, એ રીતે પ.પૂ. બાપુજીની નિશ્રામાં રહી અને પોતાનું આધ્યાત્મિક ઘડતર કર્યું. એ આધ્યાત્મિક ઘડતરમાં આપણે કલ્પના કરી શકીએ કે એમની શ્રદ્ધા, પ્રતીતિ અને વિશ્વાસ કેવાં બળવાન હશે ? એમની આરાધના પણ કેવી જબરી હશે ? એ આરાધના કરતાં કરતાં એ આ દશા સુધી પહોંચી જઈ શક્યા. જેમ રમણ મહર્ષિએ મૃત્યુનું જે રહસ્ય છે તે રહસ્ય સમજી લીધું હતું અને એ પણ પોતાની નાની ઉંમરમાં. એ મૃત્યુનું રહસ્ય બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેને પણ બરાબર સમજી લીધું એનો એને ખ્યાલ આવી ગયો. તો આવો જે ઉચ્ચદેશનો જીવ છે, આટલી બધી ઉચ્ચદેશ છે છતાં પણ જેમ પ.કૃ.દેવ કહે છે તેમ કોઈપણ જીવને અવિનાશી દેહની પ્રાપ્તિ થઈ હોય એમ દીઠું નથી, જાણ્યું નથી કે સંભવતું નથી. અને મૃત્યુ આવવું અવશ્ય છે એવો નિઃસંશય પ્રત્યક્ષ અનુભવ છે અને એમ છતાં પણ આ જીવ ફરી ફરી એ વાત ભૂલી જાય છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે, તો મહાજ્ઞાની તીર્થંકર ભગવંત પણ પોતાનું શરીર રાખી નથી શક્યા. એટલે જ્યારે પોતાનું આયુષ્ય પૂરું થાય પછી ઈન્દ્ર હોય, ચન્દ્ર હોય, નાગેન્દ્ર હોય કે ખુદ જિનેન્દ્ર ભગવંત હોય પણ એણે એ શરીર છોડવું જ પડે. એ રીતે બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન કે જેનું આયુષ્ય જે ઘડીએ પૂરું થયું કે એણે એ દેહ છોડી દીધો. એ દેહ છોડ્યો એ આપણે એમ કહીએ કે એ એવી મંગલમય ઘડી હતી, એવી ઉચ્ચ ઘડી હતી કે એણે ઊર્ધ્વગતિ જ પ્રાપ્ત કરી છે. એ જીવની કદી પણ અધોગતિ ન હોય પણ ઊર્ધ્વગતિ જ હોય એ ઉપર જ જાય. અને એમ કરતાં કરતાં એ જીવ મુક્ત જ થવાનો અને એ પાંચ કે સાત ભવની અંદર જ મુક્ત થઈ જાય. તો આપણો કોઈ સ્વજન

કોઈ વધુ સારા સ્થળે જાય તો એનાથી આપણે હર્ષિત થઈએ ને ? બસ, આ હર્ષ તમારા કુટુંબના એકે ક જણે કેળવવાનો છે. અને એના જીવનથી એટલી બધી પ્રેરણા લેવાની છે. અને બીજી એક મહત્ત્વની વાત કે જે ખાસ આપણે પ્રેરણા મેળવવાની છે એ વાત છે. કૃ.દેવે અંબાલાલભાઈ પર એક પત્ર લખેલો છે. પત્રાંક-૬૯૨ જે મુંબઈથી બીજા જેઠ વદ ૧૯૫૨માં. દુર્લભ એવો મનુષ્યદેહ પણ પૂર્વે અનંત વાર પ્રાપ્ત થયા છતાં કંઈ પણ સફળપણું થયું નહીં. આપણે અનાદિકાળથી રખડીએ છીએ અને એ રખડતાં આપણને મનુષ્યદેહની પ્રાપ્તિ અનંતવાર થયેલી છે. અને એમાં પણ આપણે ખૂબ ધર્મ કરેલો છે. છતાં આપણે આપણા આત્માને છોડાવી શક્યા નથી, મુક્ત બનાવી શક્યા નથી. અને એ અપેક્ષાએ આ જીવ હજી તો પોતાનું કલ્યાણ સાધી શક્યો નથી. પણ આ મનુષ્યદેહને કૃતાર્થતા છે, કે જે મનુષ્યદેહે આ જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા, તથા તે મહાભાગ્યનો આશ્રય કર્યો, જે પુરુષના આશ્રયે અનેક પ્રકારના મિથ્યા આગ્રહાદિની મંદતા થઈ, તે પુરુષને આશ્રયે આ દેહ છૂટે એ જ સાર્થક છે. જન્મજરામરણાદિને નાશ કરવાવાળું આત્મજ્ઞાન જેમને વિષે વર્તે છે, તે પુરુષનો આશ્રય જ જીવને જન્મ-જરા-મરણાદિનો નાશ કરી શકે, કેમ કે તે યથાસંભવ ઉપાય છે. તો આમ મહાપુરુષો છે ને તે ચારેય ગતિમાં મનુષ્યગતિને ઉત્તમગતિ માને અને એ કયા લક્ષે માને ? તો કહે કે જીવને પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય મળી છે અને છઠું સંજ્ઞી મન, એની એને પ્રાપ્તિ થઈ છે. તો આ પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય અને છઠ્ઠા સંજ્ઞી મનથી-તેના આધારથી જીવ પોતાના આત્માને છોડાવવા માટે થઈને બરાબર પુરુષાર્થ કરે, તો પોતાના આત્માને મુક્ત કરાવી શકે. એટલા માટે આ મનુષ્ય શરીરને ચિંતામણિ રત્ન તુલ્ય ગણવામાં

આવે છે. કેમ કે જેની પાસે ચિંતામણિ-રત્ન હોય એ પોતે જે ઈચ્છા કરે એની એ પ્રાપ્તિ કરી શકે. એવો આ મનુષ્યદેહ છે. પણ આવો મનુષ્યદેહ અનાદિકાળથી આજ સુધી અનંતવાર પ્રાપ્ત કર્યો અને વ્યર્થ ગુમાવી દીધો. પણ કહે છે કે અત્યારે જે મનુષ્ય શરીર મળ્યું એની કૃતાર્થતા છે કે જે મનુષ્યદેહે આ જીવે જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા. બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેને બાપુજીને ઓળખી લીધા તથા એ મહાભાગ્યનો આશ્રય કર્યો. માત્ર જ્ઞાનીપુરુષને ઓળખ્યા એટલું જ નહીં, પણ એના શરણમાં એમણે નિવાસ કર્યો. એમનો આશ્રય ગ્રહણ કર્યો. જે પુરુષના આશ્રયે અનેક પ્રકારના મિથ્યા આગ્રહાદિની મંદતા થઈ, તે પુરુષને આશ્રયે આ દેહ છૂટે એ જ સાર્થક છે. અનાદિકાળથી આજ સુધી તો એવાં અનેક મૃત્યુ થયાં પણ એ સાર્થક ન થયાં. પણ આ મનુષ્ય શરીર એમણે સાર્થક બનાવ્યું. પાછું એ રહસ્ય ફરીથી સમજાવે છે કે જન્મ-જરા-મરણાદિને નાશ કરવાવાળું આત્મજ્ઞાન જેમને વિષે વર્તે છે, તે પુરુષનો આશ્રય જ જીવને જન્મજરામરણાદિનો નાશ કરી શકે, કેમ કે તે યથાસંભવ ઉપાય છે. અને આવી રીતે બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેને તો પોતાનું કલ્યાણ સાધી લીધું. અને આપણે બધા જેટલા અહીંયાં બેઠા છે બધા અંદરથી તો એવો જ નિશ્ચય કરે કે મારે મારું તો કલ્યાણ કરવું જ છે અને એનો જે યથાયોગ્ય ઉપાય કૃ.દેવે આની અંદર દર્શાવેલો છે. એના ઉપર દરેક જીવે ખૂબ ખૂબ વિચારણા કરવી જોઈએ. અને એ વિચારણા પછી જો એ ઉપાય એને હસ્તગત થાય ને તો બ્રહ્મનિષ્ઠ રમાબેન તો ખૂબ ભાગ્યશાળી હતાં કે એમણે ઉચ્ચદશા પ્રાપ્ત કરી દીધી હતી. પણ જે જીવ એ દશા સુધી કદાચ ન પણ પહોંચ્યો અને છતાં પણ જ્ઞાનીપુરુષના આશ્રયે રહીને જો દેહ છૂટે ને તો પણ એ ધન્ય બની જાય છે. અને એનું જે

મનુષ્ય શરીર છે કે જેનાથી એણે પોતે મુક્તિનો જે પુરુષાર્થ આદર્યો એ કાર્ય એણે સાધેલું ગણાય છે. દરેકે દરેક જીવ કે જેને જ્ઞાનીપુરુષનું શરણ મળ્યું છે એ પોતાનું જીવન ધન્ય બનાવી શકે છે. આ પ્રેરણા કૃપાળુદેવ આ પત્ર દ્વારા આપણને આપી રહ્યા છે. અને એ રીતે જો ખરેખર આપણે તુલના કરીએ તો તો બ્ર.રમાબેન છે એની દશા ઊંચી ને ઊંચી, ઊંચી ને ઊંચી, આપણને જણાતી જાય. એટલું જ નહીં પણ જ્યારે અમે નાયરોબીથી આવ્યા ત્યારે રાત્રે અઢી કે ત્રણ વાગ્યે એરપોર્ટ પર મળવાનું થયું હતું, કેમ કે એ પછી પોતે અને અનુભાઈ અમેરિકા આવી રહ્યા હતા. અને પછી પાછી મુલાકાત થઈ શકે એવો સમય ન હતો. આમ તો જે દરદ છે તે તો આંતરિક રીતે તો વધી જ રહ્યું હશે કે જેનો ખ્યાલ નહીં આવ્યો. અહીં આવ્યા પછી તેનો ખ્યાલ આવ્યો. આંતરિક રીતે દરદે ખૂબ જોર કર્યું. અમારો અમેરિકાનો પ્રવાસ શરૂ થયો અને એ પ્રવાસ શરૂ થયા પછી ફરી ન્યૂયોર્ક આવવાનું થયું, ત્યારે બ્ર.રમાબેનને હોસ્પિટલમાં જોવાનો અવસર પ્રાપ્ત થયો. તો ખરેખર, અંતઃકરણથી એટલો બધો આનંદ થયો, એટલો બધો આનંદ થયો છે કે એ આખુંયે દૃશ્ય નજરની સામે આવે. એમ થાય કે જો આવા બળવાન જીવો હોય ને, આવા શક્તિશાળી જીવો હોય ને તો એક જીવ છે ને તે હજારો જીવનું કલ્યાણ કરી શકે. અથવા તો હજારો જીવને કલ્યાણ માટે થઈને પ્રોત્સાહિત કરી શકે કે ભાઈ, આ કલ્યાણનો માર્ગ છે. તમારે જો તમારું કલ્યાણ કરવું હોય તો આ માર્ગ ગ્રહણ કરશો તો ચોક્કસ તમારું કલ્યાણ થશે. આ પ્રેક્ટિકલી આપણે વાંચીને વિચારણા કરીએ એ એક વાત છે અને પ્રત્યક્ષ જે વસ્તુ આપણને જોવા મળે એ તો કેવી વાત છે કે આટલી બધી શરીરની અશાતા અને એમાં

આત્માના પરિણામને સ્વસ્થ રાખવા એ કંઈ જેવી તેવી વાત નથી. અને એ રીતે તો એ આત્માને જેને કહીએ કે એ સિંહનું બચ્ચું હતું-બળવાન. આ બાપુજીના શબ્દો છે અને એણે ખરેખર એવું શૂરવીરપણું-સિંહપણું જાળવી રાખ્યું, છેલ્લે સુધી. અને સમાધિમરણ કરી એ ખરેખર પોતાનું જે આત્મકલ્યાણ છે એ રસ્તે એ ખૂબ ખૂબ આગળ વધી રહ્યાં છે. આમ તો એના અનુસંધાનમાં બીજી ઘણી નાની-મોટી વાતો કરી શકીએ કેમ કે બ્ર.રમાબેન અને અનુભાઈની સાથે પ્રવાસોમાં પણ જવાનું થયું છે. આશ્રમની અંદર પણ સતત એકધારું ખૂબ લાંબા સમય સુધી રહેવાનું પણ થયું છે. આમ ઘણા લાંબા સમય સુધી એકબીજાનો પરિચય પણ હતો. એટલે જે આંતરિક દશા છે તેનો સતત અભ્યાસ પણ રહેતો હતો. એમાં પણ છેલ્લે છેલ્લે રમાબેને તો એકાંત મૌન, અને એમાં રહી આરાધના કરવાની પ્રબળ ઈચ્છા રહેતી. અને થોડો પણ મોકો મળે ને તો એ એની આરાધના ચાલુ કરી દેતાં. એટલે એમણે પોતાની આંતરિક દશા કેટલી બળવાન બનાવી હશે એનો આપણને આના પરથી ખ્યાલ આવે. આમ આ માર્ગની આરાધના કરનાર જે જીવ હોયને એણે પોતાનું મનોબળ બહુ બળવાન બનાવવું જોઈએ. પછી બાહ્ય સંજોગો ગમે તેવા વિપરીત હોય જેનું મનોબળ બળવાન હોય તે માર્ગમાં ખૂબ ઝડપથી પ્રગતિ કરી શકતો હોય છે. એક નાવિક હતો. પોતાની નાનકડી નૌકા લઈ દરિયામાં નીકળ્યો હતો. એટલામાં ભારે તોફાન થયું. પાણીમાં મોટાં મોટાં મોજાં ઝીંકાવા લાગ્યાં. નાવડી ડૂબી કે ડૂબશે એમ થવા લાગ્યું. પચાસ પચાસ ફૂટ ઊંચાં મોજાંએ નાવડીને આમથી તેમ ફંગોળવા માંડી. નાવિકે દરિયાને ત્રાડ પાડીને કહ્યું કે, “હે, સાગરરાજ, તું જો ઈચ્છે તો મને તારી શકે છે અને ઈચ્છે તો ડુબાડી શકે છે પણ એટલા માટે

હું મારું સુકાન છોડવાનો નથી. એને તો હું મારી મંજિલની દિશામાં વાળીને જ રાખીશ.” જીવન અને મૃત્યુનો દરિયો ગમે તેટલો ગુસ્સે થાય અને આપણને આડાં-અવળાં ફંગોળે પણ આપણું અંતઃકરણ તો સત્કાર્ય તરફ જ વળેલું રહેવાનું. આજ અને હમેશને માટે આપણા સુકાનની દિશા એક જ રહે અને એમાં એના સાચા કે ખોટા પરિણામની ચિંતા કરવાને બદલે આપણે સત્જીવન જ જીવવાનું અને એના માટે બીજી બધી બાધ ગણતરીઓ છોડી દેવાની કે હવે શું થશે ? કેમ થશે ? કેમ કરશું ? આ બધી ફિકર છોડી આપણું સુકાન એક તરફ રાખી અને નાવ એ દિશામાં જ ચાલે એવો પ્રયત્ન અને પુરુષાર્થ ચાલુ રાખવો જોઈએ. અને જેમ દરિયો ગાંડો બનેલો તેમજ બ્ર.રમાબેનનો કર્મનો ઉદય પણ ગાંડો બનેલો હતો. જો મનથી માણસ ઢીલો પડે ને તો ક્યાંયનો ક્યાંય ફંગોળાઈ જાય પણ એ મનથી બળવાન હતાં, મજબૂત હતાં. અને એની દિશા એણે એક જ બરાબર જાળવી રાખેલી હતી. અને એ દિશા તરફ જ એ ગયાં. તો આવું બળવાન મન આ માર્ગની અંદર દરેકે દરેક જીવે કેળવવું અત્યંત જરૂરી છે. ફરી બ્ર.રમાબેન, જે આપણા બધાને માટે થઈને, સમગ્ર મુમુક્ષુ પરિવારને માટે થઈને બળવાન, જબદસ્ત પ્રેરણા આપી ગયાં છે એટલું જ નહીં પણ આજે, આ ઘડીએ જીવ વિચાર કરે કે એને જે માર્ગ મળ્યો છે તે કેટલો સત્ય છે. એ માર્ગ પ્રાપ્ત કર્યો અને એ માર્ગનું આરાધન કરતાં કરતાં જીવ આ દશા સુધી પહોંચી શકે છે તેની ખાતરી થાય અને એનો પુરુષાર્થ યથાર્થ રીતે જીવ કરતો થઈ જાય.

કર વિચાર તો પામ-સદ્વિચારણાથી વિવેક ઉત્પન્ન થાય અને વિવેકથી ‘હું કોણ ?’ ‘આ બધું શું ?’ અને ‘મોક્ષમાર્ગ કયો ?’ તે સમજાય.

“દેહાધ્યાસ છોડો અને છેવટે ભગવાન આત્માનો સાક્ષાત્કાર કરવો. બસ એટલું જ કરવાનું છે.”

- પ.પૂ.બાપુજી

આપણી સમજણ જ એવી છે કે આ દેહ અને તેના સગા-સંબંધીઓ મારા છે. આને કારણે આ દેહની પળોજણ કરવામાં જ સમય પસાર કરી રહ્યા છીએ. પણ જો યથાર્થ વિચારણા કરીએ તો જીવાત્માએ વિભાવભાવમાં રહેવારૂપ પરિણામ કરવાથી જ કાર્મણ વર્ગણા વળગેલી છે, તેનું ફળ ભોગવવા માટે મળેલ શરીર એક સાધન છે. અને એ સાધનનો ઉપયોગ સદ્ગુરુ આશ્રયે રહી ‘મોક્ષભાવ’ પ્રગટાવવાનો પુરુષાર્થ કરી લેવો એ જ હિતાવહ છે. પણ જીવ મળેલા દેહના લાલન-પાલનમાં તેને સુખ ઉપજે તેમ કરવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. અને તેના કારણે ગમતી વાત હોય તો રાગ કરે છે અને અણગમતી વાત હોય તો દ્વેષ થયા કરે છે જેથી નવા કર્મ બંધાઈ રહ્યા છે, જેના કારણે તેને પરિભ્રમણ જ કરવાનું આવે છે. પરિભ્રમણનો કિનારો લાવવો હશે તો આ દેહનો જે અધ્યાસ થઈ ગયો છે તેને છોડવાનો પુરુષાર્થ કરવો પડશે. જ્યારે જીવ એમ સમજશે કે મને મળેલ દેહ એ તો કર્મ ખપાવવાનું સાધન માત્ર છે અને તેના દ્વારા સકામ નિર્જરા કરવાનો પુરુષાર્થ સમતાભાવ-દ્રષ્ટાભાવ કેળવીને કરવાનો છે, તેમ કરવાથી પોતાનું જે મૂળસ્વરૂપ-શુદ્ધ અને શાંતદશારૂપ છે તેનો સાક્ષાત્કાર થશે. અને સાક્ષાત્કાર કરીને તેના આધારે જ આગળ વધીને આત્માને કર્મરહિત કરવાનો સતત પુરુષાર્થ કરતા રહીને સંપૂર્ણ પરમાત્મસ્વરૂપને પ્રગટાવવાનું છે. તેમ ન થાય ત્યાં સુધી ક્ષણનો પણ પ્રમાદ કર્યા વગર સતત મોક્ષલક્ષી પુરુષાર્થમાં લાગ્યા જ રહેવાનું છે. આ જીવનનું આ જ કાર્ય છે. કહ્યું છે કે : ‘સ્વમાં વસ, પરથી બસ, આટલું બસ’-આ જ લક્ષ રહેવું જોઈએ.

- બ્રહ્મનિષ્ઠ રસિકભાઈ

એકાંત મૌન આરાધના તથા આરાધના શિબિર

“ક્ષણભંગુર દુનિયામાં સત્પુરુષનો સમાગમ એ જ અમૂલ્ય અને અનુપમ લાભ છે.”

પ.પૂ.ભાઈશ્રીની નિશ્રામાં દર મહિને આરાધના શિબિર અને એકાંત મૌન આરાધના શિબિર યોજવામાં આવે છે. આ શિબિરોથી સાધકના જીવનમાં આમૂલ પરિવર્તન સર્જાતું હોય છે. સાથે સાથે સાધનામાં પણ ખૂબ જ પ્રગતિકારક પરિણામ જોવા મળે છે.

એપ્રિલ માસની શિબિર

એપ્રિલ માસમાં તા. ૨૧-૪-૨૦૧૦ થી ૨૫-૪-૨૦૧૦ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર તથા આરાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ. એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં ૫૧ સાધકોએ ભાગ લીધેલ. જેમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના ૧૪ સાધકો, પૂર્ણપ્રાપ્તિના ૨૨ સાધકો, અને અર્ધપ્રાપ્તિના ૧૫ હતા.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં પ.પૂ.ભાઈશ્રીનો પ્રશિક્ષણમાં વિષય “ધ્યાન અધિકાર” શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત અધ્યાત્મસારમાંથી સ્વાધ્યાય કરાવેલ. પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ પ્રશિક્ષણમાં ખૂબ જ સુંદર રીતે સૂક્ષ્મતાપૂર્વક આર્ત ધ્યાન, રૌદ્ર ધ્યાન, ધર્મ ધ્યાન તથા શુક્લ ધ્યાન, સૂક્ષ્મતાપૂર્વક સમજાવેલ. જેનાથી સાધકો ખૂબ ખૂબ પ્રભાવિત થયા.

આ વખતે આરાધના શિબિરમાં ૧૮ સાધકો હતા. જેમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના ૩, ચિંતન ૧, પૂર્ણપ્રાપ્તિના ૩ અને અર્ધપ્રાપ્તિના ૧૨ સાધકોએ ભાગ લીધો હતો. જેમાંથી ૬ સાધકો રાજમાર્ગ-યોગારોહણમાં જોડાયેલા હતા. આ વખતે આરાધના શિબિરમાના ૧૮ સાધકોનો પ.પૂ.ભાઈશ્રીના એકાંત મૌન આરાધના શિબિરના પ્રશિક્ષણમાં જેનો વિષય “શ્રીમદ્ યશોવિજયજી વિરચિત અધ્યાત્મસારમાંથી” ધ્યાનઅધિકાર હતો તેમાં સમાવેશ કરેલ. અને બ્ર. રસિકભાઈનો પ્રશિક્ષણમાં “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર કૃત મોક્ષમાળામાંથી શિક્ષાપાઠ ૫૬ થી ૭૬” હતો. તેઓએ વિવિધ સંતોના સંદર્ભ લઈને વિસ્તારથી સમજાવેલ.

ઉપરોક્ત બન્ને શિબિરમાં અમેરિકા, મુંબઈ, અમદાવાદ, વડોદરા, પેટલાવદ, ભુજ, દહીસરા, રાજકોટ, વલસાડ, ઈન્દોર, સુરેન્દ્રનગર, બોટાદ તથા સાયલા એમ જુદા જુદા ક્ષેત્રોથી આવેલ સાધકોએ ભાગ લીધેલ.

મે માસની શિબિર

મે માસમાં તા. ૨૨-૫-૨૦૧૦ થી ૨૬-૫-૨૦૧૦ સુધી એકાંત મૌન આરાધના અને આરાધના બન્ને શિબિરોને ભેગી કરીને એક જ આરાધના શિબિર-૩૪ યોજવામાં આવેલ. જેમાં કુલ ૩૨ સાધકોએ ભાગ લીધેલ. જેમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના-૬ સાધકો, ચિંતનના-૧ સાધક, પૂર્ણપ્રાપ્તિના-૧૦ સાધકો અને અર્ધપ્રાપ્તિના-૧૫ સાધકો હતા.

આ આરાધના શિબિરમાં પ્રથમ દિવસે પ.પૂ.ભાઈશ્રી હાજર રહેલ. પ્રશિક્ષણનો વિષય “સાધનાનું શિખર-સાક્ષીભાવ-દ્રષ્ટાભાવ” હતો. જેની શરૂઆત પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ કરાવેલ અને પછી પાંચે દિવસ બ્ર.રસિકભાઈએ ખૂબ જ વિસ્તારથી અને સૂક્ષ્મતાપૂર્વક સ્વાધ્યાય કરાવેલ તેનાથી સાધકો ઉપર ખૂબ જ ઊંડી અસર થઈ અને ખૂબ જ પ્રભાવિત થયેલ.

આ શિબિરમાં દિલ્હી, મુલતાઈ, અમદાવાદ, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, વલસાડ, મુંબઈ, બોટાદ, કોટા, અને જોરાવરનગર એમ જુદા જુદા ક્ષેત્રેથી આવેલા સાધકોએ ભાગ લીધેલ.

જૂન માસની શિબિર

જૂન માસમાં તા. ૨૬-૬-૨૦૧૦ થી તા. ૩૦-૬-૨૦૧૦ સુધી એકાંત મૌન આરાધના શિબિર-૩૫ યોજવામાં આવેલ. જેમાં કુલ ૫૨ સાધકોએ ભાગ લીધેલ, જેમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના-૧૬ સાધકો, પૂર્ણપ્રાપ્તિના-૨૪ સાધકો અને અર્ધપ્રાપ્તિના-૧૨ સાધકો હતા. તેમાં ૧૮ ભાઈઓ અને ૩૪ બહેનો હતી.

આ માસમાં આરાધના સાધના શિબિર યોજવામાં આવેલ ન હતી. છતાં ૧૬ સાધકોએ સ્વૈચ્છિક રીતે આરાધના શિબિર કરેલ. જેમાં ઉચ્ચ શ્રેણીના-૨ સાધકો, પૂર્ણપ્રાપ્તિના-૫ સાધક અને અર્ધપ્રાપ્તિના-૮ સાધકો હતાં.

એકાંત મૌન આરાધના શિબિરમાં પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ પ્રશિક્ષણમાં “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશ તથા શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના પરમ સખા “શ્રી સૌભાગ્યભાઈ અને સાયલા” પુસ્તકમાંથી પ.પૂ.શ્રી કાળિદાસભાઈ અને પ.પૂ.શ્રી છોટાભાઈ દેસાઈના આધ્યાત્મિક પત્રો સમજાવેલ. પ.પૂ. ભાઈશ્રીએ આ પત્રો ખૂબ જ ઝીણવટપૂર્વક સમજાવેલ જેથી સાધકો પોતાના ઉપયોગને ઉદયાનુસાર સંયોગો જોડે એકમેક ન થઈ જાય તેમ સાધના કરવા સમજાવેલ. જેની અસર સાધકો ઉપર ખૂબ જ સારી રીતે થઈ અને તેઓને ભેદજ્ઞાનનો પુરુષાર્થ કરવામાં સરળતા થઈ આવી.

આરાધના શિબિરમાં એક પ્રશિક્ષણમાં પ.પૂ.ભાઈશ્રીની, ઉપાધ્યાયશ્રી યશોવિજયજી મહારાજ કૃત અધ્યાત્મસાર પુસ્તકમાંથી “મન:શુદ્ધિ અધિકાર” ઓડિયો કેસેટ મૂકવામાં આવેલ. બીજા પ્રશિક્ષણમાં પૂ. બ્ર.રસિકભાઈએ “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર પ્રણીત મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશ તથા શ્રીમદ્ રાજચંદ્રના પરમ સખા “શ્રી સૌભાગ્યભાઈ અને સાયલા” પુસ્તકમાંથી પત્રોનો સ્વાધ્યાય કરાવેલ. સાધકો પ્રશિક્ષણથી ખૂબ જ પ્રભાવિત થયેલ.

આ બન્ને શિબિરમાં લંડન, અમદાવાદ, રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, વડોદરા, મુંબઈ, બોટાદ, મહુવા, ઈન્દોર, મોટા દહીંસરા, સાયલા અને જોરાવરનગર એમ જુદા જુદા ક્ષેત્રેથી આવેલા સાધકોએ ભાગ લીધેલ.

એકાંતમૌન આરાધના શિબિર-એપ્રિલ ૨૦૧૦ના સાધકોની ફળશ્રુતિ

- આ શિબિરમાં ધ્યાનથી આ જીવને અવર્ણનીય ફાયદો થયો છે. ઘણા ધ્યાનમાં ઉપયોગ સાધન ઉપરથી ચિંતન બંધ થતાં હર્ષમાં, આનંદમાં ગરકાવ થઈ જતો. તે અનુભવ જણાવતા આવડતું નથી, પણ અનુભવથી આનંદ આનંદ અને શાંતિ શાંતિ લાગ્યા કરતી હતી.
— ઉચ્ચ શ્રેણી
- ચિંતન કરતાં થોડી વાર બંધ થયું અને આ આત્મા છે એવો અનુભવ થયો ત્યારે ખૂબ જ આનંદ થયો. હજી તે આનંદ વેદાય છે, અનુભવાય છે. ધ્યાન સિવાયના સમયમાં અંતર્ગત ઉપયોગ સાથે ચિંતન ચાલુ હોય છે. મન, વચન, કાયાના યોગે જે ક્રિયાઓ થાય છે તેનો હું ફક્ત જાણનાર જ્ઞાયક આત્મા છું તેવો સતત ઉપયોગ રહ્યા કરે છે.
— ઉચ્ચ શ્રેણી
- સ્વક્ષેત્રે પુરુષાર્થ કરતાં જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા ભાવે રહેવાનો પુરુષાર્થ રહે છે. તેથી કષાયભાવ, રાગદ્વેષ મોહ પહેલાં કરતાં ઓછા થાય છે. આ ભાવો મારા નથી હું જ્ઞાનસ્વરૂપ છું. એમ સમજાય છે એટલે પાછું વળી શકાય છે.
— ઉચ્ચ શ્રેણી
- પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ ‘ધ્યાન અધિકારમાં’—ધર્મધ્યાન, તે ખૂબ જ સારી રીતે સમજાવ્યું. સાધક ક્યાં અટકે છે. અટકવાનાં કારણોનો કેવી રીતે અભ્યાસ કરવો, અભ્યાસ કરીને કેમ શોધવા તથા તેને કઈ રીતે પુરુષાર્થથી દૂર કરીને સાધનામાં વધવું, તે ઘણી જ સ્પષ્ટ રીતે સમજાવ્યું.
— પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- આ એકાંત મૌન આરાધના શિબિર ભરવાનું સદ્નસીબ પ્રાપ્ત થયું. આ વખતે મારી સ્થિરતા અને એકાગ્રતામાં ઘણો વધારો થયો છે એમ મને લાગે છે અને ખૂબ જ હળવાશ ને શાંતિ લાગે છે. આસક્તિ ઓછી થઈ લાગે છે.
— પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- એકાંત મૌન આરાધના શિબિરથી ઘણો લાભ થયો છે, પ્રમાદ, આળસ નીકળી જાય છે. મન સ્વસ્થ રાખી આરાધના કરવી ગમે છે. દિવસે દિવસે પ્રગતિ થતી જણાય છે. મનની નિર્મળતા વિશેષ થતી જાય છે.
— પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- ‘ધ્યાન અધિકાર’ વિષય પૂ.ભાઈશ્રીએ ખૂબ જ રસપ્રદ રીતે સમજાવ્યો. હવે આર્ત અને રૌદ્ર ધ્યાન છોડીને ધર્મ ધ્યાનનો જ પુરુષાર્થ કરવો એમ નક્કી કર્યું છે. બધી જ વાસનાઓથી હટી આત્મામાં જ સંતોષ માનવો છે. કરવું અઘરું લાગે છે પણ પુરુષાર્થ કરીશ.
— અર્ધપ્રાપ્તિ

□ I arrive tired and worn from the temptations, distractions and volatility of the desert of sensor to this oasis of Solitude and respite therapy with a desire. For constant peace and internal bless. My Journey thus fast has been at two steps forward and one step backward of missteps of windy crooked roads due to my lick of resolve but at this moment I am blessed with ability to recharge and rejunerate myself in the presence of **sadguru**. It is in him that I take immense solace eternal gratitude as his very presence and tenacity to lift others is what refuses to late me wonder astray or this religious path.

– અર્ધપ્રાપ્તિ

□ આ શિબિરથી મને ફાયદો એ થયો કે જે વિચારોમાં ભળી જવાતું થતું હતું તેમાંથી હવે મનને લક્ષ ઉપર લઈ શકાય છે. વિચારો પણ આવતા ઓછા થયા છે. અને વિચારોમાં ભળી જવાને બદલે થોડા પ્રમાણ જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહી શકાય છે. તે સુધારો થયો જણાયો.

– અર્ધપ્રાપ્તિ

□ આ શિબિરથી મને ફાયદો એ થયો કે જે વિચારોમાં ભળી જવાનું થતું હતું તેમાંથી હવે મનને લક્ષ ઉપર લઈ શકાય છે. વિચારો પણ આવતા ઓછા થયા છે. અને વિચારોમાં ભળી જવાને બદલે થોડા પ્રમાણમાં જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા રહી શકાય છે. તે સુધારો થયો જણાયો.

– અર્ધપ્રાપ્તિ

એકાંતમૌન આરાધના શિબિર - મે ૨૦૧૦ના સાધકોની ફળશ્રુતિ

□ પ્રશિક્ષણ સાધનાનું શિબિર-સાક્ષીભાવ-દ્રષ્ટાભાવ વિષે સમજાવ્યું કે સાધકે અંતઃકરણથી દૃઢ થઈને આત્માની અનંત-અખૂટ શક્તિ મુજબ સાક્ષીભાવે-દ્રષ્ટાભાવે રહે તો ઉચ્ચ શિબિરે પહોંચી શકે. પાંચ દિવસ દરમ્યાન સાક્ષીભાવ-દ્રષ્ટાભાવ વિષે ઉત્કૃષ્ટ ભાવો દર્શાવ્યા કે બધી મલિન વસ્તુઓનું બીજ અહંકાર છે. માટે ચિત્તને સતત અંતર્મુખ રાખીને સ્વમાં રહી આત્મવિચારણા કરવાનું ભાથું મળ્યું. તે પ્રમાણે કરીને આગળ વધવાનો માર્ગ ખૂલ્યો હોય તેમ જણાય છે.

– ઉચ્ચ શ્રેણી

□ આ શિબિર દરમ્યાન એટલી બધી એકાગ્રતા આવતી હતી કે જેનાથી આનંદ જ અનુભવાતો હતો. ચિંતન ક્યારેક છૂટી જતા સ્વભાવમાં જ આવી ગયા હોય તેમ લાગતું હતું અને આનંદ સિવાય કાંઈ અનુભવાતું ન હતું. ઘણા ધ્યાનમાં શરીર રહિત સ્થિતિ અનુભવાતી હતી ત્યારે એક આનંદસ્વરૂપ જ લાગતું હતું. આ શિબિરથી ખૂબ ખૂબ લાભ થયો છે અને ખૂબ ખૂબ ઊંચી દશા પ્રાપ્ત થઈ હોય તેવું મને લાગે છે.

– ઉચ્ચ શ્રેણી

□ ધ્યાનમાં ચિંતન જાગૃતિ સાથે ઘાટું થતું જાય છે. મન આત્મા સાથે ભળી ગયેલો હોય તેવા અનુભવ થાય છે. તા. ૨૪/૫ના છેલ્લા ધ્યાનમાં ચિંતન કરતાં કરતાં તે થોડીવાર બંધ થઈ ગયું તે વખતે આત્મા સાવ જુદો છે તેવો અનુભવ થયો ત્યારે ખૂબ જ આનંદ થયો તે આનંદ લાંબા સમય સુધી રહેલ છે.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

□ આ વખતનો શિબિરનો વિષય સાધનાનું શિખર-સાક્ષીભાવ-દ્રષ્ટાભાવ એ સાધનાનું શિખર તો છે જ પણ સાથે અંદરમાં-સંક્ષેપમાં જે અત્યંત આવશ્યક તે શિખર સુધી પહોંચવા માટે જરૂરી પોઈન્ટનો દિશા નિર્દેશ કરેલ છે તે સોનાનો વરસાદ જ છે. એ માટે આપ સર્વેને ખરા અંતઃકરણપૂર્વક વંદન, પ્રણામ.

— પૂર્ણપ્રાપ્તિ

□ શિબિર દરમ્યાન જાગૃતિમાં રહેવાથી દ્રષ્ટાભાવે રહી શકાય છે તેમજ દોષો જણાય છે. બાહ્યવૃત્તિ અવારનવાર થઈ જાય છે અને તેને અંતર્મુખ કરવાનો પુરુષાર્થ કરવા માટે દૃઢ નિશ્ચય કરું છું. સાથે સાથે સમતાની સાધના, રાગદ્વેષ કેમ ઘટતા જાય તેનો પુરુષાર્થ કરીશ.

— પૂર્ણપ્રાપ્તિ

□ આરાધના શિબિરમાં બેસવાથી મને ખૂબ જ ફાયદો થયો છે. હવે ધ્યાનમાં સ્થિરતા સારી રહે છે. એકાગ્રતા વધતી જણાય છે. અંતરનો આનંદ અને શાંતિ ધ્યાન દરમ્યાન અનુભવાય છે.

— પૂર્ણપ્રાપ્તિ

□ આપ સર્વેના સ્નેહભીના વાત્સલ્ય અને કરુણાથી ગદ્ગદ્ થઈ જવાય છે. અમો જ્યાં જ્યાં અટકતા હોઈએ, ત્યાંથી સર્વ ભૂલ સુધારીને માર્ગદર્શન આપીને આગળ લાવો છો. અમે મુમુક્ષુઓ જે એક પથ્થર સમાન છીએ અને ઘસીને પહેલ પાડીને હીરા બનાવવાનું કામ આપ સર્વ કરો છો. આ શિબિરમાં શાંતિનો અનુભવ થયો. ધ્યાનની પરિણતિ સુધરતી ગઈ. દ્રષ્ટા રહેવાનો મહાવરો પડ્યો. ક્યારેક તો આખું શરીર હોય જ નહીં તેવું લાગ્યું.

— પૂર્ણપ્રાપ્તિ

□ આ શિબિરમાં સાક્ષીભાવ-દ્રષ્ટાભાવ ઉપર જુદા જુદા ગ્રંથોના માધ્યમથી જે ઊંડી સમજણ આપવામાં આવી તેથી હવે પછીની સાધના કરવામાં આ સાધકને ઘણો જ લાભ થશે એવું જણાય છે.

— અર્ધપ્રાપ્તિ

□ એકાંતમાં સાધના કરવાની હોવાથી સાધના કરવામાં મનની એકાગ્રતા સાધવાનો પુરુષાર્થ સારી રીતે થાય છે.

— અર્ધપ્રાપ્તિ

□ શિબિરમાં ભાગ લેવાથી થતા ફાયદા : (૧) આત્મવિશ્વાસ વધ્યો. (૨) આત્માનું મનન-ચિંતન વધ્યું. (૩) સાધના કરવાથી જાણે માનસિક થાક અને ટેન્શન મુક્ત થવાયું. (૪)

અનેરી શક્તિ તથા શાંતિનો અનુભવ થયો. (પ) મૌન રાખવાથી જાણે ફાલતું વિચારો બંધ થઈ ગયા તથા મનન-ચિંતનમાં વધારો થયો.

— અર્ધપ્રાપ્તિ

- મારી સાધનામાં શરૂઆતમાં જાણવાપણું વધારે રહેતું હતું. પછી આગળના ધ્યાનમાં એ ઓછું થયું. દ્રષ્ટાભાવમાં આગળના ધ્યાનમાં રહેવા લાગ્યો અને એકાગ્રતા આવતી ગઈ.

— પૂર્ણપ્રાપ્તિ

એકાંતમૌન આરાધના શિબિર-જૂન ૨૦૧૦ના સાધકોની ફળશ્રુતિ

- આપશ્રીની અસીમ કૃપાથી એકાંત મૌન આરાધના શિબિરનો લાભ અવાર-નવાર મળતાં ગિરિપર્વતની તળેટીથી પોણો રસ્તો કપાયો હોય તેવું લાગે છે. માત્ર ભગવાનનાં દર્શન બાકી છે તે પણ સદ્ગુરુશ્રી પરની શ્રદ્ધાથી થશે જ એવો મારા આત્મામાં દૃઢ વિશ્વાસ છે. કોઈપણ પ્રવૃત્તિ કરતાં ભેદજ્ઞાન તરફ વધુ લક્ષ રહે છે. ચિંતનમાં પણ ખૂબ જ ઊંડાણપૂર્વક જવાય છે. થોડું ચિંતન થતાં જ ઉપયોગ આત્મામય બની જાય છે. આવું તો ઘણી વખત થાય છે. આત્મપ્રદેશોમાં અતિશય શીતળતાનો શાંતિનો અનુભવ થાય છે.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

- દિવસ દરમ્યાન બધાથી છૂટા પડવાનો પુરુષાર્થ કરું છું. ચિંતન કરતાં કરતાં ધ્યાનમાં જવાય છે. તેમાં સ્થિરતા આવતાં નિરાકુળ શાંતિ, આનંદ અને વીતરાગતા અનુભવાય છે, ને તેમાં જ રહેવાય છે.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

- આત્માની ઓળખાણ થઈ છે. તેના આધારે હવે વધારે અંતર્મુખ રહેવા સાથે સહજતા આવી જણાય છે. પરિણામ સ્વસ્થ રહેતાં જણાય છે. આ બધું સદ્ગુરુની કૃપાનું ફળ છે. સદ્ગુરુનાં ચરણોમાં કોટી કોટી વંદન છે.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

- આ શિબિરમાં ધ્યાન ખૂબ જ સારાં થયાં, ખૂબ ખૂબ ઊંચી દશાને પ્રાપ્ત કરાવનાર થતાં હતાં. આનંદ આનંદ વર્તાતો હતો. એક ધ્યાનમાં ઉપયોગ સ્વરૂપમય થતાં આનંદ આનંદ સિવાય કંઈ નહીં. આથી મને એવી અનુભૂતિ થઈ આવી કે આ જ હું આત્મા. ખૂબ ખૂબ હર્ષ ત્યારે વર્તાઈ રહ્યો હતો.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

- પ્રશિક્ષણ સાંભળતાં ઘડીએ ઘડીએ એવો ભાસ થતો હતો કે બધાય જીવોનો આત્મા પ્રગટી જાશે. ધ્યાન અને પ્રશિક્ષણથી મને બહુ જ ફાયદો થયો છે. જે વાણીથી ન કહી શકાય કે લખી શકાય. બ્ર. પૂ. રસિકભાઈએ પણ સાંજના ઉચ્ચ શ્રેણીના પ્રશિક્ષણમાં આત્મલક્ષી વિચારણા લીધી હતી, તેનો પણ ઘણો ફાયદો થયો.

— ઉચ્ચ શ્રેણી

- આ વખતના પૂ. છોટાબાપાના પત્રો અને પૂ. કાળિદાસબાપાના પત્રોનો સ્વાધ્યાય આપીને અમને તારી દીધા છે. સાધનામાં જે હાઉં લાગતો હતો તે હવે હળવોફૂલ લાગે છે. મૂંઝવણનો ઉકેલ એમાંથી મળી રહે છે અને આપણે ચોક્કસ કરી શકીશું એવો વિશ્વાસ ઉત્પન્ન થાય છે. સાથે સાથે રાગદ્વેષ છોડવાના છે. પણ સત્સંગનો સતત મહાવરો રહેવાથી પાતળા તો પડ્યા જ છે. - પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- આ વખતના સાધના અંગેના જ સ્વાધ્યાય રહ્યા. સાધનાની ગેરસમજો, મૂંઝવણો બધી જ દૂર થઈ ગઈ અને ઉપયોગની મહત્તા પક્કડ, એકાગ્રતા સ્થિરતા ખૂબ વધી જેથી આનંદ અને ઉલ્લાસ પણ ખૂબ વધ્યો. - પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- અનાયાસ ગુરૂકૃપા થઈ અને એકાંત મૌન આરાધના શિબિરનો લાભ મળ્યો. ધ્યાનમાં થોડી પ્રગતિ થઈ તેવું ભાસે છે. રોજ ધ્યાનમાં પ્રમાદના લીધે એકાગ્રતામાં મંદતા આવે તે શિબિરમાં દૂર થાય. પરંતુ હવે પ્રમાદ દૂર કરી નિયમિતતા લાવી આગળ વધવું છે. - પૂર્ણપ્રાપ્તિ
- શિબિરો ભરવાથી દિવ્ય જીવનની અનુભૂતિ થાય છે. આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન ઘણાં જ ઓછાં થઈ ગયાં છે. તે ન થાય તેની સતત જાગૃતિ પણ રહે છે. રાગદ્વેષ ઘણા જ મંદ થયા છે. ચારે કષાયો પાતળા પડ્યા છે. - અર્ધપ્રાપ્તિ
- શિબિરની અસર દૈનિક જીવન ઉપર પણ પડે છે. કોઠાદિ કષાય પાતળા પડતાં શાંતિ અને સરળતા જીવનમાં આવે છે. ગમે તેવા સંજોગો ઊભા થાય તો પણ નિકાલ શાંતિથી જ આવે છે. અને સમાધાનકારી વલણ જ અપનાવવાનું થાય છે તે શિબિરનું જમાપાસું છે. - અર્ધપ્રાપ્તિ
- ધ્યાનમાં વિચારો આવતા પણ દ્રષ્ટાભાવે રહેવાનું હતું. ભળવાપણું સાવ ઓછું હતું. વિચારો થોડા મંદ પડ્યા હોય તેવું લાગે છે. ધ્યાનથી ખૂબ જ સારા ભાવ રહે છે. સમભાવ કેળવતાં દિવસ શાંતિથી પસાર થતો. મૌનથી તો ઘણો જ ફાયદો થાય છે. હાલતાં-ચાલતાં સાધન ઉપર જ રહેવાતું હતું. - અર્ધપ્રાપ્તિ

મનુષ્ય જીવનનું કર્તવ્ય શું ?

મનુષ્ય જીવનની અંદર ચૈતન્ય તત્ત્વ જુદું છે, અને આ પરદ્રવ્ય જુદું છે એવું ભેદજ્ઞાન કરવાનું છે. હું જુદો ચૈતન્ય જ્ઞાયક છું, જ્ઞાનઆનંદાદિ અનંત ગુણ સ્વરૂપ આત્મા છું તેના પર દૃષ્ટિ કરીને શાશ્વત ચૈતન્યજ્યોત છું, એમ વારંવાર તેનું રટણ-મનન કરવાનું છે. ભેદજ્ઞાન પ્રગટ કરીને નિર્વિકલ્પ તત્ત્વ આત્મા છે તેની સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ કરવાની છે. શ્રીમદ્ કહ્યું છે ને-‘એક હોય ત્રણ કાળમાં પરમારથનો પંથ’-પરમારથનો પંથ એક જ છે-ચૈતન્ય તત્ત્વને ઓળખો, તેની સ્વાનુભૂતિ પ્રગટ કરો.

સંસ્થા સમાચાર

નેત્રયજ્ઞ

લંડન નિવાસી મુમુક્ષુ શ્રીમતી તારાબહેન તથા શ્રી જયંતિભાઈ શેઠના સૌજન્યથી તેમના સુપુત્ર સ્વ. પરેશભાઈ જે. શેઠના સ્મરણાર્થે એક નેત્રયજ્ઞનું આયોજન કરવામાં આવેલ. શ્રી તારાબહેનને લકવો તથા ધ્રુજારીની બિમારી હોવા છતાં તેઓ તથા શ્રી જયંતિભાઈ શેઠ ખાસ લંડનથી આવેલા.

તા. ૧૬-૩-૧૦ના નેત્રયજ્ઞની શુભ શરૂઆત માટે આપણી આંખની હોસ્પિટલમાં એક નાનકડું ફંક્શન રાખવામાં આવેલ. પૂ.ભાઈશ્રીના શુભ હસ્તે દીપપ્રાગટ્ય થયા બાદ તેમણે આશીર્વાચન આપ્યાં. શ્રી જયંતિભાઈએ પણ તેમના હૃદયના ભાવ પ્રદર્શિત કર્યાં. ત્યાર બાદ ડૉ.કમલભાઈએ ઓપરેશનની શુભ શરૂઆત કરી. શ્રી તારાબહેન તથા જયંતિભાઈએ આ સમગ્ર કામગીરી નિહાળી અને સંતોષ વ્યક્ત કર્યો.

શ્રી જયંતિભાઈએ ૫૦ ઓપરેશન માટે રૂ. ૭૫૦૦૦/-, વિકલાંગ કેન્દ્ર માટે રૂ. ૩૩૦૦૦/- તથા જીવદયા માટે રૂ. ૧૮૦૦૦/-નું દાન આપ્યું. શ્રી જયંતિભાઈના મિત્ર પરિવારના સભ્યોએ તેમના આ કાર્યને સપોર્ટ આપવા રૂ. ૩૦,૦૦૦/- મોકલ્યા હતા. આમ કુલ ૭૧ દર્દીઓનાં આંખનાં ઓપરેશન કરવામાં આવ્યાં છે.

ઘાટકોપરમાં પરમસત્સંગનો પ્રોગ્રામ

તા. ૩-૪-૧૯૯૦ના મંગળવારના દિવસે પ.પૂ. બાપુજીના શુભ હસ્તે ઘાટકોપરમાં કીર્તિભાઈ મહેતાના નિવાસસ્થાને પરમસત્સંગનો પ્રારંભ કરવામાં આવેલ, તેના ૨૧મા વર્ષના મંગલપ્રવેશ નિમિત્તે પ.પૂ.ભાઈશ્રીની નિશ્રામાં ઘાટકોપરમાં રાષ્ટ્રીય શાળાના બેન્કવેટ હોલમાં

સાંજે ૫-૩૦થી ૧૧-૦૦ વાગ્યા સુધીનો ભવ્ય કાર્યક્રમ ગોઠવવામાં આવેલ. સાંજે પ.પૂ.ભાઈશ્રી ૫-૩૦ વાગ્યે હોલ પર પધાર્યા ત્યારે મોટી સંખ્યામાં મુમુક્ષુઓ હાજર હતા અને તેઓશ્રીનું ઢોલ અને શરણાઈ દ્વારા શાનદાર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. લાલ જાજમ બિછાવી પૂ.ગુરુદેવનાં પુનિત પગલાં તેના પર પડ્યાં ત્યારે પ.કૃ.દેવ તથા પૂ.સોભાગભાઈના પરમાર્થ સંબંધની સ્મૃતિ થઈ. શાળાનું ગ્રાઉન્ડ ઘણું વિશાળ હોવાથી સૌએ રાસ-ગરબાની રમઝટ બોલાવી. મુખ્ય દ્વાર પર ભાલાણી પરિવારે પૂ. ભાઈશ્રીને તિલક કરી બ્ર.દીપકભાઈ અને આ. કીર્તિભાઈએ આંટી પહેરાવી અને રો લાભ લીધો. સ્ટેજ પ.પૂ.બાપુજીની પ્રતિમાજી તથા પ્રભુ મહાવીર, પ.કૃ.દેવ તથા પૂ.ગુરુમાના ચિત્રપટ તથા પ.કૃ.દેવના વચનોના બેનરોથી ભવ્ય લાગતું હતું. પ્રથમ એક ભક્તિપદ ગવાયું. પછી સૌએ ચૌવિહારને ન્યાય આપ્યો અને ૭-૧૫ થી કાર્યક્રમની શરૂઆત થઈ.

શરૂઆતના કાર્યક્રમનું બ્ર.વિક્રમભાઈએ સુંદર સંચાલન કરેલ. જુદા જુદા ક્ષેત્રે જે આપણા સત્સંગ ચાલી રહેલ છે તેઓને આવા કાર્યક્રમ પરથી પ્રેરણા લઈ સત્સંગનો મહિમા દર્શાવવાની વાત તેઓએ જણાવેલ. બ્ર.નિ. દીપકભાઈએ સંપૂર્ણ કાર્યક્રમનું સુંદર સંચાલન કરેલ. અને પ્રાસંગિક વક્તવ્યમાં તેઓએ પ.કૃ.દેવનાં સત્સંગ વિશેનાં વચનામૃતોના આધારે ઘણા ઊંડાણથી પોતાના ભાવો રજૂ કરેલ. બ્ર.દીપકભાઈએ જણાવ્યું કે, “પ.પૂ.ભાઈશ્રીનું અવતરણ આ ઘાટકોપરની ભૂમિ પર થયેલ છે. પૂજ્યશ્રીનો બાલ્યકાળ, વિદ્યાભ્યાસ તથા આધ્યાત્મિક પુરુષાર્થ પણ આ જ ભૂમિ પર થયેલ છે. મહાપુરુષો જે ક્ષેત્રને સ્પર્શે છે તે એક તીર્થ બની જાય છે. અને આવા ક્ષેત્રે છેલ્લાં ૨૦ વર્ષથી દર મંગળવારે તથા શુક્રવારે સ્વાધ્યાય તથા દર ગુરુવારે

ધ્યાનનો વર્ગ નિયમિતપણે ચાલી રહેલ છે જે અમ મુમુક્ષુઓ માટે ગૌરવની વાત છે.” સ્ટેજ પર બિરાજી રહેલ પ.પૂ.બાપુજીની પ્રતિમાજીને તિલક કરી અને આંટી પહેરાવ્યા બાદ દીપપ્રાગટ્ય કરવામાં આવેલ.

વીસ વર્ષ પહેલાં આ પરમ સત્સંગનું જે મંગલાચરણ પ.પૂ.બાપુજીના જ અવાજમાં આ. કીર્તિભાઈએ રેકોર્ડિંગ કરેલ તે સૌ મુમુક્ષુઓને સંભળાવવામાં આવેલ. સાક્ષાત્ પૂ.બાપુજી જાણે નજર સમક્ષ ઉપસ્થિત થઈ હોલમાં છવાઈ ગયા. ઘાટકોપરમાં જરૂરિયાતમંદો માટે એક નેત્રચિકિત્સાની પ્રવૃત્તિ રાહતના દરે ચાલી રહેલ છે. જેમાં ખાસ કરીને આંખના મોતિયાનાં ઓપરેશનો થાય છે. ડૉ. પંકજભાઈ કગથરા દ્વારા ઘાટકોપરની “અમીદૃષ્ટિ આઈ કેર સેન્ટર”માં આ પ્રવૃત્તિ ચાલી રહેલ છે. આ કાર્યમાં સહભાગી થવા સમાજ માટે કાંઈક કરવાની ધગશવાળા સમાજ-સેવક અને ભૂતપૂર્વ M.L.A. શ્રી જયંતિભાઈ પારેખ પણ પધારેલ અને આ પ્રવૃત્તિને વેગ આપવા મોટા પ્રમાણમાં આર્થિક સહાય આપવા તેઓ કટિબદ્ધ બનેલ છે.

આટલા કાર્યક્રમ બાદ પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ સ્વાધ્યાય-સત્સંગ કરાવેલ, જેમાં પૂ.ભાઈશ્રીએ અલગ-અલગ દૃષ્ટાંતો દ્વારા હકારાત્મક વલણ રાખી આપણી અંદર જે કોઈ શક્તિબીજ પડેલાં છે તેને જાગૃતિની પૂરી તક આપી, આપણામાં જે આધ્યાત્મિક રંગ પુરાઈ રહ્યો છે તેનાથી જીવનને તાલબદ્ધ જીવવાની રીત અપનાવવાની વાત કરી. જે આરાધકો છે તે જે કાંઈ આરાધના કરે તે ઉત્તમ રીતે કરવી જોઈએ. એકબાજુ મોહરાજા, અસત્ય અને મિથ્યાત્વ છે અને બીજી બાજુ ધર્મરાજા, સત્ય અને સમ્યક્દર્શન છે, આરાધકે ભગવાન મારી સાથે છે એ દંઢ શ્રદ્ધા સાથે મોહરાજાને હરાવવા જોઈએ.

સમ્યક્દર્શનનાં પાંચેય લક્ષણો જીવના અણુએ અણુમાં પ્રસરે તો તેના મોક્ષ માટેના દંઢ સંકલ્પબળથી તે જીવ સારી દિશામાં પુરુષાર્થ કરે. પત્રાંક-૧૨૮ના આધારે પ.કૃ.દેવના પરિભ્રમણ માટેના પ્રત્યાખાનની વાત કરી. આમ નદીના ધસમસતા પૂરની જેમ સાધનાના પ્રવાહનું પૂર એવું ધસમસતું હોવું જોઈએ કે તેમાં જે આડું આવે તે તેની સામે ટકી ન શકે. અને જીવ પોતાના અંતિમ લક્ષ તરફ આગળ વધી, પ્રયંડ શક્તિનું પ્રાગટ્ય કરી અજ્ઞાન હટાવી, સત્સંગથી આંતરિક બળ ઉત્પન્ન કરી આત્મજ્ઞાન પામી લે. આવો અસામાન્ય બોધ પૂ.ભાઈશ્રીના સ્વમુખે સાંભળતાં સૌ ધન્ય બની ગયા. પછી પ.પૂ.ભાઈશ્રીનું અભિવાદન બ્ર.દીપકભાઈ તથા મુમુક્ષુઓએ કર્યું, જેમાં પ.કૃ.દેવનો ફોટોગ્રાફ તથા ખૂબ જ સુંદર ભાવો અર્પણ કરતું એક લેમિનેટેડ કાર્ડ આપ્યું. પાછળના સંપૂર્ણ કાર્યક્રમનું સંચાલન બ્ર.મિનળબેને કરેલ. સત્સંગ બાદ બ્ર.વિક્રમભાઈ, આ. કીર્તિભાઈ, આ. દુલારીબેન, આ. રૂપાબેન, આ. અલકાબેન સૌએ ખૂબ જ ભાવવાહી ભક્તિ કરાવી.

છેલ્લે, સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનું આયોજન કરવામાં આવેલ જેમાં ઘાટકોપરના મુમુક્ષુઓએ ઘણી મહેનત કરી પ્રોગ્રામ તૈયાર કરેલ. “વો કિશ્ના હૈ”ના ગીત ઉપર કુંજલ મહેતલીયા, તુલસી મહેતલીયા તથા પ્રિશા દોશીએ નૃત્ય કરેલ. પછી “દુનિયાને સીધા ચશ્મા” નામનું એક અર્થસભર, મૌલિક નાટક પ્રસ્તુત કરવામાં આવેલ, જેમાં આધુનિક શૈલીથી પારમાર્થિક, બોધદાયક વાતો વણી લીધી હતી. ઘરમાં ચાલતી વાતોને પ.કૃ.દેવનાં વચનામૃતો દ્વારા બોધ આપી સુંદર રચના કરવામાં આવેલ. નાટકમાં ભાવનાબેન અંબાણી, વિશાલ અંબાણી, નયનભાઈ દોશી, જીગર મહેતલીયા, કોમલ શાહ, જીલ શાહે ભાગ લીધેલ. દરેકે પોતપોતાના પાત્રને પૂરેપૂરો

ન્યાય આપવાનો પ્રયત્ન કરેલ. આમ સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ ગુરુકૃપાએ પાર પડ્યો. કાર્યક્રમના સંભારણા રૂપે છોટાલાલ ધનજી ભાલાણી પરિવાર તરફથી એક આકર્ષક ઘડિયાળની પ્રભાવના કરવામાં આવેલ, જેમાં સાયલા સ્થિત રાજસોભાગ આશ્રમનો કલ્યાણ હોલ, જનાલય તથા મહાવીરસ્વામી, પ.કૃ.દેવ, પૂ.બાપુજી, પૂ.ગુરુમા તથા પૂ.ભાઈશ્રીનાં ચિત્રપટોને આવરી લેવામાં આવેલ. સત્પુરુષના યોગબળથી સંપૂર્ણ કાર્યક્રમ ખૂબ જ ઉલ્લાસ અને ભાવપૂર્વક પૂર્ણ થયેલ.

રાજકોટ મુકામે

પ.કૃ.દેવના દેહવિલય દિને

છેલ્લાં થોડાં વર્ષોથી ચૈત્ર વદ ૫, પ.કૃ.દેવનો દેહવિલય દિન-આશ્રમોના સંતો તથા અગ્રગણ્યો ભેગા મળી રાજકોટમાં ઊજવે છે. દર વર્ષે ત્રણ દિવસનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવે છે, પરંતુ આ વખતે રાજકોટ જ્ઞાનમંદિરે તેમાં થોડો ફેરફાર કરી દોઢ દિવસનો પ્રોગ્રામ બનાવેલ હતો.

- ચૈત્ર વદ ૫, શનિવારે તા. ૩-૪-૧૦ સમાધિ મંદિરમાં સવારે ૮-૩૦ થી ૧૧-૧૫ સુધીનો પ્રોગ્રામ રાખેલ. જેમાં (૧) પ્રથમ શ્રી હર્ષદભાઈ મહેતા તથા શ્રી દિલીપભાઈ ઝવેરીની ભક્તિ હતી. (૨) પૂ. ગોકુલભાઈ શાહનો સ્વાધ્યાય એક કલાક તથા પૂ.ભાઈશ્રી નલિનભાઈ કોઠારીનો એક કલાકનો સ્વાધ્યાય રાખવામાં આવેલ. પૂ.ભાઈશ્રીએ સ્વાધ્યાયમાં “શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર” વચનામૃતમાંથી પત્ર નં.- ૪૭ લીધેલ.
- બપોરે ૨-૦૦ થી ૨-૪૫ સમાધિભવનમાં ભક્તિ રાખવામાં આવેલ. જેમાં “અંતિમ સંદેશો” પદ સમૂહમાં લેવામાં આવેલ.

- તે પછી ૨-૪૫ થી ૩-૦૦ મૌનયાત્રા સમાધિ-ભવનથી જ્ઞાનમંદિર સુધીની રાખવામાં આવેલ.
- આ પછી જ્ઞાનમંદિરમાં બપોરે ૩-૩૦ થી ૫-૫૫ સુધીના પ્રોગ્રામમાં (૧) શ્રી હર્ષદભાઈ તથા શ્રી દિલીપભાઈની ભક્તિ (૨) પૂ. આત્માનંદજી તથા (૩) પૂ. રાકેશભાઈનો સ્વાધ્યાય રાખવામાં આવેલ.
- રાત્રે ૮-૦૦ થી ૧૦-૦૦ ધરમપુરના મુમુક્ષુઓની ભક્તિ રાખવામાં આવેલ.

બીજે દિવસે તા. ૪-૪-૨૦૧૦ના સવારના ૮-૩૦ થી ૧૦-૦૦ વાગ્યા સુધીનો પ્રોગ્રામ રાખવામાં આવેલ, જેમાં (૧) આત્મસિદ્ધિ-શાસ્ત્રનું પઠન તથા અપૂર્વ અવસર પદ લેવામાં આવેલ. (૨) પછી પૂ. ગાંગજીભાઈ મહેતાનો સ્વાધ્યાય રાખવામાં આવેલ. (૩) તે પછી શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાનમંદિર-રાજકોટના પ્રમુખશ્રી વતી શ્રી દિનેશભાઈ મોદીએ આભાર દર્શન કરેલ.

આ પછી પ્રોગ્રામ પૂર્ણ થયાની જાહેરાત કરવામાં આવી. હાજર રહેલ બધા મુમુક્ષુઓ માટે જમવાની વ્યવસ્થા રાખવામાં આવેલ.

આ પ્રોગ્રામમાં બ્ર.મિનળબેન, બ્ર. વિક્રમભાઈ, બ્ર. સુધાબેન, બ્ર. વિનુભાઈ, બ્ર. કરશનભાઈ તથા ૧૩ મુમુક્ષુ ભાઈઓ-બહેનોએ ભાગ લીધેલ.

આ વખતના પ્રોગ્રામની વિશિષ્ટતા એ હતી કે પૂ. ભાઈશ્રી, પૂ. આત્માનંદજી, પૂ. રાકેશભાઈ, પૂ. ગોકુલભાઈ તથા પૂ. ગાંગજીભાઈ તારીખ ૨-૪-૧૦ના રાત્રે તથા તા. ૩-૪-૨૦૧૦ના સાંજે ૬-૦૦ વાગે ભેગા મળી અને બેઠક કરેલ હતી. પ.કૃ.દેવને જગતના વધુ લોકો કેમ ઓળખે અને બધા આશ્રમોમાં ઐક્યતા કેવી રીતે સ્થપાય તે અંગે વિચારણા કરેલ હતી.

શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ

પ્રેરિત

આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્ર, સાયલા

ક્ષમતા કેન્દ્ર, લીંબડી

ઉપાસના ડે કેર સેન્ટર, જોરાવરનગર

એપ્રિલ થી જૂન ૨૦૧૦ કાર્ય અહેવાલ

પ્રેમ અને સહકાર સાથે વિકલાંગ વ્યક્તિને સ્વીકારો

૮ એપ્રિલ, ૨૦૧૦ના રોજ દાતાશ્રી સમરતબેન ભૈયન્દભાઈ દ્વારા કૃત્રિમ હાથ-પગ માટે નિદાન કેમ્પ રાખવામાં આવ્યો, જેમાં લગભગ ૭૦ થી ૮૦ વ્યક્તિઓની તપાસ કરી અને જરૂરિયાતમંદ વ્યક્તિઓને તા. ૧૮ એપ્રિલના રોજ પ.પૂ. ભાઈશ્રીના સાનિધ્યમાં આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્રમાં દાતાશ્રી સમરતબેન ભૈયન્દભાઈ પરિવાર દ્વારા ૧૧૩ જેટલા વિકલાંગજનોને કૃત્રિમ હાથ-પગ તેમજ સી.બી.એમ ઓસેડ, સ્માઈલ ફાઉન્ડેશન અને અંધજન મંડળ, અમદાવાદના સહયોગથી વિકલાંગોને વ્યવસાય કરવા માટે ત્રણ કેબિન તેમજ બ્યુટીપાર્લર કીટ, મોબાઈલ રીપેરિંગ કીટ તથા ટ્રાયસિકલ અને ઘોડી જેવાં સાધનોનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું.

સાયલા તાલુકાની પાંચ બહેનોને જિલ્લા ઉદ્યોગ કેન્દ્રમાં મહિલા આર્થિક વિકાસ નિગમ દ્વારા વ્યાવસાયિક લોન માટે જરૂરી કાર્યવાહી કરી.

૧ મે થી ૬ જૂન સુધી ત્રણ સેન્ટરનાં બાળકોને ઉનાળું વેકેશન રાખવામાં આવ્યું.

મે માસમાં સંસ્થાના સ્ટાફ મિત્રોની તાલીમ સંસ્થામાં રાખવામાં આવી, જેમાં વિકલાંગ પુનઃ-સ્થાપનમાં આવેલા નવા અભિગમો તેમજ બાળકોના વિકાસ માટે પોતાના વિચારો તેમજ ભાવિ યોજના વિષે ચર્ચાવિચારણા કરવામાં આવી.

તેમજ જરૂરી શૈક્ષણિક સાધનો જેવાં કે સ્પર્શ માટેના તેમજ સાઈન લેંગ્વેજ સાથે તેના ઓબ્જેક્ટીવ લગાવીને બનાવવામાં આવ્યા તેમજ દરેક ક્લાસરૂમમાં બાળકોની સિદ્ધિ તેમજ તેની આંકડાકીય માહિતી અને ઓફિસમાં વિકલાંગો માટેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓના ચાર્ટ બનાવી ડિસપ્લે ઉપર લગાવ્યા. તેમજ ગામડાઓમાં જઈ નવાં બાળકો માટે સર્વેક્ષણ હાથ ધર્યું અને જરૂરિયાતવાળાં બાળકોને વેકેશન પૂરું થતાં સેન્ટરમાં લાવવા વાલીઓને સલાહ-સૂચન આપી સમજાવવામાં આવ્યા.

મે માસમાં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા સર્વ શિક્ષા અભિયાન મિશન અને બી.આર.સી. સાયલાના સહયોગથી આશીર્વાદ વિકલાંગ કેન્દ્રમાં “સમર કેમ્પ”નું આયોજન કરવામાં આવ્યું તેમાં જિલ્લા કો-ઓર્ડિનેટર શ્રી નીતાબેને ખુલ્લો મૂક્યો. આ કેમ્પમાં આઠ દિવસ જુદી જુદી વિકલાંગતા ધરાવતાં ૫૪ બાળકોને ભાગ લીધો. સમર કેમ્પમાં બાળકોને રમત-ગમત, ધાર્મિક જગ્યાઓની મુલાકાત, ચિત્રસ્પર્ધા, તેમજ બાળકોને મનગમતાં ભોજન કરાવી બાળકોને મોજ મસ્તી કરાવી.

બી.આર.સી. કો-ઓર્ડિનેટર શ્રી મનીષભાઈના હસ્તે રમકડાંનું વિતરણ કરી કેમ્પનું સમાપન કરવામાં આવ્યું. આ કેમ્પ દરમિયાન મુમુક્ષો અને ગ્રામજનો દ્વારા ખૂબ જ સહયોગ પ્રાપ્ત થયો અને બાળકોને અનોખો અનુભવ કરાવવામાં સ્ટાફમિત્રો અને સર્વશિક્ષા અભિયાન મિશનનો આભાર વ્યક્ત કરું છું.

બાળકોનું વેકેશન પૂરું થતાં આશીર્વાદમાં ૧૪ બાળકો નવા સેન્ટરમાં દાખલ થયાં તેમાં જસાપર ગામથી બાળકોને લાવવા રીક્ષાની વ્યવસ્થા કરી જેથી ૧૦ બાળકો ત્યાંથી આવવા લાગ્યાં. આમ હાલ આશીર્વાદમાં ૩૦ થી ૩૨ બાળકો આવે છે તે જ રીતે ઉપાસના ડે કેર સેન્ટર, જોરાવરનગરમાં

નવાં ૧૧ બાળકો સેન્ટરમાં આવવા લાગ્યાં. આમ હાલ ઉપાસનામાં ૪૦ બાળકોની સંખ્યા થઈ છે.

લીંબડી ક્ષમતા કેન્દ્રમાં નવાં બાળકો મળીને કુલ ૨૫ બાળકો આવે છે.

માનસિક બીમારી પ્રોજેક્ટ, લીંબડી અંતર્ગત લીંબડી તાલુકાનાં ૭૬ ગામમાં મેન્ટલ ઈલનેસ (માનસિક બીમાર) વ્યક્તિઓનું સર્વેક્ષણ ચાલી રહ્યું છે.

સ્પર્ધા

રાજ્ય કક્ષાની સ્પે. ઓલિમ્પિકની બોચીબોલ રમત માટે ૬ દિવસના કોચિંગ કેમ્પ સાદરામાં. ગાંધીનગર મુકામે ૩ બાળકો તથા ૧ કોચ તરીકે શ્રી દીપકભાઈ ચૌહાણે ભાગ લીધો.

સંસ્થાના કર્મચારીઓના સેમિનાર/મીટિંગ

- નેશનલ ટ્રસ્ટ અંતર્ગત અંધજન મંડળમાં ગુજરાત રાજ્યના સમાજ સુરક્ષા અધિકારીઓ તેમજ દરેક જિલ્લાની લોકલ લેવલ કમિટી (L.I.C.)ના સભ્યોના બે દિવસના સેમિનારમાં શ્રી આર.એસ.જાદવ તથા દીપકભાઈ ચૌહાણે ભાગ લીધો. જેમાં નેશનલ ટ્રસ્ટની જુદી જુદી યોજનાઓ અને તેના અમલીકરણ ઉપર ડૉ. પુનાની સર, શ્રી નંદિનીબેન રાવલ અને જુદા જુદા નિષ્ણાતો દ્વારા ચર્ચા-વિચારણા કરવામાં આવી.
- પંચમહાલના દાહોદ મુકામે અંધજન મંડળ અમદાવાદ દ્વારા બહુવિકલાંગ બાળકોના શૈક્ષણિક પુનર્વસનનો બે દિવસીય સેમિનાર યોજાયો, જેમાં સંસ્થાના શ્રી પ્રતાપ ડોડીયા અને શ્રી ખોડાભાઈ રંગપરાએ ભાગ લીધો.
- ઓસેડ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત કાયદાકીય હિમાયતી કાર્યશાળામાં શ્રી આર.એસ.જાદવ ઓસેડ પ્રોજેક્ટ સ્ટાફ મેમ્બરો અને સાયલા તાલુકાના

જુદા જુદા ગામમાંથી ૩૦ વિકલાંગ લીડરોએ અંધજન મંડળ વસ્ત્રાપુર, અમદાવાદ ૩ દિવસ ભાગ લીધો.

- માનસિક બીમારી પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત કાર્યસમીક્ષા મીટિંગ અને સર્વે તાલીમમાં લીંબડી, નવસારી, કઠલાલ, કપડવંજ અને જામનગરના સ્ટાફ મેમ્બરોની ૨ દિવસીય તાલીમ યોજાઈ, જેમાં પ્રોજેક્ટ મેનેજર શ્રી વિમલબેન થવાની અને શ્રી આર.એસ. જાદવે સ્ટાફ મેમ્બરોને તાલીમ આપી.
- સેન્સ ઈન્ટરનેશનલ ઈન્ડિયા આયોજિત અભિપ્રેરણા ટીચર નેટવર્ક મીટિંગમાં શ્રી દીપક ચૌહાણ અને શ્રી ગીતા અડાલજા અને પ્રયાસ ફેમિલી નેટવર્ક મીટિંગમાં ૨ પેરેન્ટ્સે હેલન કેલર ઈન્સ્ટિટ્યૂટ, મુંબઈ તાલીમમાં ભાગ લીધો.
- અંધજન મંડળ વસ્ત્રાપુર, અમદાવાદ આયોજિત અંબેલ્જિયમના તજ્જો દ્વારા સ્પીચ, લર્નિંગ ડિસેબિલિટી અને ઓટીઝમ બાળકોની ઓળખ અને તેના કમ્યુનિકેશન અને શૈક્ષણિક ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામમાં શ્રી દીપક ચૌહાણ, શ્રી સુરસંગ રાઠોડ, શ્રી જ્યોત્સના સભાણી, શ્રી ભાવના કુકડીયાએ અંધજન મંડળ વસ્ત્રાપુર, અમદાવાદ ભાગ લીધો.
- કોહા પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત મીટિંગમાં શ્રી આર. એસ. જાદવે જામનગર ભાગ લીધો.
- શાળા પ્રવેશોત્સવ-૨૦૧૦ અંતર્ગત જિલ્લા કક્ષા અને તાલુકા કક્ષાની મીટિંગમાં શ્રી આર.એસ.જાદવે હાજરી આપી.
- ‘મારગ’ સંસ્થા આયોજિત બાળ શિક્ષણ અને બાળ સુરક્ષા મુદ્દે બાળચિંતન કાર્યક્રમમાં બી. આર. સી ભવન સાયલામાં શ્રી આર.એસ. જાદવે હાજરી આપી.

વિઝિટર

- સ્ટાફ ફાઉન્ડેશન લંડનથી મિસ. ક્યોરા, મિસ. ઝારા અને સેન્સ ઈન્ટરનેશનલના ડાયરેક્ટર શ્રી અખિલ પોલે લખતર, વઢવાણ, લીંબડી અને સાયલાના ડેફ-બ્લાઈન્ડ બાળકો તેમજ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી.
- સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા શિક્ષણ અધિકારીશ્રી ડૉ.કાનાણી સાહેબ, જિલ્લા પંચાયત શિક્ષણ સમિતિના ચેરમેન શ્રી દિલીપભાઈ તેમજ સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ સંઘના પ્રમુખ તથા સંઘના પદાધિકારીઓએ સંસ્થાની શુભેચ્છા મુલાકાત લીધી.
- સુરેન્દ્રનગર જિલ્લા સમાજ સુરક્ષા અધિકારી, સવા હોસ્પિટલ સુરેન્દ્રનગરના ડૉ. રીઝવાનાબેન અને સુરેન્દ્રનગર સી.યુ. શાહ મેડિકલ કોલેજનાં ડૉ. રમાબેન તેમજ છેલ્લા વર્ષના મેડિકલ કોલેજના સ્ટુડન્ટોએ સંસ્થાની મુલાકાત લીધી.
- ઓસેડ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત જર્મનીથી Mr. Mayas Devid, Miss Liza, અંધજન મંડળ વસ્ત્રાપુર, અમદાવાદથી Mrs Nandiniben Raval, Miss Vijya Laxmi, Mr. Ajay, Mr. Vanraj સિવિલ હોસ્પિટલ લીંબડી, લીંબડી અને શિયાણી ગામના માનસિક બીમારી ધરાવતી વ્યક્તિઓની મુલાકાત લીધી.
- ડેફબ્લાઈન્ડ રીફેશર વર્કશોપ તાલીમાર્થીઓએ બધિરાંધ વ્યક્તિઓ મકવાણા હંસા-ઢાંકી, મિસ્ત્રી ચેતના-બોળા, પટેલ મહેક-રતનપર, ગમારા મીના-કારોલ, શેઠ રાજેશ-લીંબડી, પઠાણ મેરાજ, મોરી શીતલ-સાયલા અને આશીર્વાદની મુલાકાત લીધી.
- શ્રી રાજ-સોભાગ સત્સંગ મંડળ, સાયલા શ્રી પારૂલબેન તથા શ્રી યોગેશભાઈ પતીરા-કોટા,

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર જ્ઞાન આશ્રમ, મુંબઈથી દ મુમુક્ષુગણે સંસ્થાની શુભેચ્છા મુલાકાત લીધી.

જનજાગૃતિ

- માનસિક બીમારી ધરાવતી વ્યક્તિઓની સંકલિત સામુદાયિક પુનઃસ્થાપન યોજના અંતર્ગત સિવિલ હોસ્પિટલ, લીંબડી અને ક્ષમતા કેન્દ્ર, લીંબડી તથા જાંબુ ગામમાં માનસિક બીમાર વ્યક્તિઓના વાલીઓની મીટિંગ રાખવામાં આવી, જેમાં દવા લેવા આવતા દર્દીઓની સાથે તેમની સમસ્યાઓ અને વધારે વ્યક્તિઓ દવા લેવા પ્રેરાય તે માટે સિવિલના ડૉ. નાયક તથા ડૉ. આરતીબેન ઓઝા અને શ્રી આર.એસ. જાદવે જરૂરી માર્ગદર્શન આપ્યું.
- વેકેશન પહેલાં લીંબડી, જોરાવરનગર અને સાયલા સેન્ટરમાં આવતા બાળકોના વાલીઓની મીટિંગ ઉપરોક્ત સેન્ટરમાં રાખવામાં આવી. જેમાં વેકેશનનો સમય તેમજ વેકેશન દરમિયાન બાળકોની સંભાળ કઈ રીતે રાખશો અને ગત વર્ષમાં થયેલ બાળકોના વિકાસમાં વાલીઓનો સહકાર મળ્યો તે બદલ સંસ્થાના કર્મચારીઓએ આભાર વ્યક્ત કર્યો.
- ઓસેડ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત કાશીપરા ગામમાં રાત્રી સભા કરી જેમાં વિકલાંગ વ્યક્તિઓને તેમના હક અને તક વિષે માહિતી પૂરી પાડતી વિડિયો કેસેટ બતાવી તેમજ તેમને જાણકારી આપી.

પ્રેમ સહકાર ભર્યું વર્તન, લાવે વિકલાંગ વ્યક્તિમાં પરિવર્તન

- આર. એસ. જાદવ
માનદ્ પ્રોગ્રામ મેનેજર

“પ્રેમની પરબ”-પ્રવૃત્તિ અહેવાલ માહે એપ્રિલ થી જૂન-૨૦૧૦

માહે એપ્રિલ-૧૦ થી જૂન-૨૦૧૦ દરમ્યાન શાળા પ્રવેશોત્સવ-૧૦ અંતર્ગત શૈક્ષણિક કીટ તૈયાર કરાવવી, વાર્ષિક પરીક્ષાઓ પૂર્ણ થતાં પ્રાથમિક શિક્ષણને જીવંત બનાવવાના પ્રકલ્પ સાથે “સજીવ શિક્ષણ” વાર્તાલાપ અને સાયલા તાલુકાની માધ્યમિક શાળાઓમાં “પ્રેમની પરબ”-ના કાર્યક્રમો અમલમાં મૂકવાના આયોજન જેવી શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવી.

- તા. ૩૦-૪-૨૦૧૦ના દિવસે પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષણ કાર્યને જીવંત બનાવવાના પ્રકલ્પ સાથે “સજીવ શિક્ષણ” વાર્તાલાપ સંપન્ન થયો. મુખ્ય પ્રવક્તા શ્રી રાઘવજી માઘડ જી.સી.ઈ.આર.ટી. ગાંધીનગરે શિક્ષક-શિક્ષણ પ્રક્રિયા જોગ પ્રવચન આપ્યું. બપોર બાદ “બાળ આનંદ પર્વ” અંતર્ગત ફીડ બેક અને વહીવટી બેઠક સંપન્ન થઈ. સમગ્ર કાર્યક્રમનું સંચાલન શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈએ કર્યું.
- તા. ૮-૪-૧૦ અને ૮-૫-૧૦ના દિવસોએ સર્વશિક્ષા અભિયાન અંતર્ગત ચાલતાં વૈકલ્પિક શિક્ષણ કેન્દ્રોના બાલમિત્રોની રિવ્યૂ કમ પગાર બેઠકો યોજાઈ. દરેક કેન્દ્રવાર કેટલા બાળકોની વાર્ષિક પરીક્ષા લેવાઈ તથા કેન્દ્રોની અસરકારકતા વધારવા બાલમિત્રોને શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે માર્ગદર્શન આપ્યું.
- જીવન વિજ્ઞાન કેન્દ્ર અંતર્ગત ૧૯-૪-૧૦થી તા. ૨૪-૪-૧૦ દરમ્યાન વિદ્યાર્થીઓ માટેની વાચન શિબિર સંપન્ન થઈ. જેમાં સાયલા ગામની પ્રાથમિક શાળાના ૫૦ વિદ્યાર્થીઓએ ભાગ લીધો. કુલ ૨૨૫ પુસ્તકોનું વાચન થયું. શિબિરને અનુરૂપ વાર્તાલાપ ગોઠવાયા. શ્રી

સી. કે. વ્યાસે અવાર-નવાર જી.વિ.કેન્દ્રની મુલાકાત લઈ વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહિત કર્યા.

- તા. ૨૧-૫-૧૦ના રોજ રાજસોભાગ આશ્રમ ખાતે સાયલા તાલુકાના માધ્યમિક-ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાના આચાર્યો/ટ્રસ્ટીગણની બેઠક બોલાવવામાં આવી. શૈક્ષણિક રીતે પછાત સાયલા તાલુકાની આ સંસ્થાઓ માટેનો ગુણવત્તા સુધારણા કાર્યક્રમ શ્રી સી.કે.વ્યાસે રજૂ કર્યો. આ બેઠકમાં પૂ.ભાઈશ્રી, બ્ર. શ્રી રસિકભાઈ શાહ, બ્ર. શ્રી વિનુભાઈ, બ્ર. શ્રી ભૂપતભાઈ, બ્ર. શ્રી કરશનભાઈ અને અન્ય મુમુક્ષુઓએ હાજરી આપી. આ કાર્યક્રમમાં પૂ.ભાઈશ્રીએ આશીર્વાચન આપ્યાં. કુલ ૧૩ સંસ્થાએ હાજરી આપી.
- તા. ૧૦-૬-૧૦ના રોજ શાળા પ્રવેશોત્સવ-૧૦ અંતર્ગત જિલ્લા શિક્ષણ સમિતિ દ્વારા સુરેન્દ્રનગર મુકામે જિલ્લા કક્ષાની બેઠક સંપન્ન થઈ. પ્રોજેક્ટ વતી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપી.
- તા. ૧૪-૬-૧૦ના રોજ સાયલા મુકામે તાલુકા પંચાયત કચેરી સાયલા દ્વારા શાળા પ્રવેશોત્સવ-૧૦ અંતર્ગત તાલુકા કક્ષાની બેઠક યોજાઈ. પ્રોજેક્ટ વતી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપી. સાથે સાથે પ્રોજેક્ટ નીચેની કુલ-૧૨૭ પ્રાથમિક શાળાઓમાં ધો.-૧માં નવાં દાખલ થનાર તમામ બાળકોને “પ્રેમની પરબ” પ્રોજેક્ટ તરફથી દફતર, દેશી હિસાબ, પેન, સ્લેટ, લંચબોક્સ અને બિસ્કીટ પેકેટની બનેલ શૈક્ષણિક કીટ આપવાની જાહેરાત કરી.
- તા. ૧૪-૬-૧૦ના રોજ પ્રાથમિક શાળાઓ ખૂલવાની સાથે નવું શૈક્ષણિક વર્ષ શરૂ થયું. ધો.-૧-૮ના વિદ્યાર્થીઓને મફત પાઠ્ય-પુસ્તકનું દરેક શાળાએ વિતરણ કર્યું. વર્ષ ૧૦-

- ૧૧ના શૈક્ષણિક કામ અને શિક્ષણેતર પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કર્યું.
- તા. ૧૫-૬-૧૦ અને ૧૬-૬-૧૦ દરમ્યાન પ્રોજેક્ટ નીચેની કુલ-૧૨૭ પ્રાથમિક શાળાના આચાર્યોએ પોતાની શાળામાં ધો.-૧માં નવા દાખલ થનાર બાળકોની સંખ્યા મુજબ શ્રી રાજસોભાગ આશ્રમ ખાતેથી શૈક્ષણિક કીટ મેળવી. જે તે શાળાએ પણ પોતાની શાળાએ કરેલ “શાળા પ્રવેશોત્સવ” કાર્યક્રમની જાણ “પ્રેમની પરબ”ને કરી.
- નવું શૈક્ષણિક વર્ષ શરૂ થતાં તા. ૧૭/૧૮/૧૯-૬-૧૦ના દિવસ ત્રણ દરમ્યાન સમગ્ર જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓમાં શાળા પ્રવેશોત્સવ સંપન્ન થયો. આ દિવસોમાં પ્રોજેક્ટ નીચેની તમામ પ્રાથમિક શાળાઓએ ઉત્સાહભેર આયોજન કરી શાળા પ્રવેશનો ૧૦૦ ટકા લક્ષ્યાંક પૂર્ણ કરવા નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રયત્નો કર્યા. દરેક શાળાએ નવાં બાળકોને આવકારવા પ્રભાત ફેરી, શૈક્ષણિક કીટ વિતરણ કાર્યક્રમ, ગ્રામસભા વિગેરેનું આયોજન કર્યું. આ તબક્કે રાજ્ય-જિલ્લા કક્ષાના પદાધિકારી-અધિકારીઓએ પ્રાથમિક શાળાની મુલાકાત લઈ શાળાઓને પ્રેરક બળ પૂરું પાડ્યું. પ્રોજેક્ટ વતી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ કે. વ્યાસ, બી. આર. સી. મનીષ પટેલ, શિક્ષણ સંયોજક શાંતિલાલ અને પંકજ ચાવડાએ વિવિધ શાળાઓની મુલાકાત લીધી.
- તા. ૪-૫-૧૦ના દિવસે ડોળિયા કન્યા શાળાના આચાર્ય શ્રી ધરમગીરી ગોસાઈ વય મર્યાદાને કારણે નિવૃત્ત થતાં તેમનો વિદાય સમારંભ યોજાયો. જેમાં “પ્રેમની પરબ” વતી પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપીને વિદાય લેતા આચાર્યની નિવૃત્તિ અંગે સંબોધન કર્યું.
- તા. ૧૦-૫-૧૦થી તા. ૩૧-૫-૧૦ દરમ્યાન શાળા પ્રવેશોત્સવ દરમ્યાન ધો.-૧નાં બાળકો માટે જે તે શાળાને કેટલીક શૈક્ષણિક કીટની જરૂર પડશે તેની માહિતી શાળાના આચાર્ય પાસેથી મંગાવવામાં આવી. જે માહિતી આવતાં સંખ્યાને ધ્યાને લઈ મે-જૂન-૧૦ દરમ્યાન શૈક્ષણિક કીટો તૈયાર કરાવવામાં આવી.
- તા. ૬-૬-૧૦ના રોજ રાષ્ટ્રભાષા હિન્દીના પ્રચાર પ્રસાર માટે જીવનભર પ્રયત્ન કરનાર શ્રી ઉષાકાંત માંકડના સન્માન સમારંભમાં “પ્રેમની પરબ” વતી શ્રી ચંદ્રકાંતભાઈ વ્યાસે હાજરી આપી.
- તા. ૧૨-૬-૧૦ના રોજ ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ-અમદાવાદ ખાતે પ્રાથમિક શિક્ષણની કક્ષા સુધારણા અંતર્ગત ગુજરાતના વિવિધ વિસ્તારના એન.જી.ઓ.ની બેઠકમાં “પ્રેમની પરબ” વતી શ્રી મોહનભાઈ પ્ર. પટેલે હાજરી આપી.
- જુલાઈ માસના પ્રથમ સપ્તાહમાં જીવન વિજ્ઞાન કેન્દ્ર માટે ખાસ લાયકાત ધરાવતા શિક્ષણ સંયોજકોની નિમણૂક કરવામાં આવી. તે સાથે પાયલોટ પ્રોજેક્ટ નીચે સમાવિષ્ટ ૧૦ શાળાના આચાર્યોની બેઠક ભરીને પ્રથમ સત્રનો વિગતવાર કાર્યક્રમ ઘડી કાઢવામાં આવ્યો. જેનો અમલ ૧૫ જુલાઈથી કરવામાં આવ્યો. હાલમાં ધો.-૫ થી ૮ના વિદ્યાર્થીઓ નિયમિત રીતે જીવન વિજ્ઞાન કેન્દ્રમાં ગણિત-વિજ્ઞાનના વર્ગોમાં હાજરી આપે છે.

- ચંદ્રકાંત વ્યાસ

(પ્રોજેક્ટ ડાયરેક્ટર-‘પ્રેમની પરબ’)

શ્રી રાજ-સોભાગ આશ્રમ - સાયલા

‘એકાંત મૌન આરાધના’

અરજી પત્રક

(શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણ પ્રકલ્પમાં જોડાયેલ મુમુક્ષુ માટે જ)

નામ : _____ ઉંમર : _____		તારીખ/વર્ષ
સરનામું : _____	અર્પણતા	
ફોન નં. : _____	અર્ધપ્રાપ્તિ	
	પૂર્ણપ્રાપ્તિ	
	ઉચ્ચ શ્રેણી	

સંસાર-તાપથી દુભાયેલા ત્રાહિત દુઃખી આત્માઓનું દુઃખ જોઈ પ.પૂ.ભાઈશ્રીએ બહુ અનુકંપા કરી ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિરનું આયોજન કર્યું છે. શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણમાં જોડાયા બાદ મારો અધ્યાત્મ પુરુષાર્થ હજી વધુ પ્રબળ, વધુ જોમવંત, ધ્યેયલક્ષી બને તે માટે આ ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિરમાં મારા આત્માના શ્રેયાર્થે મને તક આપવા નમ્ર વિનંતી છે.

આ શિબિર માટેના બધા જ નિયમો મેં વાંચ્યા છે અને તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવાની હું બાંધધરી આપું છું.

૧. ‘એકાંત મૌન આરાધના’ ની કેટલી શિબિરો ભરી છે ?

૨. હું ‘એકાંત મૌન આરાધના’ ની શિબિર નંબર તારીખ થી
..... તારીખ માટે અરજી કરું છું.

ગ્રુપ લીડરનું નામ :-

ગ્રુપ લીડરનો અભિપ્રાય :-

ગ્રુપ લીડરની સહી :-

સાધકની સહી :-

નોંધ : (અ) શિબિર શરૂ થવાના એક મહિના પહેલાં અરજી પત્રક ભરીને આશ્રમમાં પહોંચાડવાનું રહેશે.
(બ) ગ્રુપ લીડરના અભિપ્રાય વગરનું અરજી પત્રક અમાન્ય ગણવામાં આવશે.
(ક) શિબિરમાં પસંદગી પામેલ મુમુક્ષુઓને વહેલી તકે જાણ કરવામાં આવશે.

ખાસ નોંધ :- (ખ) પરદેશના તથા લાંબા ક્ષેત્રે રહેતા મુમુક્ષુઓ “શ્રી રાજમાર્ગનું યોગારોહણ” પ્રકલ્પમાં ન જોડાયેલ હોય તો પણ ‘એકાંત મૌન આરાધના’ શિબિર માટે અરજી કરી શકશે.

(પાછળ)

‘એકાંત મૌન આરાધના’

શિબિરના નિયમો

૧. એકાંત મૌન આરાધના શિબિર શરૂ થવાની હોય તે તારીખથી એક મહિના પહેલાં દેશ કે પરદેશના મુમુક્ષુએ અરજી પહોંચાડવાની રહેશે.
૨. શિબિરને આગલે દિવસે મુમુક્ષુઓએ આશ્રમમાં હાજર થઈ જવાનું રહેશે. અને શિબિર પૂર્ણ થાય પછી જ આશ્રમ છોડીને જઈ શકાશે.
૩. રૂમમાં નાસ્તો કરવો નહીં.
૪. આખો દિવસ આત્માનું અનુસંધાન રહે તે રીતે દરેક ક્રમ ઉપરાંત સતત ચિંતન-મનન અને સુવિચારણા કરવી.
૫. મૌનપણે એકાંતમાં રહેતા સાધકને વૈરાગ્ય-ઉપશમભાવ વધે તે પ્રમાણેની ચર્ચા ખૂબ જ ઉપયોગી થશે.
૬. શિબિર સંચાલક તરફથી જે કાંઈ સૂચના આપવામાં આવે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું.
૭. સ્વાધ્યાય, ભક્તિ, ધ્યાન અને સત્સંગના સમયે પાંચ મિનિટ પહેલાં સ્થાન ગ્રહણ કરી લેવું.
૮. મોબાઈલ ફોન, છાપું કે પત્રવ્યવહાર શિબિર દરમ્યાન સંપૂર્ણ બંધ રાખવા.
૯. આશ્રમની બહાર જઈ શકાશે નહીં.
૧૦. ઉપરોક્ત નિયમોનો ભંગ કરનાર સાધકને શિબિર સંચાલક શિક્ષા રૂપે જે કાંઈ પ્રાયશ્ચિત આપે તેનું ચુસ્તપણે પાલન કરવાનું રહેશે.

જુલાઈથી -૨૦૧૦ થી માર્ચ -૨૦૧૧ સુધી રાખવામાં આવેલ શિબિર

મહિનો	એકાંત મૌન આરાધના શિબિર	આરાધના શિબિર
જુલાઈ-૧૦	છત્રીસમી શિબિર તા. ૨૮ બુધવારથી તા. ૧ ઓગ. રવિવાર સુધી	તા. ૨૮ બુધવારથી તા. ૧ ઓગ. રવિવાર સુધી
ઓગસ્ટ-૧૦	સાડત્રીસમી શિબિર તા. ૨૧ શનિવારથી તા. ૨૫ બુધવાર સુધી	તા. ૨૧ શનિવારથી તા. ૨૫ બુધવાર સુધી
સપ્ટેમ્બર-૧૦	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
ઓક્ટોબર-૧૦	આડત્રીસમી શિબિર તા. ૨ શનિવારથી તા. ૬ બુધવાર સુધી	તા. ૨ શનિવારથી તા. ૬ બુધવાર સુધી
નવેમ્બર-૧૦	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.	શિબિર રાખવામાં આવેલ નથી.
ડિસેમ્બર-૧૦	એકાંત મૌન આરાધના શિબિર નથી.	તા. ૨૫ શનિવારથી તા. ૩૧ શુક્રવાર તથા સાથે યુવા શિબિર રાખવામાં આવેલ છે.
જાન્યુઆરી-૧૧	ઓગણચાલીસમી શિબિર તા. ૧૯ બુધવારથી તા. ૨૩ રવિવાર સુધી	તા. ૧૯ બુધવારથી તા. ૨૩ રવિવાર સુધી
ફેબ્રુઆરી-૧૧	ચાલીસમી શિબિર તા. ૧૯ શનિવારથી તા. ૨૩ બુધવાર સુધી	તા. ૧૯ શનિવારથી તા. ૨૩ બુધવાર સુધી
	ફેબ્રુઆરીમાં અન્ય કાર્યક્રમો હોવાના કારણે કદાચ શિબિરની તારીખમાં ફેરફાર થવાની શક્યતા છે.	
માર્ચ-૧૧	એકતાલીસમી શિબિર તા. ૯ બુધવારથી તા. ૧૩ રવિવાર સુધી	તા. ૯ બુધવારથી તા. ૧૩ રવિવાર સુધી

સુવિચારણા માટેના વાક્યો

- જો સૃષ્ટિમાં બધે જ મંગલમય જોવા લાગી જઈશું, તો ચિત્ત જલદીથી પવિત્ર થશે-શાંત થશે.
- જ્યારે જ્યારે પણ ભય, શોક, દુઃખ થાય છે તો તે આસક્તિથી જ થાય છે. જો પક્કડ-અક્કડતા ત્યાગી દઈએ તો દુઃખ અને ભયનું કોઈ સ્થાન જ નહિ રહે.
- મિથ્યામાં સત્યને જાણી લેવું, નશ્વરમાં શાશ્વતને શોધી લેવું, આત્માને ઓળખી લેવો તથા આત્મામય થઈને જીવવું એ જ વિવેક છે. એના સિવાય બીજું બધું મજૂરી છે.
- શરીરના જન્મ પહેલાં પણ આપણે (આત્મા) હતા. શરીરના જન્મ વખતે પણ આપણે હતા અને શરીરના મૃત્યુ પછી પણ આપણે રહીશું, કારણ કે આપણું વાસ્તવિક સ્વરૂપ આત્મા છે, અને તે અવિનાશી છે.
- માનવ માનવ વચ્ચે જો રાગ-દ્વેષ, વેર, હોય દુશ્મનાવટ હોય તો લાંબી લાંબી પૂજાઓ કરવી, લાંબી લાંબી નમાજો પઢવી વ્યર્થ છે.
- ધ્યાનનો અર્થ છે ડૂબવું. ધ્યાનથી અંતિમ નિરીક્ષણ કરવું. આપણે કેવા છીએ એ જોવું, આપણે ક્યાં સુધી પહોંચ્યા છીએ એ જોવું, આપણા શરીરને કેટલું ભૂલી શક્યા છીએ તે જોવું.
- અધ્યાત્મનો માર્ગ અટપટો ચોક્કસ છે, સમજમાં પણ ઝટપટ નથી આવતું. પરંતુ જો થોડુંક પણ સમજમાં આવી જાય, ધીરજ ન ખૂટે, સાહસ ન છૂટે, પરમાત્માને પામવાનું લક્ષ્ય ન છૂટે તો પ્રાપ્તિ અવશ્ય થઈ જાય છે.

— — —

- 'You are the self'—nothing but the self, anything else is just imagination. So be the self here and now. There is no need to run off to a forest or shut one self in a room; carry on with your essential activities but free yourself from association with the doer of them. Self is the witness, you are that.
- God is no other than self. People love mystery and not the bare truth, religions pamper them—only to bring them around the self. Wandering Nither and thither you must return to the self only. Then why not abide in the self even here and now ?
- A gain will certainly be lost ultimately. One should not give place to feelings of pleasure or pain, come what may. How do the events affect the person ? You do not grow by acquiring something nor wither away by loosing it. You remain what you always are.

(From Raman Maharshis's Preaching)

હવે પછીના સંસ્થાના કાર્યક્રમોની સૂચિ

૧. પર્યુષણ મહા પર્વ - તા. ૪ થી ૧૧ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૦. શનિવારથી શનિવાર સુધી શ્રાવણ વદ-૧૧ થી ભાદરવા સુદ-૪ (ભા. સુદ-૩ નો ક્ષય છે.)
૨. આસોમાસની આયંબિલની ઓળી - તા. ૧૫ થી ૨૩ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૦. શુક્રવારથી શનિવાર સુધી આસો સુદ-૮ થી ૧૫. (તેરસ બે છે)
૩. આત્મસિદ્ધિ અવતરણદિન તથા પ્રભુશ્રીનો જન્મદિન - તા. ૨૪ ઓક્ટોબર, ૨૦૧૦. રવિવાર આસો વદ-૧
૪. દિવાળી મહોત્સવ તથા નૂતનવર્ષ - તા. ૪ થી ૭ નવેમ્બર, ૨૦૧૦. ગુરુવારથી રવિવાર સુધી આસો વદ-૧૩ થી કારતક સુદ-૧
૫. પરમ કૃપાળુદેવનો જન્મદિન - તા. ૨૧ નવેમ્બર, ૨૦૧૦. રવિવાર. કારતક સુદ-૧૫
૬. પૂ.ભાઈશ્રી તથા પૂ.ગુરુમાનો જન્મદિન - તા. ૨૪ તથા ૨૫ નવેમ્બર, ૨૦૧૦ બુધવાર તથા ગુરુવાર
૭. પૂ.બાપુજીની પુણ્યતિથિ - તા. ૧૬ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૦. ગુરુવાર. માગશર સુદ-૧૦
૮. ધર્મયાત્રા - તા. ૧ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૧ થી શરૂ થશે. બેંગ્લોર અને આજુબાજુના તીર્થો
૯. પ્રેમની પરબનો વાર્ષિક પ્રોગ્રામ - તારીખ નક્કી થયે આવતા અંકમાં જણાવીશું.
૧૦. પૂ.બાપુજીનો જન્મદિવસ તથા જિનાલય અને આશ્રમની વર્ષગાંઠ - તા. ૬-૭-૮ માર્ચ, ૨૦૧૧ રવિ-સોમ-મંગળ, ફાગણ સુદ-૧, ૨, ૩

BOOK-POST
PRINTED MATTER

To,

From :

SHREE RAJ-SOBHAG SATSANG MANDAL
SHREE RAJ-SOBHAG ASHRAM

On National Highway no. 8-A,

Sobhagpara, SAYLA-363430

Gujarat, INDIA

Tel : 02755-280533

Telefax : 02755-280791

Printed by : Neishadh Printers, Naranpura, A'bad. Ph. : 27491627

“સત્પુરુષોનું યોગબળ જગતનું કલ્યાણ કરો.”